

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Tunami aalisarnerup ineriartortinneqarnissaanut pilersaarut 2023-2030

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik

NAALAKKERSUISUT 2023

Indhold

Aallaqqaasiut	3
Tunuliaqutaasut.....	3
Pingaarnertut anguniagassat:.....	3
Tunumi aalisarnerup ineriartortinneqarnissaanut sulinissamut sinaakkutit.....	5
Tunngaviusoq	5
Killiliinerit.....	5
Tunu - ataatsimut isigalugu	6
Killiffik: Tunumi aalisarnerup ineriartorfiunera	9
Tunumi sinerissap qanittuani aalisarneq	9
Aalisarnermi aningaasaqarneq	12
Misileraalluni aalisarneq.....	13
Aalisarnernik misissuinerit.....	17
Tunumi piniartuuneq - suli inuussutissarsiutaavoq pingaarutilik	19
Nunaqarfinni nunaqarfinnilu pissutsit - Umiarsualiveqarnermut tunngasut - Nukissiuuteqarneq imerlu	20
Sikuusarneranut tunngasut	22
Tapiissuteqartarnermut aaqgissuussinerit pilersinneqarsimasut ineriartortitsinissamullu suliniutissat	23
Tunumi aalisarneq piniarnerlu pillugit Nassuiaat (2019).....	23
Inuussutissarsiutinut tapiissuteqartarneq - ESU.....	23
Aningaasanut inatsimmi konto 50.01.20.....	25
Tunumi aalisarnerup ineriartortitsiffiunissaanut suleqatigiissitaq (AG TUNU)	26
Apersuiffissat atorlugit misissuinermit inerniliussat	27
Inatsiseqartitsineq killilersuinerlu.....	27
Tunumi aalisarnermik ingerlatsisut	30
Kommuneqarfik Sermersooq	30
Aalisartunut Piniartunullu Siunnersuisarfik (KONFIFA- AAPISI).....	30
Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutinik Nakkutilliisoqarfik (KANUAANA).....	30
Aalisarnermut kattuffiit	31
Takorluugaq anguniagassarlu	32
Takorluukkat.....	32
Pingaarnertut anguniagassat:.....	32
Suliniutit piviusunngortinnissaat	34
Anguniagaq 1 - Misilittagassarsiornerit Aalisarneq	34
Anguniagaq 2 - Aalisarnermi atortunik pitsanngorsaanerit	36
Anguniagaq 3 - Tunumi aalisarneq pillugu paasissutissanik ilisimasanillu pitsanngorsaanerit	39

Anguniagaq 4 - Tunitsivissatigut periarfissanik pitsanngorsaanerit.....	41
Anguniagaq 5 - Tunumi aalisarnernut aqutsinikkut sinaakkutissanik pitsanngorsaanerit	43
Anguniagaq 6 -Tunumi attaveqaasersuutit pitsaanerit	45
Anguniagaq 7 - Tunumi aalisarneq imminut akilersinnaanerusoq.....	47
Anguniagaq 8 - Aqutsisoqatigiinnik ineriartortitsinissamik pilersaarummik atuuttussanngortitsisussanik pilersitsineq	48
Anguniagaq 9 - Tunumi sineriammut qanittumi aalisarnermi ineriartortitsilluni nutaaliorlunilu suliniutinik aallartitsinerit	49
Ilangussaq 1 Illoqarfinni nunaqarfinnilu umiarsualiveqarnermut tunngasut, nukissiuutit imermillu pissarsisinnaanerit	51
Ilangussaq 2 - Tunumi suliniutit 50.01.20 aqqutigalugu aningaasalersorneqartut, 2020-2023	55

Aallaqqaasiut

Tunuliaqutaasut

Nunatsinni aalisarneq inuussutissarsiutit pingaarnersarisaat 2022-mi 5,9 mia. kr.-nik naleqartunik avammut tunisaqarfiusimavoq, tassani aalisakkat qaleruallillu 99%-iisa missaanniittut Nunatsinnit avammut tunineqarsimallutik. Aalisarneq aamma suliffissuaqarneq niuernerlu aalisarnermut tunngasut 2021-mi sulisoqarnerup tamakkiisup qaammatikkuutaartumik agguaqatigiissillugu 15 %-ianik suliffissaqartitsimapput¹. Tunumi aalisarnikkut suliffissaqartitsisoqarpallaanngilaq. 2022-mi aalisartut 64-iinnaat Tunumi aalisakkanik tunisaqarsimapput. Tunumi tunitsivituasumut Kuummiuniittumut Arctic Prime Fisheries ApS-imillu ingerlanneqartumut tunisaqarsimallutik. Naak ukiut arlallit ingerlaneranni arlalinnik suliniuteqartoqartarsimagaluartoq, tassunga ilanngullugit misileraalluni aalisartitsisoqartaraluartoq aamma Inatsisartut 2018-imi Tunumi aalisarneq piniarnerlu pillugit avataanit nassuiaasiortitsisimagaluartut.

Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup 2021-mi isumaliutissiisummini inassutigaa, Tunumi aalisarneq pisassiissuteqarfiulissasoq, Aalisarnermullu Piniarnermullu Naalackersuisoqarfimmit isumaqarput, Tunumi aalisarnerup maannakkorpiaq pisassiissuteqarfiusarnissaa piviusorsioortuunngitsoq. Tamatumunnga tunngavilersuutigineqarluni, ilaatigut aalisaqassuseq pillugu misissuisoqarsimannginnera aamma aalisartut ikippallaarnerisigut aalisagaqassuseq pillugu aalisarnermit paasissutissanik atorineqarsinnaasunik peqartoqannginnera.

Tamanna tunngavigalugu aamma Tunumi kissaatigisatut ineriartortoqarnissaa qulakkeerniaraanni ataqatigiissumik piffissarlu ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu periusissioortoqarnissaa pisariaqarpoq. Taamaammat Tunumi aningaasaqarnikkut nammanneqarsinnaasumik siunertaqartumik aalisarnikkut ineriartortitsisumik suliniuteqartoqarnissaanik aallartittoqarnissaa Naalackersuisut aalajangerpaat.

Naalackersuisut Tunumi aalisarneq ineriartortinniarlugu 2022-mi suleqatigiissitamik atuutsitsilerput (AG Tunu), suleqatigiissitaq Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfimmit aqunneqarluni. Suleqatigiissitaq KNAPK-p qullersaqarfianit sumiiffinnilu sinniisuutitanik Tunumilu aalisartunik, aalisarnermut, piniarnermullu siunnersortinik, Arctic Prime Fisheries ApS-imit, Royal Greenland A/S-imit aamma Kommuneqarfik Sermersuumit ilaasortaataqarpoq.

Tunumi aningaasaqarnermut aalisarneq tapertaasuusussatut politikikkut anguniagaatillugu, Tunumi aalisarneq aningaasaqarnikkut, isumaginninnikkut ilisimatusarnikkullu ineriartortitsinissamik nungusaataanngitsumik piorsaasumik qulakkeerinnittussamik suleqatigiissitaq siunissaq isigalugu ineriartortitsisumik pilersaarusiisaaq.

Pingaarnertut anguniagassat:

Tunumi aalisarnerup ineriartortinneqarnissaanut pilersaarut piffissamut sivisuumut atugassiaavoq, siunertaavorlu Tunumi sineriammut qanittumi aalisarnerup 2030-p tungaanut ineriartortinneqarnissaa. Ineriartortitsinerup Tunumi aalisarneq siuarsassavaa imminullu akilersinnaasunngortillugu. Tunumi aalisarnerup ineriartortinneqarnera aamma imminut pilersornerulersitsisaaq, tamatumunngalu peqatigitillugu Tunumi suliffissaqarnerulersitsissalluni.

Ineriartortitsinissamik pilersaarummi suliniutigineqarniartut toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit pingaarnertut anguniakkanut sunniuteqassapput. Tassa suliniutit ataasiakkaat pilersaarutip iluatsinneqarsinnaaneranut aalajangiisumik sunniuteqassanngillat, suliniutilli arlallit siunnerfik ataaseq siunnerfigalugu ingerlanneqartut sunniuteqassapput

¹ Aalisarnermi suliffissaqartitsinerup kisitsisitigut paasissutissartai pillugit Naatsorsueqqissaartarfimmit saqqummiunneqarsimasut naapertorlugit.

sunniiveqatigiissitsillutillu. Iluatsitsisoqassappat apeqqutaapput suliniutigineqartut siunertaq malillugu atuutsinneqalissanersut aamma naatsorsuutigisatut sunniuteqalissanersut.

Ineriartortitsinissamik pilersaarutip matuma piareersarlugu aallartinneqarnerani paasinarsivoq, aalisarnej Tunumi sumiiffinni assigiinngitsuni assigiinngitsutigut ineriartortinneqarsimasoq. Assersuutigalugu Ittoqqortoormiini aalisarnej atorneqarpallaanngilaq, akerlianik Kuummiuni tunitsiviup eqqaaniittuni aalisartoqarneruvoq, soorlu Kulusummi, Sermiligaami ilaatigullu Tasiilami. Taamaammat anguniakkat ilaat sumiiffiit tunngavigalugit allatut ingerlanneqarnissaat pisariaqarsinnaavoq. Suliniutinilli allanik aallartitsisoqartinnagu Tunumi tamarmi aalisarnermut ikaarsaariarnermut tapersiinissaq pisariaqartinneqarluinnarpoq. Taamaammat 2030-p tungaanut suliniutitut ineriartortitsinissamut pilersaarusiornissaq aallaaviuvoq, kingornatigut piviusumut tunngasumik ineriartornermut pilersaarusiarnik nutarterinissaq pisariaqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Pingaarnertut anguniakkat

Anguniagaq 1: Aalisarnernit misilittagassarsiornerit

Anguniagaq 2: Aalisarnissanut atortussanik pitsanngorsaanerit

Anguniagaq 3: Tunumi aalisarnerit pillugit paasissutissanik ilisimasanillu pitsanngorsaanerit

Anguniagaq 4: Tunisisarnernik ineriartortitsinerit

Anguniagaq 5: Tunumi aalisarnernut aqutsinikkut sinaakkutissanik pitsanngorsaanerit

Anguniagaq 6: Tunumi attaveqaatinik pitsanngorsaanerit

Anguniagaq 7: Tunumi sinerissap qanittuani aalisarnerit imminnut akilersinnaanersut

Anguniagaq 8: Aqutsisoqatigiinnik ineriartortitsinissamik pilersaarummik atuuttussanngortitsisussanik pilersitsineq

Anguniagaq 9: Tunumi aalisarnermi ineriartortitsilluni nutaaliornululu suliniutinik aallartitsinerit

Tunumi aalisarnerup ineriartortinneqarnissaanut sulinissamut sinaakkutit.

Sulinissamut sinaakkutit tunngavigalugit Tunumi tunngaviusumik killigititamit 3 s¸milit iluanni sineriammut qanittumi aalisarnerup ineriartortinneqarnissaanut ineriartortitsinissamik pilersaarusiortoqassaaq.

Inatsisartut Tunumi Kujataanilu aalisarneq ineriartortinniarlugu pilersaarutitut suliniutinullu tapiissutit pillugit aningaasanut inatsimmi konto pingaarnermut 50.01.20-mut aningaasaliissutit 1 million kr.-nik ilasimavaat. Nalunaarut manna ukiumut 2024-mut ukiullu 2030-p tungaanut aningaasanut inatsisissat isumaqatiginninniutigineqarnissaannut suliniutinut tapiiffigineqarnissamut qinnuteqarnissamut tunngaviliivoq.

Tunngaviusoq

Ineriartortitsinissamik pilersaarusiortermit tunngavigineqarput aalisarnermit, misileraalluni aalisartitsinernit, ilisimatuussutsikkut misissuisimanernit, Naatsorsueqqissaartarfimmit paasissutissat aamma Royal Arctic Line A/S-mit, Ineqarnermut Attaveqaasersuutinullu Naalackersuisoqarfimmit aamma Danmarks Metrologiske Institut (DMI) paasissutissat katersorneqarsimasut. Uku aamma sulinermit tunngavigineqarsimapput: Tunumi aalisarneq pillugu nassuiaat (2019); Immersugassanik apeqqutitalinnik misissuineq AG Tunumit ingerlanneqartoq; Kommuneqarfik Sermersooq'p november 2022-mi Tasiilami aalisarneq pillugu isumasioqatigiissitsinera; Kommuneqarfik Sermersooq'p aalisarnermut tunngasumik immikkoortunut pilersaarusiaa; Arctic Prime Fisheries ApS-imit aamma Royal Greenland A/S-mit paasissutissat kiisalu Tunumi aalisartunik piniartunillu ataatsimeeqateqarsimanerit.

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfimmit oktober 2023-mi Tunumi aalisartunut piniartunullu workshoppertitsisoqarpoq, tassani ineriartortitsinissamik pilersaarutissatut missingiut ilaatigut saqqummiunneqarluni. Tamatuma saniatigut ineriartortitsinissamik pilersaarut Tunumi aalisarnermik ineriartornermut suleqatigiissitamut aamma Aalisarneq pillugu Siunnersuisoqatigiinnut tusarniaassutigineqarsimavoq. Workshoppertitsinermit tusarniaanermillu pissarsiat ineriartortitsinissamik pilersaarummut ilanngunneqarsimapput.

Killiliinerit

Ineriartortitsinissamik pilersaarut Tunumi aalisarnermik ineriartortitsinermit tunngaviusaaq, aaliartulli piniartullu, tunisassiortut kommunilu tassaapput suliniutit piviusunngortinneqarnissaannut peqataasariaqartut. Pingaartumik aalisartut piniartullu immikkut pisariaqartinneqassapput, suliniutissanut pingaarutilinnut taakku misileraallutik aalisarnissaat, aalisarfiusinnaasunik nutaanik ujartuinissaat aamma imminerminnut najukkaminnullu iluaqutaasussamik aalisarnermik ineriartortitseqataanissaat pingaaruteqarmata. Aamma pilersaarutip piniartut ilaat tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit aalisartunngorusutsilersinnaavai. Iluatsinneqassappat aamma kommunip tunisassiortullu suliniutinik sorlernik aallartitsinissaat tapersiinissaallu apeqqutaavoq.

Tamatuma saniatigut Tunumi aalisarnermik ingerlatsinerup ineriartortitsinermit naleqqussarneqarnissaa pisariaqartinneqarsinnaavoq. Ineriartortitsinermit Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfimmi pisuussutinik suliassanillu pingaarnersiuiinissaq pisariaqarpoq. Aalisarneq pillugu inatsisissap nutaap politikikkullu salliutinneqartut suliarineqarneri, pisariaqartinneqartunik allanngortitsilluni suliaqarnissamut sulisussaqaarnermut sunniuteqarput.

Naalackersuisut aningaasaqaarnermut politikiat, pilersaarutaat aningaasaqarnikkullu isumalluutinik pingaarnersiuiinerat ineriartortitsinissamik pilersaarummi anguniakkat naammassiniarneqarnerannut aporfiusinnaapput. Ineriartortitsinissamik pilersaarut savituujuvoq aningaasaqarnikkullu ingerlatsinermit pilersaarutitut pingaarnersiukkanullu naleqqussarneqarsinnaalluni. Tamatumali

malitsigisaanik ineriartortitsineq piffissami sivisunerusumi naammasiniarneqassaaq. Taamaammat Tunumi aalisarnermik ineriartortitsinerimi angusaqarnissamut aamma aningaasanut inatsimmi kontumut 50.01.20-mut immikkoortitsisoqartarnissaa pisariaqarpoq.

Tunu- ataatsimut isigalugu

Tunu Kalaallit Nunaata Kitaanut sanilliullugu malunnartumik assigiinngissuteqarpoq, innuttaasut amerlasussaannut, tikeraartartut amerlassusaannut pinngortitamullu imminernut tunngatillugu. Tunu nunarsuup sinneranut Kitaanullu ukiut 130-t angullugit matoqqasimavoq, taamaalinerani danskit naalakkersuisui Tasiilami niuertoqarfimmik aamaanissamik aalajangiisimammata. Taamatut aalajangiisoqarneranut pissutaasimavoq umiaq atorlugu 1883-imi Kujataani Nanortalimmiit ilisimasassarsiorneq 1885 tikillugu sivisussuseqartussaq aalajangiunneqarsimammata. Ilisimasassarsiorneq Gustav Holmimit aqunneqarsimavoq, angalanermilu danskit ilisimatuu arlallit inuillu allat Kujataaneersut peqataasimapput. Ilaatigut naasorsiuut, nunap pissusaanik ilisimasallit silallu pissusianik ilisimasallit misissuinerisigut Kalaallit Nunaata Tunuanik ilisimasaqarnerulernissaq uuttortaanissarlu siunertaasimapput. Ilisimasassarsiornerit Tunumi inoqarfinni pisimapput, taakkunanilu inuit najugaqarsimapput siornatigut Europamiunik takusaqarsimanngisaannartut. Ilisimasassarsiornermut atatillugu inunnik kisitsisoqarsimavoq, tassanilu inuit 413-it kisinneqarsimapput.²

Tunup sineriaani 2.700 km-inik isorartussusilimmi nunarsuarmi nunat eriagisassat annerpaartaat, innuttaasullu 3.000-t ilaapput. Kujataani nunarfimmiit qaninnerpaamiit Tunumi nunaqarfimmu qaninnerpaamut 500 km-it sinnerlugit ungasitsigaaq, tamannalu aamma Tasiilap Ittoqqortoormiillu akornanni ungasissutsimut atuuppoq. Tunu 2009-mi kommunit kattunneranni Kommuneqarfik Sermersuumut ilaalersimavoq, kommunimilu illoqarfiit pingaarnersaat Nuuk tassani inissisimavoq. Taamaattorli Nuup Tunullu illoqarfiisa annerpaap, Tasiilap, akornanni sermersuaq qulaallugu 400 km-it qaangerlugit ungasissuseqarpoq. Tunumi innuttaasut taamaasillutik Kalaallit Nunaata sinneranut ungasiiinnarnatik imminnut ungasissorujussuupput.

Tunumi inuit nunarsuup sinneranut Kitaanullu ungasillutik inuusimanagerat malunnartumik kulturikkut oqaatsitigullu takussutissaqalersimavoq. Tunumi oqaatsit oqaatsinut Kitaani atorneqartunut sanilliullugit malunnartumik allaanerupput. Kulturi eqqumiitsuliornerlu namminneerlutik aallaaveqarput, Kitaanullu sanilliullugu allaanerullutik. Piniarneq aallaaniarnerlu Nunatsinni qangaaniilli inooriaasiusimavoq, Tunumilu piniartutut inuuneqarneq ileqqoqarnerlu tulluusimaarutigineqarput, taakkunani ilaatigut qilalukkat qernertat, puisit, umimmaat nanullu piniarlugit inuuniutigineqarmata. Piniartutut inuuniuteqarneq inuussutissarsiummik aamma tunngaveqarpoq, tassani nammineerluni aningaasarsiarineqartut piniarneq aqquutigalugu tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit pissarsiarineqanngikkunik kisiannili aamma annerusumik imminut pilersornermik tunngaveqartuullutik. Qimussimik inuuniuteqarneq Tunumi kulturimut inuuniarnermullu ilaalluni suli pingaaruteqarluni inissisimavoq, tassanilu 2023-mi qimmit qimuttut 1.020-t missaanniinnissaat ilimagineqarluni³. Taamaattorli qamuteralaat tulluartinneqalersimapput, tassani 2022-mi Tasiilami qamuteralaat 191-it Ittoqqortoormiinilu 92-it nalunaarsorneqarsimammata.⁴

²Tunumi aalisarneq pillugu nalunaariaq, 2019

³Kalaallit Nunaanni Uumasunut Nakorsaqaarfik Inuussutissalerinermullu Oqartussaaffik

⁴Kalaallit Nunaat 2023-mi kisitsisinngorlugu, Naatsorsueqqissaartarfik

Tasiilaq illoqarfinni 1.904-nik innuttaqarluni annerpaavoq.⁵ Illoqarfik tallimanik nunaqarfeqarpoq; Kuummiut, Sermiligaaq, Tiniterilaaq, Isortoq aamma Kulusuk, Kulusullu Tunumut isaaffiuvoq, tassaniipporlu mittarfiit marluusut ilaat ataasiusoq. Aappaa Nerlerit Inaanni Ittoqqortoormiit ungasinngisaani inissisimavoq. Ittoqqortoormiit Tunumi illoqarfiit aapparivaat 352-inik innuttaqartoq.⁶ Tunumi ulloq 1. januar 2023 aallartiffigalugu inunnik kisitsinermi kingullermi inuit 3.079-iusimapput, taakkualu Kalaallit Nunaanni inuit tamarmiusut 5.5 %-iisa missarivaat.⁷ Tabelimi tullinnguuttumi inuit illoqarfinnut nunaqarfinnullu agguataarneqarput.

Tabel 1: Tunumi illoqarfinni nunaqarfinnilu innuttaasut, 2020-2023

Najugaq	2020	2021	2022	2023
Tasiilaq	1.985	1.916	1.931	1.904
Sermiligaaq	209	210	198	189
Isortoq	64	58	46	63
Kulusuk	241	216	215	226
Tilieqilaaq	96	93	75	93
Kuummiut	248	254	258	250
Ittoqqortoormiit	345	361	354	353
Tunumiittut katillugit	3.188	3.108	3.077	3.078

Paasisaqarfik:

Kalaallit Nunaat kisitsisinngorlugu 2020 - 2023, Naatsorsueqqissaartarfik

Soorlu tabel 1-imi siulianiittumi takuneqarsinnaasoq Tunumi innuttaasut amerlassusaat ukiuni kingullerni ingerlaneranni allanngorarpiarsimangillat, kisiannili innuttaasut amerlassusaat ammut ingerlanerat eqqaassanngikkaanni. Tamatumunnga ilaatigut illoqarfinnut anginernut nutserarnek nunarsuaq tamakkerlugu ineriartorfiusoq pissutaavoq, Tunumilu Kitaanut sanilliullugu suliffissanut periarfissat ikinnerupput aamma Tunumi ilinniartoqarfiit qaffasinnerusut nassaassaangillat. Tamannalu isumaqarpoq inuusuttut meeqqat atuarfiata saniatigut ilinniarusuttut Kitaanut imaluunniit Danmarkimut ilinniarniarlutik nuuttariaqartarmata. Kalaallit Nunaannut kisitsisit 2023-mut tunngasut naapertorlugit inuit 1.009-t nunaqarfinniit illoqarfinnut noorarsimapput, inuillu 4.419-it 2022-mi Kalaallit Nunaanni illoqarfiit akornanni noorarsimallutik. Ilimagisariaqarporlu taamatut ingerlasoqarnera Tunumut aamma anngukkumaartoq.

Taamaakkaluartoq takornariaqarnek inuusutissarsiutitut ineriartorfivoq takornarianik amerlanernik Kulusummut imaluunniit Nerlerit Inaannut timmisartukut angalasut amerliartornerisigut, kisiannili aamma umiarsuit takornariartaatit Tunumut tikittartut amerliartuinnavipput. Kulusuk Islandimii ulloq ataaseq atorlugu amerlasuunik takornariarfigineqartarpoq, kisianni aamma silami angalaarluni takornariartitsisarneq Tunumi tunisassiaalersimavoq nuannarineqarluartoq. Soorlu tabel 2-mi tullinnguuttumi takuneqarsinnaasoq 2020-mi 2021-milu nunanit allanit ilaasartut amerlassusaannut tunngatillugu covid-19 sunniuteqarsimavoq. Taamaattorli ilaasut 2022-mi amerleriaqqissimapput, taamatullu ingerlasoqarnera siunissami ingerlaannassasoq ilimagineqarpoq.

Tabel 2: Mittarfeqarnek malillugu ilaasut nunanit allaneersut amerlassusaat, 2017 – 2022

Mittarfik	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kulusuk	5.219	5.114	4.700	278	355	4.256

⁵Kalaallit Nunaat 2023-mi kisitsisinngorlugu, Naatsorsueqqissaartarfik

⁶Kalaallit Nunaat 2023-mi kisitsisinngorlugu, Naatsorsueqqissaartarfik

⁷ Naatsorsueqqissaartarfik, www.bank.stat.gl

Nerlerit Inaat	851	869	924	261	246	807

Paasisaqarfik:

Kalaallit Nunaat kisitsisinngorlugu 2022-2023, Naatsorsueqqissaartarfik

Tunami illoqarfiit nunaqarfiillu akornanni qulimiguulik timmisartorlu atorlugit angalanissaq periarfissaavoq, taamaattorli sapaatip-akunneranut ataasiaannarluni marloriaannarluniluunniit timmisartuussisoqartarpoq. Taamaattoqarmallu Tunumi inoqarfiit akornanni angallat aasaanerani pingaarnertut angallatitut atorneqarpoq, ukiuuneranilu qamuteralaat qimusserlu atorneqartarlutik. Ataatsimut isigissagaanni attaveqaasersuineq Tunumi unammillernartortaqqarpoq, tassani assersuutigalugu Ittoqqortoormiini innuttaasut Tasiilamukarniarlutik Island aqqusaaqqarlugu timmisartortariaqartarmata. Tamatuma saniatigut umiarsuarmik tikiqqarnissamut tunngatillugu siku aporfissanngortarpoq, minnerunngitsumik Royal Arctic Line-p assartuutaannut tunngatillugu.

Inatsisartulli 2015-imi aalajangersimavaat Tasiilami Ittoqqortoormiinilu mittarfinnik sanasoqassasoq. 2022-mi Tasiilami Ittoqqortoormiinilu mittarfissat 799 meterinik takissusillit sanaartornissaannut isumassarsiatut saqqummiussassamik suliaqarnissamut Akileraartarnermut Aningaasaqarnermullu Ataatsimiititaliaq aningaasanik illikartitsisimavoq. Tamanna sumiiffik tamakkerlugu attaveqaasersuutinik kivitiffiujumaartoq ilimagisariaqarpoq, tassa mittarfiit marluusut pilersinneqassappata aningaasarsiornikkullu ineriartoqqinnissamut tamakku tapersersuissappata.

Killiffik: Tunumi aalisarnerup ineriartorfiunera

Immikkoortumi uani siusinnerusukkut suliniutigineqartut nassuiaaffiginissaat massakkullu Tunumi aalisarnerup killiffiata nassuiaaffiginissaa siunertarineqarput. Immikkoortumi aalisarneq ingerlanneqarsimasoq, qanorlu ullutsinni isikkoqarnerasoq, takusassiarineqarput - tassalu sinerissap qanittuani aalisarnermut, kisiannili aamma angallatit anginerusut atorlugit misileraalluni aalisarnermut tunngatillugu. Tamatuma saniatigut immikkoortumi uani Tunumi sumiiffinni aalisarnermik misissuinerit sorliit atorneqarsimanersut, taakkunanilu suut inerniliunneqarsimanersut, takutinneqarput. Tamatumalu saniatigut sikumik ajornartorsiuteqalertarneq nassuiaasiffigineqarpoq, tamannalu aalisarnermut assut unamminartuuvoq.

Tunumi sinerissap qanittuani aalisarneq

2022-mi Tunumi inuussutissarsiutigalugu aalisarnermik ingerlatallit 64-iusimapput, tassalu aalisartut Kuummiuni tunitsivimmut tunisaqarsimasut. Immikkoortumi kingullerni takuneqarsinnaavoq aalisartumut pineqartumut tunngatillugu aningaasarsiat ima appasitsigisimapput amerlanerit aalisarnerinnaq massakkut kisiat inuuniugisinnaanagu.

Tunumi aalisarsinnaanermut akuersissummik pigisallit

Tunumi inuussutissarsiutigalugu aalisarnissamut saniatigooralugu aalisarnissamut aalisarsinnaanermut akuersissummik pissarsinissaq periarfissaavoq. Saniatigooralugu aalisartunut kapisilinnut saarullinnillu tunisisinnaanermut aalisarsinnaanermut akuersissutit tunniunneqartarput. Inuussutissarsiutigalugu aalisartunut aalisakkanut saarullittut qaleralittullu ittunut iluanaarniutaasunut aamma aalisakkamut kapisilittut ittumut iluanaarniutaanngitsumut aalisarsinnaanermut akuersissutinik tunniussisoqartarpoq.⁸ Ittoqqortoormiini piffissami tassani inuussutissarsiutigalugu aalisarsinnaanermut akuersissutinik peqartoqarsimanngilaq, taamaammallu tabelini ilanngunneqarsimanngillat.

Tabel 3: inuussutissarsiutigalugu aalisartut qaleralinnut saarullinnullu aalisarsinnaanermut akuersissummik pigisallit sumiiffinnut aalisarfiusussanut agguataarlugit, 2018-2022

Qalerallit	2018	2019	2020	2021	2022
Kulusuk	14	10	10	6	10
Kuummiut	25	31	31	24	25
Sermiligaaq	18	18	19	20	16
Tasiilaq	20	20	32	34	31
Tiniterilaq	3		2	1	
Isortoq	1	1	1	1	1
Katillugit	81	80	95	86	83

Saarulliit	2018	2019	2020	2021	2022
Kulusuk	14	11	11	6	11
Kuummiut	26	32	33	27	26
Sermiligaaq	11	11	15	18	16
Tasiilaq	19	22	37	38	30
Tiniterilaq	3		2	1	
Isortoq	1		1	1	1
Katillugit	74	76	99	91	84

⁸ Kapisilinniarneq inuuniutigalugu aalisarnertut isigineqarpoq, taamaammallu tunitsivinnut tunisisoqarsinnaanani. Tamakku sumiiffimmi kalaalimineerniarfinni tuniniaqusaapput.

Paasisaqarfik:
KANUAANA

Tabelini siulianiittuni takutinneqarpoq 2018-ip kingorna inuussutissarsiutigalugu aalisarsinnaanernut akuersissutit amerlassusaanni suunngitsumik qaffariartoqarsimasoq. Taamaakkaluartoq tamanna 2020-mi qaffassimavoq, 2022-imilu appariaqqissimallutik. Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfik tamatumunnga imaaliannaq nassuiaatissaqanngilaq. Aamma inuussutissarsiutigalugu aalisartut amerlanerpaartaat saarullinnik qaleralinnillu aalisarsinnaanernut akuersissutinik peqareerput.

Tabel 4: inuussutissarsiutigalugu aalisartut Kuummiunut tunisisinnaanernut allagartallit amerlassusaat sumiiffinnut agguataarlugit, 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Kulusuk	7	6	7	5	7
Kuummiut	24	32	29	24	20
Sermiligaaq	15	17	19	16	11
Tasiilaq	12	10	22	10	12
Sumiiffiit allat	4	9	7	5	14
Katillugit	62	74	84	60	64

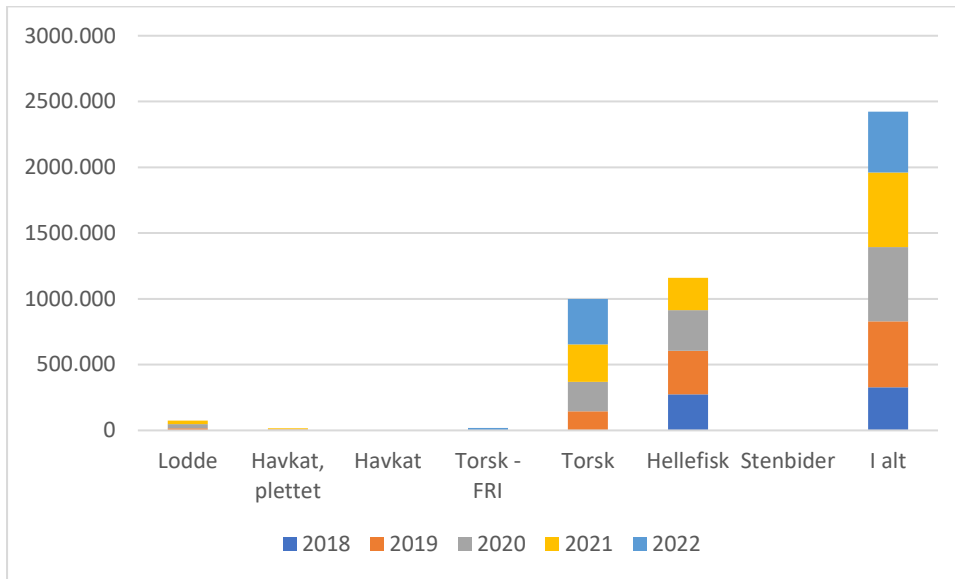
Paasisaqarfik: KANUAANA

Tabel 3-mi inuussutissarsiutigalugu aalisartut aalisarsinnaanernut akuersissutinik pigisallit amerlassusaat takutinneqarput, tabel 4-milu inuussutissarsiutigalugu aalisartut aalisarsinnaanernut akuersissummik pigisaqartut akuersissummik atuisut takutinneqarlutik. 2022-mut tunngatillugu atuinnermut procentiutinneqartoq 76%-iusimavoq. Taamaasineranilu aalisartut amerlanerit massakkumut sanilliullugu tunisisinnaanerat periarfissaqalerpoq. Tamanna pingaartumik Tasiilamut tunngatillugu atuuppoq, tassanmi atuisinnaanernut procenti 39%-iuvoq, taamaasillunilu atorluarneqarsinnaanernut piukkunnaateqarnerulluni. Immikkoortumi tullinnguuttumi atuinissap amigaataaneranut tunngaviliunneqartumi tunitsiveqarnissamut periarfissat amigaataanerat takutinneqarpoq.

Aalisakkat amerlassutsillu

Soorlu takussutissiaq 1-imi takuneqarsinnaasoq piffissami 2017-22-mut aalisakkat marluk, tassalu qaleralik saarullillu, pingaarnertigut aalisarneqartarsimapput.

Takussutissiaq 1: Kuummiuni tunitsivimmut tunisat amerlassusaat sinerissap qanittuani aalisarnermeersut, 2018-2022 (kiilumut).

Paasisaqarfik:
KANUAANA

Aalisakkanik assigiingitsunik taakkuninga marlunnik aalisarnej piffissap ingerlanerani tamaviaarukkiartuaarneqalersimavoq. Taamaakkaluatoq qalerallit amerlassusaat ukiuni kingullerni marlunni appariarsimapput. Massakkorpiaq tamatumani suliniutissat amigaataanerat pissutaanersoq imaluunniit aalisarnermi sammisaqarnerujunnaarneq pissutaanersoq oqaatigissallugu ajornakusoorpoq. Ammassak neqitassatut tunineqartarpoq.

Amerlassutsini aamma maluginiarneqartussaavoq Kuummiuni tunitsivik innaallagissamik ajornartorsiuteqarsimammat, tunitsiviullu illutaa pisoqalisooersimammat. Taamaammat Arctic Prime Fisheries ApS atortut ilarpassuunik allatut ajornartumik taarsersuisariaqarsimavoq. Suliffissuaq massakut tamakkiisumik ingerlavoq.

Tunisinerit

Maannakkorpiaq Tunumi Tasiilap eqqaani Kuummiuni ataasiinnarmik tunitsiveqarpoq. Tunitsivik Arctic Prime Fisheries ApS-imit pigineqarpoq.

Tunitsivik Tunumi massakut kisimiilluni atorsinnaasutut tunitsivigineqarmat Tunumi sinerissap qanittuani aalisarnermik tamarmiusunik tunitsivittut atorineqarpoq, soorlu tamanna immikkoortumi siulianiittumi takuneqarsinnaasoq.

Tunitsivik saarullinnik qaleralinnillu allatullu piasisuukkanik tunitsiviuvoq. Tunisassiornermi aalisakkat niaquikkat pineqarput, taakkualu nunani allani suliareqqitassanngorlugit nassiunneqartarput. Tamanna appasissumik suliareqqiinerut isigineqarpoq. Qerititsiveqarneq ukiut kingulliit ingerlaneranni annertusineqarsimavoq. Suliffissuup ammanerata nalaani sulisut 10-14-it sulisorineqartarput. Kuummiuni suliffissuaq maajimiit novembari decembarilu angullugit tunisassianik tigooraasarpoq.

Angmassalimmut (Tasiilaq) tunngatillugu Tasiilap avannarpasissuani kangerluppasuarini qaleralinnik aalisarfiusinnaasut ujarlerfiginiarlugit aalisartut nunaqarfinneersut soqutiginnipput. - Tasiilaq Arctic Prime Fisheries ApS-ip aamma isumassarsiaq soqutigalugu angallatinik sikunik immikkanik kar-rinillu

piareeqqatitsiniarluni sunut tamanut piareeqqavoq kiisalu misileraalluni aalisarnissami tunisassiat attuumassutillit neqitassatut, qarsorsatut il.il. ittut piareeqqatinniarlugit.

Tunitsivik nutaaq

Naalackersuisut neqeroortitsineq aqqutigalugu avataasiorluni saarullittassiissutinik suluppaagartassiissutinillu Royal Greenland A/S-mut tunniussisimapput, tassani ingerlatseqatigiiffiup pisassiissutinik tunineqarnissaani Tasiilami tunitsivimmik pilersitsinissaa piumasaqaataasimalluni. Royal Greenland A/S kommunimi nunaminertamik tunineqarsimasoq, qaartiterinerlu aallartissimallugu, taamaasilluni sanaartorneq aallartissinnaassammat. Royal Greenland A/S-mit ilimagineqarpoq tunitsivissaq nutaaq 2024-p ingerlanerani piareerumaartoq. Tunitsiviup ammarnissaa tikillugu Royal Greenland A/S-p angallammik tunitsiviusussamik piareeqqatitsineratigit tunitsiviugallartussamik tunniussaqaarnissaa politikikkut kissaataasimavoq. Angallat tunitsiviususaaq Tasiilami inissineqassaaq, aalisartullu pisaannik tigooraasassalluni. Tamanna Tasiilami eqqaanilu aalisartut amerlanerit pitsaanerusemik tunitsiveqalernissaannut iluaqutaasussaassaaq, amerlanerillu taamaasillutik aalisakkanik tunisinnaalerlutik. Angallat tunitsiviususaaq 2023-mi septembarip aallartinnerani atorineqalerpoq.

Massakkut ullut aalisarfiussat 64-iusut tunitsivissanut marluusunut akilersinnaasumik ingerlatsinissamut tapersersuisinnaassanngitsut nalilerneqarpoq. Taamaammallu ilimagineqarpoq Tasiilami tunitsivinngortusaaq ukiuni siullerni imminut akilersinnaassanngitsoq. Tamatuma saniatigit ataatsimik tunitsivileeqqinneq Kuummiuni tunitsiviup siunissami imminut akilersinnaanissaanut sunniuteqarsinnaassaaq, tassami aalisartut tunitsiviit marluusut taakkua akornanni tunisariaqartassammata. Taamaasilluni tunitsiviit marluutillugit tapersersuiffiqineqassappata aalisartunut periarfissat pisariaqartitsinerillu pisariaqalissapput. Taamaammat suliniutissanik alloriarfissanillu suliaqaarnissaaq pingaaruteqarpoq, tamannalu aqqutigalugu aalisartut amerlanerit Tunumi aalisariartarnissaat qulakkeerlugu.

Aalisarnermi aningaasaqarneq

Tunisat nalingi

Tabelimi tullinnguuttumi piffissami 2017-2021-mut sinerissap qanittuani aalisarsinnaanermut akuersissutit Kuummiunut tunisinermi nalinga koruuninngorlugu takutinneqarput.

Tabel 5: Kuummiuni tunitsivimmuut tunisinerit nalinga aalisakkanut agguataarlugit, 2017-2021 (DKK)

	2017	2018	2019	2020	2021
Ammassat (CAP)	-	-	60.288	110.132	99.600
Qeeqqat milallit (CAS)	-	6.428	11.738	17.153	23.750
Qeeqqat (CAT)	5.210	782	-	-	-
Saarullit (COD)	391.659	243.037	765.956	1.203.690	1.102.559
Qalerallit (GHL)	3.038.220	4.980.504	5.989.357	5.842.871	3.742.303
Nipisat (LUM)	-	-	10.578	-	-
Pingaarnertut inerniliussat	3.437.106	5.232.769	6.839.935	7.175.865	4.970.232

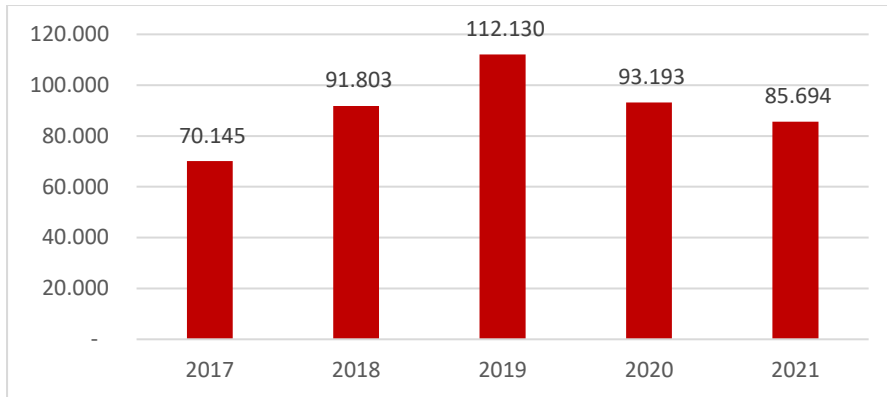
Paasisaqarfik: KANUAANA

Soorlu tabel 5-imi siulianiittumi takuneqarsinnaasoq Tunumi sinerissap qanittuani aalisarnermi nalitit anguneqartut amerlanerpaartaat qaleralinniarnermit pisuupput. Naallu saarullit 2021-mi pisarineqartut amerlanerpaanut ilaagaluartoq qalerallip nalinga pingasoriaataa qaangerlugu nalitussuseqarpoq.

Aalisartumut ataatsimut nalinga

Ukiumi tassani aalisartut amerlassusaannut sanilliullugu ukiumoortumik tunisinermi naligitinneqartoq tamarmiusoq isiginiassagaanni tabeli imaattoq suliarisinnaalissavarput:

Tabeli 6: Ukiumoortumik tunisat nalingi (kr)

Paasisaqarfik: Aalisarneq Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik

Tabel 6-imi takuneqarsinnaavoq piffissap ingerlanerani aalisartumut ataatsimut tunngatillugu agguaqatigiissillugu tunisinermi naligitinneqartumi pitsaasumik ineriartortoqarsimasoq. Pingaartumik 2017-imit 2019-imit ajunngitsumik ineriartortoqarpoq, taamaattorli agguaqatigiissitsinermi inerniliussaq 2019-imit 2021-imit annikinnerulersimavoq.

Inuussutissarsiutigalugu aalisartunut aningaasarsiarineqartut agguataarinerit pillugit tabeli/takussutissiaq, 2022.

Malugeqquneqarpoq aalisarnermit agguaqatigiissillugu aningaasarsiat ima ikitsigilersimassammata allaat aalisartut ikittuinnaat aalisarnerinnavimmik inuussutissarsiuteqarsinnaasut ilmagisariaqarlutik. Aalisartut amerlaqisut saniatigooralugu aalisartutut qularnanngitsumik taaneqarsinnaapput, pingaarnertullu aningaasarsiaat aalisarnerminngaanneersuunngillat allaneersuullutilli, soorlu piniarnermit.

Inuussutissarsiutigalugu aalisartut amerlassusaanni, pisarineqartut amerlassusaanni aamma tunitsiveqarnissamut periarfissani pitsaasumik ineriartortoqarsimavoq. Taamaakkaluartoq inuussutissarsiutigalugu aalisartorpassuaqarpoq ima aningaasarsiakitsigisunik allaat aalisarnermik taakku inuussutissarsiuteqarsinnaanatik. Taamaammata aalisartut nutaat aalisarnermut peqataalernissaat, kisiannili aamma aalisartut aalisarnermik ingerlatereersut aalisarnerminnik inerisaanissaat pingaaruteqarpoq, taamaasillutik aalisarnerit inuuniutigisinnaassammassuk.

Misileraalluni aalisarneq

Piffissap ingerlanerani Tunup imartaani sinerissap qanittuani misileraalluni aalisarnerit assigiinngitsut arlallit ingerlanneqartarsimapput. Taamaakkaluartoq taakkua ataatsimut isigissagaanni arlaannaalluunniit ulloq manna tikillugu Tunumi sinerissap qanittuani aalisarnerup annerusumik ineriartortitsiffiunissaanut piviusunngortitsisimangillat. Immikkoortumi matumani piffissamut kingumut qiviarluni misileraalluni aalisarnerit eqikkaasoqarpoq, kisiannili misileraalluni aalisarnermut 2014-imi pilersinneqartumut ukkataqartoqarnerulluni, misileraanerillu ukiut tamaasa pilersinneqartarsimapput suunngitsumik naleqqussaaffigalugit.

Misileraalluni aalisarnerit Naalakkersuisut akuersissuteqarnerisigut ingerlanneqarsinnaapput, naalakkersuisullu misileraalluni aalisarnissanut piumasaqaatinik aalajangersaasinnaapput. Misileraalluni aalisarneq aalisarnertut nassuiarneqarpoq, tassanilu siunertarineqarpoq; aalisakkat ilisimaneqanngitsut misissuiffiginissaat; sumiiffiit ilisimaneqanngitsut misissuiffiginissaat; periutsit atortullu nutaat atorlugit aalisarnerit misissuiffiginissaat (tassunga ilanngullugit suliarinnittarnerit tunisassioriaatsillu). Tamanna aalisarnernik misissuisarnerniit inuussutissarsiutigalugu aalisartut aalisarfiusinnaasut nutaat sumiinersut paasinissaat siunertaralugu aalisarnernik ingerlatsisuniit allaanerussuteqarpoq. Aalisarnernik misissuinerit ilisimatuussutsikkut misissuinerupput, tassanilu aalisakkat amerlassusaat pillugit paasisaqarnerunissaq siunertaavoq.

Misileraalluni aalisarnerit 1965 - 1989

Piffissami 1965 – 1989-imut Tunumi misileraalluni aalisarnerit assigiinngitsut ingerlaavartumik ingerlanneqartarsimapput. Taakkununga ilaatigut amoorutit, bundgarnit, kapisilinnut qassutit ningittakkallu atorlugit misileraalluni aalisarnerit 1965-1966-imut, 1971-imi sikumi misileraalluni aalisarnerit ingerlanneqartarsimapput, Islandimiullu ilisimatusaatitut angallataat 1985-imi saarullinnik misileraalluni aalisarsimavoq. Tamatuma saniatigut piffissami 1980-1984-imut misileraalluni aalisarneq Christian Høy-imit Nuummi siunnersarfimmiittumit aquneqartoq ingerlanneqarsimavoq. Bundgarnit atorlugit saarullinnik aalisarnerup ineriartortinnissaa siunertaasimavoq. Tassunga atatillugu Christian Høy-p “Faktabådene”, angallatit glasfiberiusut arlallit 30 fod angullugu angissuseqarlutik initallit suatigullu aquttarfillit atulersimavai. Taamatut misileraalluni aalisarneq piffissap ilaani bundgarnimik pitsaasumik aalisarfiusimavoq, tassanilu angallatinik pisisimasut peqataasimapput. Ullumikkulli angallatit tamarnik nunamiipput angalaarsinnaajunnaarsimallutillu, Tunumilu bundgarni atorlugu ullumikkut aalisartoqarneq ajorpoq.

9

Misileraalluni aalisarnerit 1990 – 2006

1991-1992-ip ukiuunerani Ittoqqortoormiit eqqaani Bjerneørnep kangiatungaani aamma Ølfjordip isaariaani qimussit atorlugit qalerallinnik misileraalluni aalisarnerit ullunik 12-inik sivissusillit ingerlanneqarsimapput. Piniartut najukkaneersut peqatigalugit qimussillu marluk atorlugit ningittakkanik misileraalluni aalisarneq ingerlanneqarsimavoq. Misileraalluni aalisarnernut atatillugu qalerallit 4-t 56 cm, 66 cm, 67 cm aamma 76 cm-inik angissusillit pisarineqarsimapput. Aalisakkat immikkut taaneqanngitsut 4-t sumiiffimmi inunnut nerisassiassatut atorneqarsinnaanngitsut saniatigut pisarisuukkanik qaqitsisoqarsimanngilaq. Misileraalluni aalisarnerup nalaani suliniutigineqartoq, nunami matussusiinissaq kiisalu pisarineqartut amerlassusaat ikippallaarsimapput misileraalluni aalisarneq tunngavigalugu inaarutaasumik inerniliisoqassappat. Taamaattoq pisarineqartut aallaavigalugit inuussutissarsiutigalugu qalerallinniarnissamut tunngavissaqarunangilaq. Taamaakkaluartoq silap ajortarnera naatsorsoruminaanneralu pissutaallutik pilersaarutaasunut tunngatillugu suliniutissatik qimussertut marluullutik killeqartittariaqarsimavaat.¹⁰

2006-imi NUKIK, Seafoodip angallataa Polar Nuka atorlugit inuussutissarsiutigalugu misileraalluni aalisartoqarnissaa akuerineqarsimavoq. Ittoqqortoormiit eqqaani kangerlummi qalerallinnut, saarullinnut, suluppaakkanut qeeqqanullu ukiuni marlunni aalisartoqarnissaa misileraallunilu aalisartoqarnissaa siunertaasimavoq. Misileraalluni aalisarnerit ningittakkat qassutillu atorlugit

⁹ Tunumi qalerallit, Tasiilaq Kommune 1990, februar 1991, Jens Møller Jensen, Grønlands Fiskeriundersøgelser kiisalu Tunu pillugu Nassuiaat, 2019.

¹⁰ Grønlands Fiskeriundersøgelser; Tunumi Qalerallit: Tunumi 1991/1992-ikkunni, februar 1993-imi ukiuunerani qimussit atorlugit qalerallinnut misileraalluni aalisarnerit.

ingerlanneqartussaasimapput. Misileraalluni aalisarnermiit nalunaarusiamik peqartoqanngilaq, Pinngortitaleriffillu misileraalluni aalisarnermit paasissutissanik allanilluunniit tigusaqarsimanngilaq, kisiannili paasitinneqarsimapput Polar Nuka sivikitsuinnarmik kangerlummiissimasoq, tassami qalerallinnik allatulluunniit pisuussutinik nassaarsinnaasimanngimmata.¹¹

Taamatuttaaq 2006-imi Ittoqqortoormiit avatinnguani norskit ningittagarsuutaat Torita atorlugu inuussutissarsiutigalugu misileraalluni aalisarnerit ingerlanneqarsimapput. Sikkorinnera pissutigalugu Torita piffissami aggustimiit septembarimut kangerlummut pulasinnaasimanngilaq. Taamaammat Ittoqqortoormiit kujatinnguani ningittakkat 3-t ningissimavaat; ataaseq kangerluup kujatinnguani, ataaseq avannannguani ataaserlu mittarfiup avatinnguani kangerlummi. Kangerluup kujasissuani qalerallit mikisunnguit 2-3-t pisarineqarsimapput, allamik naamik. Tamatuma saniatigut kangerluup isaariaani nunamiit 3-4 s̆milinik ungasissusilimmi ataasiarluni ningitsisoqarsimavoq. Tassani qalerallit mikisunnguit 5-6-it pisarineqarput. Sumiiffimmi pisarineqarsinnaasunut inerniliinissamik suliaqarnissamut paasissutissat ikippallaartut pissarsiarineqarsimapput, kisiannili innersuussutigineqarpoq misileeqqittoqarniarpat tamanna piffissami kangerluup sikuernerani ingerlattariaqassasoq.¹²

Misileraalluni aalisarnerit 2014-2023

2014-imiilli Tunumi sinerissap qanittuaniittuni miseraalluni aalisarnerit pilersinneqarsimapput. Aalisarnermi qalerallinnik, saarullinnik, suluppaakkanik, nataarnanik, brosmenik, langenic, saattussanik, qeeqqanik eqalunnillu akuleriissillugit aalisarneq pineqarpoq.

Tunumi misileraalluni aalisarnerup kinngunerissavaa angallatit nalinginnaasumik taamaallaat avataani aalisarsinnaanermut akuerineqarsimasut Tunumi kangerlunni sinerissap qanittuani aalisarnissamut periarfissaqalissammata. Misileraalluni aalisarnissami taamaasilluni angallatit angissusissaannut tunngatillugu aalisarnissamut aalisarsinnaanermut akuersissutit pisassiissutillu pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaanniit immikkut akuersissuteqartoqarpoq. Taamaasillutik angallatit 75 BRT/120 BT-it taakkunanngalu usitunerusut taamatut aalisarsinnaanermut akuersissummik pisinnaapput.¹³

Misileraalluni aalisarnermi siunertaasoq tassaavoq Tunumi sinerissap qanittuani aalisarfissat nutaat nassaariniarnissaannut tunngatillugu sumiiffiit misissuiffigisarnissaat. Siunertaasumi allami siunertaasimasoq tassaavoq najukkami aalisartunut najukkamilu tunitsivinnut tunngatillugu tunisisarnerit suliareqqiisarnerillu annertusarnissaat.¹⁴

Aalisarneq 2014-imi pilersinneqarmat Tunumi sineriak tamarmi pineqarsimavoq, tamatumali kingorna sumiiffiit kujammut kangianiittut misissuiffigineqartalerimali tamanna killeqartinneqarnerulersimavoq, massakkullu ilisimaneqarpoq sumiiffinni taakkunani aalisakkanik nassaasaqartoq. Ullumikkut sumiiffik sumiiffinnut Tasiilap eqqaaniittunut sinerissap qanittuani aalisartunik sulii aalisarfineqarsimanngitsunut killeqartinneqalersimavoq. Siusinnerusukkut tunisisarnissamut aamma pisussaaffeqarsimavoq, angallatillu sinerissap qanittuani aalisartuniit tunitsivittut atorsinnaanissaat pillugu piumasaqartoqarsimalluni.

¹¹ KNR, 16. August 2006: Tunumi annertuumik misileraalluni aalisarnerit kiisalu Pinngortitaleriffik

¹² Paasissutissiinerit Pinngortitaleriffimmeersut

¹³ BRT: bruttotonnage. Angallatip usinnaasaanut taaguusersuut pisoqaanerusoq. Ullumikkut angallammut tamarmut takissuseq imaluunniit usinnaasat nalinginnaasumik atorneqarnerupput.

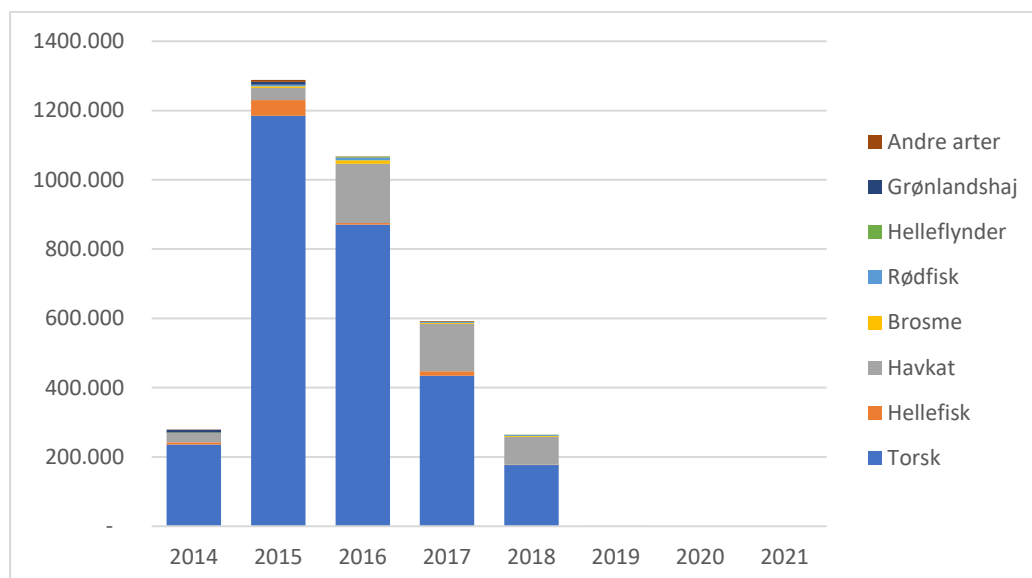

Piffissap ingerlanerani qassutinik, ningittakkanik pullatinillu aalisarnissaq periarfissaasimavoq, kisiannili qalorsuarniinngitsaq. Ullumikkut qassutinik ningittakkanillu aalisarsinnaaneq periarfissaavoq.

Soorlu takussutissiaq 2-mi takuneqarsinnaasoq misileraalluni aalisarnerq nuannarineqarsimavoq, pilersinneratalu kingorna ukiut siulliit marluk iluatsitsiffiusimalluni. 2020-p kingorna sumiiffimmi aalisartoqavissimangilaq. 2015-imi pisarpasuit Nunap Isuata eqqaani aalisarnerniit pisuupput, Nunallu Isua misileraalluni aalisarnermut 2016-ip kingorna ilaasimangilaq. Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik misileraalluni aalisarnermut ukiut tamaasa nalilersuisarpoq, matumani suut pilerseqqinneqassanersut, allangussanersut imaluunniit inuussutissarsiutigalugu aalisarnermut nuussanersut eqqarsaatigalugit. Tamatumani ingerlatseqatigiiffiit ilaatigut sikkorlunnermik pisaqarpianginnermillu ajornartorsiuteqarnertik nalunaarutigisartussaavaat. Taakkuali aamma aalisarnermik ingerlatsiinnarusullutik oqaatigisarsimavaat. Taamaakkaluartoq uk

iuni kingullerni aalisarnissamut qinnuteqartut ikittuinnaasimapput. Ilaatigut ukiuni kingulliunerusuni Tunumi misileraalluni aalisarnerup nalinga qaffaaffiginiarlugu Tunumi tunitsiveqarnissaq pillugu piumasaqartoqalersimanagera pissutaalluni misileraalluni aalisarnissamut soqutiginninneq suujunnaariartulersimavoq. Piumasaqaat taanna peerneqarsimavoq, taamaakkaluartorli soqutiginninnerulernissamut iluaqutaasimanani. 2023-mi pisassiissutit pilerseqqinneqarput, ingerlatseqatigiiffinnullu soqutiginnittunut amerlanerusunut aalisarsinnaanermut akuersissutit tunniunneqarsimapput.

Takussutissiaq 1: Tunumi sinerissap qanittuani misileraalluni aalisarnermi qaqqinneqartut, 2014-2021 (kilo).

Paasisaqarfik:
KANUAANA

Tabel 7: Tunumi sinerissap qanittuani misileraalluni aalisarnermi qaqqinneqartut, ukiunut aalisakkanullu agguataarlugit (kilo).

Aalisagaq	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Saarulliit	235.621	1.184.598	870.766	434.729	176.472	-	-	-
Qalerallit	6.328	45.925	4.785	12.249	726	700	-	-
Qeeqqat	27.933	34.734	171.115	136.808	80.329	-	-	-

Tinguttuut	563	5.035	9.607	2.779	3.010	-	-	-
Suluppaakkat	26	3.362	7.681	2.908	3.073	-	-	-
Nataarnat	359	769	2.394	551	270	-	-	-
Egalussuit	7.540	8.731	-	-	-	-	-	-
Aalisakkat allat	89	5.093	450	1.404	-	-	-	-
Katillugit	278.459	1.288.247	1.066.798	591.428	263.880	700	0	0

Paasisaqarfik: KANUAANA

Kisitsisit tabel 7-imiittut 2022-mi oktobarimi Kommuneqarfik Sermersuup aalisarneq pillugu isumaqatigiissitsinerani ilisaritinnearput. Kisiannili tassani siusinnerusukkullu misileraalluni aalisarnerni ilisimalikkat Tunumi sinerissap qanittuani aalisartunut ingerlateqqinneqartarnersut paasiuminaappoq, taamaasiornikkut namminneq aalisarnerminni siunissami atorsinnaassammattigik. Najukkani aalisartut misileraalluni aalisarnermiit pissarsinnaassappata pingaaruteqarpoq misileraalluni aalisarnernut tassani angusarineqartunut ilaatinneqartarnissaat.

Aalisarnernik misissuinerit

Imaani avatangiisinik aalisagaqassutsinillu Pinngortitaleriffik misissuisarpoq. Ukiut tamaasa Kalaallit Nunaanni angallatigisat Sanna aamma Tarajoq atorlugit aqqissuussamik misissuisarpoq.¹⁵ 1990-ikkunnili Tunumi avataani imartani misissuinerit ingerlanneqartarsimapput. Tunumi sinerissap qanittuani sumiiffinni umiarsuit ilisimatusaatit atorlugit misissuinerit ataasiakkaat ingerlanneqarsimapput. Ilaatigut angallatit ningittagarsuutit atorlugit misileraalluni aalisarnerit pingaarnertut ingerlanneqarsimapput, taakkualu Tunumi sinerissap qanittuani aalisakkanik qanoq peqartiginera misissuiffiniarsimavaat. 1950-ikkunniilli siumullu akuttunngitsumik ilisimatuut Pinngortitaleriffimmeersut Danmarkimeersullu sumiiffinniittarsimapput, tassani kangerluit misissuiffiniarlugit kiisalu misileraalluni aalisarnerniit pisarineqartut paasiniaaffiniarlugit.

Kalaallit Nunaanni Tunu tamakkerlugu misissuinerit ingerlanneqartarsimapput, immikkoortumili matumani misissuinerit Tunumi illoqarfiit nunaqarfiillu eqqaanni ingerlanneqarsimasut qitiutinneqarput, tassami sumiiffiit tamakku ineriartortitsinissamut pilersaarummut pingaaruteqarmata.

1957-imiit suliniutinut ingerlanneqarsimasunut takussutissiaq:¹⁶

1957: Tunumi aalisarnermi uumassusilerinikkut ataatsimut misissuinerit

1958: Saarullinnut aalisarnermi misissuinerit

1959: Egalunnut aalisarnermi misissuinerit

1985: Islandimiut aalisarnernut misissuinerat - saarullit

1989: Tunumi qalerallit - Tasiilap Kommuniani ningittakkat atorlugit misissuinerit

1990: Tunumi qalerallit - Tasiilap Kommuniani ningittakkat atorlugit misissuinerit

2006: Tunup kangimut avannarpassisuani qalorsuit atorlugit misissuinerit

Suliniutit Kalaallit Nunaata Norgellu suleqatigiinnerisigut ingerlanneqartut¹⁷:

1993: Septembarimi ningittagarsuut M/S Skarheim atorlugu akuersissutaateqarluni aalisarnerit

1994: Ammassallip eqqaani kangerlunni ningittakkanik august 1994-imi misileraalluni aalisarnerit.

1994: 1994-imi juuni-juulimi ningittagarsuut M/S Skarheim atorlugu akuersissutaateqarluni aalisarnerit:

¹⁵ Tarajoq 2022-mi siullermik atorneqalerpoq. Siusinnerusukkut angallat Paamiut atorneqartarsimavoq.

¹⁶Pinngortitaleriffik

¹⁷Pinngortitaleriffik

1995: 1995-imi aggustimi Tunup nunavittaata toqqaviata sivingarnani immami itisuumi M/S Husøy aamma M/S Kato atorlugit qassuteqarluni pullateqarlunilu misileraalluni aalisarnerit.

1995: 1995-imi aggustimi Kalaallit Nunaata kangimut kujasissortaani kangerluit kujasinnerusut nunap assingatigut misissuiffiginerat.

1996: Kalaallit Nunaata kangimut kujasissortaani kangerluit kujasinnerusut nunap assingatigut misissuinerit nangitsineq.

1997: Kap Bille Banke-mi, Tunumi, ningittakkat atorlugit qalerallinnik misissuinerit - taakkununga neqitaqarluni misiliinerit ilanngullugit.

1997: Qalerallit kinguaassiorsinnaassusaasa Tunumi misissuiffiginerat

1998: Qaleraleeqqanut qassutit atorlugit misiliinerit - Qaqortup Kangerliumarngani Kalaallit Nunaatalu kangimut kujasissortaani.

2000: 2000-mi aggustimi Kap Balle-p eqqaani qaleralinnut ningittagarsuutit atorlugit misissuinerit.

Ittoqqortoormiit eqqaani aalisarnernik misissuinerit:

1991-2007-mut, 2007-ip kingornaguunngitsoq, misissuisimanagerit/misileraalluni aalisarsimanagerit.

2006-2007-imi angallat ilisimatusaat Paamiut atorlugu Pinngortitaleriffik qalorsuit atorlugit misissuisimavoq, taannalu EU-mi aningaasaliissutit aqutugalugit aningaasalersorneqarsimavoq.

Ittoqqortoormiit eqqaani uumassusilerinikkut misissuinerit misileraallunilu aalisarnerit neriunaateqarpallaarsimangillat. Anguneqartuni qalerallit ikippallaartut mikivallaartullu paasinarsisimavoq. Tamatuma saniatigut kangerlummi immap kissassusaa aamma appasippallaartoq (0,8-1,1°C) paasinarsisimavoq. Kangerlulli misissuiffigilluarneqarsimangilaq, pingaartumik kippasissuani 600 - +1000 meterinik itissusilik. 1990-ikkunni 00-kkunnilu Ittoqqortoormiit Kangerluani aqqissuussamik misissuisoqarsimangilaq, 2007-illu kingorna kangerlummi misissuinerit ingerlanneqarsimanatillu misileraalluni aalisartoqarsimangilaq.

Inuussutissarsiutigalugu aalisartut misiligutissanik Pinngortitaleriffimmut tunniussaqaarsimangillat.

Tasiilap eqqaani aalisarnernik misissuinerit:

Tasiilap eqqaani 1989-1990-imut qalerallit aalisarnikkut misissuiffigineranni ningittagarsorluni qarsorsaq ataaseq atorlugu pissarsiarineqartut Kalaallit Nunaata avannamut kippasissortaani aalisarnerniit malunnartumik ikinnerujussuusut paasinarsisimavoq. Tasiilami qaleralinniarnermi Qeqertarsuup Tunuani avannamullu aalisarnerni ilisimaneqartuni pisarisassat taakku anguneqarsinnaavianngitsut inerniliunneqarsimavoq. Illuatungaatigut qalerallit pisarineqarsinnaasut amerlineqarsinnaapput, kisiannili tassani aalisarfiusartut tamarmiusut annertusaaffiginissaat pisariaqassaaq. Sermiliup Kangerlua qinngortoq Tasiilap Kommuniani sikumi aalisarnermut sumiiffittut qitiulluni inississinnaavoq - kangerluk taanna itisoorujussuuvooq, amerlasuunik iigartartoqarpoq angissutisimigullu angisoorujussuulluni.¹⁸ Ullutsinni Tasiilap eqqaani aalisarneq ingerlanneqartuarpoq, tassangaanniillu Pinngortitaleriffik sinerissap qanittuani aalisarnerniit misileraallunilu aalisarnerniit tunisinerit aqutugalugit paasissutissannik pissarsisarpoq, kisianni Tasiilap eqqaani sumiiffinni ukiuni qulikkaarneq kingullerni aalisarnerit misissuiffigineqarsimangillat.

Siunissami aalisarnerit misissuiffigisarnissaat

Ullumikkut Kitaani misissuisarnertuulli Tunumi sinerissap qanittuani aqqissuussamik ilisimatusaatigalugu angalasoqarneq ajorpoq. Taamaammallu Tunumi sinerissap qanittuanut ilisimatuussutsikkut siunnersuinerit suliaqartoqarneq ajorpoq. Tamanna tunngavigalugu sinerissap qanittuani pisassiisutit aalajangersaasoqarneq ajorpoq, sumiiffimmi tassani killeqanngitsumik aalisartoqarsinnaammat, tassanilu qalerallit ilaatinneqangillat. Ullormi 1. januar 2023 Tunumi avataasiarluni qaleralinniarnermut Aqutsinissamik Pilersaarut atuutilerpoq. Aqutsinissamik

¹⁸ Tunup kitaani qalerallit, Tasiilaq Kommune 1990, februar 1991, Jens Møller, Grønlands Fiskeriundersøgelse.

Pilersaarummi tassani ukiut tamaasa pisarineqarsinnaasut (TAC) tamarmiusut ilaannik sinerissap qanittuani sumiiffimmut illikartitsisoqartarpoq. Siunnersuisarnerit aallaavimmikkut sumiiffiit avataaniittut sinerissallu qanittuiniittut suliarineqartarnissaat tunngavigivaat, tassami paasissutissat amigaataanerat pissutigalugu aalisagaqatigiit uumassusilerinikkut avissaartissallugit tunngavissaqanngimmat. Tamanna aallaaviatigut Tunumi aalisagaqatigiiaanut tamanut atuuppoq, tassalu ullumikkorpiaq aalisagaqatigiiaanut avataniittunut sinerissallu qanittuaniittunut avissaartitsisoqarsinnaanngimmat.

Taamaammallu Tunumi sinerissap qanittuani aalisarneq ineriartortitsiffiussappat Kalaallit Nunaata Kitaa assigalugu sinerissap qanittuani ilisimatusaatigalugu aaqqissuussamik angalasarnissat allat pisariaqartinneqartussaassapput. Tunup kangiatut ittumi sumiiffimmi nutaami aalisagaqassutsit nalilersuiffiginissaasa saniatigut aalisarnermiit paasissutissat (aalisariutip allattuiffii, uuttuinernut paasissutissat, DNA-mik misissuinerit) kiisalu paasissutissat uumassusilerisuneersut ukiumoortumik suliarisarnissaat ilanngunneqarput.

Ilisimatusaatigalugu angallat SANNA saattussanik, qaleralinnik saarullinnillu akulerussuussilluni misissuisarsinnaassasoq imaluunniit miseraalluni aalisarsinnaassasoq Pinngortitaleriffimmiit paasissutissiisutigineqarpoq. Tassani aamma paasineqarsinnaassaaq Tunumi sinerissap qanittuani inuussutissarsiutigalugu aalisakkanik allanik soqutiginaatilinnik nassaassaqaarnersoq. Kitaani SANNA atorlugu sivikinnerpaamik ullut 14-it sulilluarfiussat kiisalu ullut 8-t angalaffiussat pisariaqartinneqarumaartut Pinngortitaleriffik naliliivoq, tassalu ullut katillugit 22-t. Uumassusilerinikkut misissuinissani kiisalu aalisakkanik pisuussutit siunnersuiffigisarnissaannut paasissutissat suliarisarnissaanni peqataanissami angalanissaq aammalu ukiumut suliffiussat ataatsimiit aappaatalu affaanut sivilissuseqartussat naapertorlugit tamanna 1,7 mio. kr.-inik (2023-mi akit naapertorlugit) akeqarumaartoq missingerneqarpoq. Ilisimatuup ukiumut suliffigisassai 575.000 kr.-inik akeqartussaassaaq. Tamatuma saniatigut sumiiffiit aalisakkallu nutaat aalisartunit najukkaniittunit ujarlerfiginerat paasissutissanik pingaarutilinnik Pinngortitaleriffimmut pissarsissutaasinnaassapput, tamakkulu siunissami Pinngortitaleriffiup angalanissat pilersaaruserfiginissaannut atorsinnaassavai.

Ataatsimut isigissagaanni aalisarneq pillugu paasissutissanik katersisarneq qitiutittariaqarpoq, taassumalu siunissami siunnersuisarnissaq tapersersorsinnaassavaa, tassanilu tunitsiviit pingaaruteqarlutik inissinnaapput. Ullumikkut Pinngortitaleriffik tunisanut paasissutissat aqquutigalugit Kuummiuni tunitsivimmiit paasissutissanik pissarsisarpoq, tamakkualu sapaatip-akunnikkaartumik Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutinik Nakkutilliisoqarfimmut (KANUAANA) nassiunneqartarput. Paasissutissanut tunngavigineqartut amerlisarnissaannut tunngatillugu pisarineqartut uuttuiffiginerat oqimaassusaallu pillugit Kuummiuni tunitsivimmik aamma Tasiilami tunitsivimmik suleqateqalernissat iluaqutigineqarsinnaapput.

[Tunumi piniartuuneq- suli inuussutissarsiutaavoq pingaarutilik](#)

Naak ineriartortitsinissamut pilersaarummi tassani aalisakkat ilaatinneqaraluartut piniarnermut suliassaqarfik taassallugu soqutiginaateqarpoq, tassami piniartuuneq Tunumi inuussutissarsiornermut kultureqarnermullu ilaalluurtuuvuq.

Tunumi uumasunik imaanilu miluumasunik piniartoqartarpoq. Taamaattorli Ittoqortoormiini uumasut nunamiittut killeqarput. Umimmannut, nannunut, aavernut, qilalukkanut qernertanut tikaagullinnillu pisassiisoqartarpoq. Puisinut pisassiisoqarneq/killiliisoqarneq ajorpoq, puisillu assigiinngitsut pisarineqartarput. Uumasunit taakkunanga umimmaat, aarrit puisillu avammut nioqqutiginissaat kisimi akuerineqarpoq. Avammut nioqquteqarnermi nannut, qilalukkat tikaagulliillu inertequtaapput. Malittarisassat tamakku nunani tamalaani isumaqatigiissutaasut

aqqutigalugit malittarisassiunneqarput. Puisip amianut tunngatillugu aataarsuarmut natsermullu Aningaasanut Inatsit aqqutigalugu tapiissutinik tunniussisoqartarpoq.

Ittoqqortoormiit:

2022-mi Ittoqqortoormiini inuit 11-t inuussutissarsiutigalugu piniarnissamut allagartaqarput, inuillu 70-it saniatigooralugu piniarnissamut allagartaqarlutik. Tamanna Ittoqqortoormiini inuit 3%-iannut aamma 20%-iannut naapertuuppoq.¹⁹

Puisit amii containerinut qerititsivinnut tunisarnissaat periarfissaavoq. Tamakku Great Greenland-imut Qaqortumiittumut assartorneqartarput. Illoqarfimmi tunitsiveqaralarpoq, taannali ingerlatseqatigiiffiup Arctic Greenfoodip matummaguli ukiuni amerlasuuni inoqarsimangilaq atorneqartarsimananilu.

Ittoqqortoormiini piniartut umimmanut pisassiisutit qaqutiguinnaq nunguttarpat. Ukiunili kingulliunerusuni piniartut nuliaat kitaanut qiviuerniartalernikuupput, taamaammallu ukiuni tulluuttuni pisassiisutit nunguttalernissaat naatsorsuutigisinnaavarput. Assartuineq akisooq allatut ajornartumik timmisartumik ingerlanneqartariaqartartoq unammilligassaavoq.

Tasiilaq nunaqarfiilu:

2022-mi Tasiilami nunaqarfinnilu inuit 80-it inuussutissarsiutigalugu piniarnissamut, inuillu 54-it saniatigooralugu piniarnissamut allagartaqarsimapput.

Soorlu taaneqareersoq sumiiffimmi pineqartumi nunami miluumasoqanngilaq, taamaammallu Tasiilami nunaqarfinnilu aalisakkat immamilu miluumasut kiisalu sumiiffimmi pineqartumi timmissat imaaniittartut pisarineqarsinnaasut pinngitsoorneqarsinnaanngilluinnarput. Taamaakkaluartoq nannunut pisassiisuteqarput, avammulli niuerneq inerteqqutaavoq.

Tasiilami puisit amiinut tunitsiveqarpoq. Taamaakkaluartoq puisit amii Qaqortumut Great Greenlandimut assartortariaqarput, tamannalu unamminartunik pilersitsisarpoq, tamatumunngalu Kitaanut ukiumoortumik umiarsuartigut attaveqaatit ikittuinnaanerit pissutaavoq.

Taamatuttaaq tassani takornarianut annertunngitsumik tuniniagassatut naasunik qeqqussanillu katersisarneq panersiisarnerlu periarfissaasinnaavoq. Ittoqqortoormiinit sanilliullugu Tasiilami nunarfinnillu takornariat amerlanerupput, taamaammallu taamatut periarfissaqarneq isertitaqarnerunermik kinguneqarsinnaalluni.

Nunaqarfinni nunaqarfinnilu pissutsit- Umiarsualiveqarnermut tunngasut- Nukissiuuteqarneq imerlu

Umiarsualiviit Kalaallit Nunaanni attaveqaasersuutinut pingaaruteqarlutik ilaapput, tamanna aamma aalisakkanut suliffissuarmut atuuppoq. Tunitsiviusartup eqqaani umiarsualivimmik sanaartornissamut periarfissaqartariaqarpoq, taamaasilluni usingiarneq illersorneqarsinnaasumik sunniuteqartumillu ingerlanneqarsinnaassammat. Tassunga peqatigitillugu umiatsiaaqqat angallatillu tikittarfinni imaluunniit umiarsualivinni silamut sikunullu illersorsinnaaniarlugit illersorneqarsinnaasumik inississinnaasariaqarpat.

Ineqarnermut Attaveqaasersuutinullu Naalackersuisoqarfik Kalaallit Nunaanni umiarsualivinnut oqartussaalluni akisussaavoq. Umiarsualivinnut Namminersorlutik Oqartussanit sananeqarsimasunut aserfallatsaaliisarnissamut, pisariaqarpallu umiarsualiviit pioreersut allilertarnissaanut, naalackersuisoqarfik akisussaavoq. Tassani umiarsualiviit anginerusut umiarsuit pilersuisuusut Royal Arctic Line-p (RAL) pigisaasa tikiffigisinnaasat pineqarput. Taakkunani aamma umiatsiaaqqanut umiarsualiviit tunitsiviit eqqaanniittut ilaatinneqarput, tassalu tamakku

¹⁹ Najoqqutaq: Kalaallit Nunaat Kisitsisinngorlugu 2022

qangaanerusoq GTO-mit (Grønlands Tekniske Organisation) sanaartorneqarsimappata. RAL Tasiilami najukkami umiarsualivimmuut oqartussaavoq aamma KNI Pilersuisoq A/S Ittoqqortoormiini nunaqarfinnilu najukkami umiarsualivinnuut oqartussaavoq.

Umiarsualivinnuut Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartunut iluarsaasarnernut kinguaattoornernut immikkoortunut pilersaarummik nalunaarusiamillu suliaqartoqarsimavoq, tassanilu umiarsualivinnuut assigiinngitsunut iluarsaasarnissanut pisariaqartitsineq kiisalu ukiuni kingulliunerusuni suut iluarsarneqarsimanersut nassuiaaffigineqarput. Kalaallit Nunaanni umiarsualiveqarfiit iluarsaattarnissaannut aningaasanut inatsimmi ukiumoortumik 25,2 mio. kr.-nit missaat illikartinneqartarput. Sanaartorneqartoq iluarsarneqartussaangitsut nalilernerqarsimappat imaluunnit allilernerqartussatut piareeqqanngitsutut nalilernerqarsimappat aningasat taakku suliniutissamut atorineqartussat aningaasaliissutaasuniit immikkoortillugit aningaasalersorneqassapput.

Umiarsualivinnuut Immikkoortunut Pilersaarummi 2017-2027-moortumi Kalaallit Nunaanni umiarsualiviit iluarsarnissaannut nutarteriffiginissaannullu suliaqarnermut tunngavigineqartussat aalajangerneqarput. Tassunga atatillugu Ineqarnermut Attaveqaasersuutinullu Naalakkersuisoqarfik Tunumi umiarsualiveqarfiit qanoq issusiisa nalunaarsorneqartarnissaannik aallartitsisimavoq, tamannalu pillugu nalunaarusiaq 2023-p naalernerani piareertussatut naatsorsuutaavoq. Nalunaarusiami 2024-mi iluarsaanissanut pingaartitanut tunngavissaq pilersinneqassaaq, 2025-imilu suliat suliarineqarsimasut misissuiffigineqassapput. Immikkoortunut pilersaarummi Tasiilami containerinut inissap allilernerqarnissaa innersuussutaavoq, tassami Tasiilami sammisaqarnerulernermi ullumikkut inissamiit atorineqartumiit inissaq annertunerusoq pisariatinneqartussaavoq. Tamanna Tasiilami pissutsit pitsanngoriartinnissaannut suliniutissatut pingaarutilittut isigineqarpoq. Tamatuma saniatigut Kuummiuni umiarsualivik siunertanut amerlasuunut atorineqarsinnaasoq pilersinneqassasoq innersuussutaavoq, taannalu aaqutugalugu umiarsualivinni atugassarititat pitsanngortinnissaat qulakkeerneqassaaq. Taamaattorli pisariaqarnerpaat saniatigut 25,2 mio. kr.-nit atorlugit matussuserneqarsinnaasut aningaasanut inatsimmi aningaasanik amerlanernik illikartitsisoqarnissaanik pisariaqartitsiffiussapput.

Kommuneqarfik Sermersooq nunaqarfinni umiatsiaaqqanut tulattarfinnut mikinerusunut akisussaavoq. Tamatuma saniatigut Kommuni Tunumi tunitsivinnik kalaalimineerniarfinnillu arlalinni piginnittuullunilu iluarsaasartuuvoq.²⁰

Nunaqarfiit ilaanni 2023-mi angallatinut iluarsaasarfiit iluarsartarnissaat kiisalu 2023-mi aamma 2024-mi Tasiilami nunaqarfinnilu umiatsiaaqqanut tulattarfiit pilersinnissaat pillugit Kommuneqarfik Sermersuup immikkoortunut pilersaarutaa naapertorlugu sinerissap qanittuani aalisarnernut pilersaaruteqartoqarpoq. Tamatuma saniatigut 2021-mi kommuni immikkoortunut pilersaarut naapertorlugu Kuummiuni, Sermiligaami, Tasiilami, Isortumi, Kulusummi Tiniteqilaamilu umiarsualivinnik itisiliisoqarsimavoq.

Nukissiornermut imermillu pilersuinermut tunngatillugu tamanna pingaaruteqarluinnarpoq, tassalu siunissami pisinnaasat alliliiffiginissaat anguneqassappata. Nukissiornermut imermillu pilersuinermut tunngasut tassani pingaaruteqarluinnarput, tassalu siunissami pisinnaasat alliliiffiginissaat pisinnaassapput. Tunitsiveqarfiit imermik sarfamillu atuingaatsiartarput, pissutsillu tamakku illoqarfinni nunaqarfinnilu pisinnaasat allilernissaat pillugu siunissami pilersaarutinit eqqarsaatigineqartunut ilaasariaqarput. Kalaallit Nunaanni illoqarfinni nunaqarfinnilu imermut sarfamullu aqqusersuutit iluarsartarnissaannut allilertarnissaannullu Nukissiorfik akisussaavoq.

²⁰ Umiarsualivinni pissutsinut takussutissiaq takuniarukku ilanngussa 1 takuuk.

Taamaattorli ingerlatseqatigiiffik/sanaartortitsisoq tunitsivissaminnut pilersuinissamut aqqusersuummut nutaamut akiliisussaassaaq. Attaveqaasersuutit tamakku allilernissaannut aningaasartuutit amerlasuut atorneqartussaassapput, tassalu tamakku erngup nukinganic ingerlasimappata. Tamanna avatangiisinik innarliinngitsuusariaqanngilaq, tassa sarfaq dieselimik ingerlataq pineqarsimappat, soorlu tamanna Tunumi nunaqarfinni arlalinni atugaasoq.²¹

Sikuusarneranut tunngasut

Sikuusarnera Tunumi annertuumik atugaavoq, tamatumalu aalisarnej aamma sunnertarpaa. Soorlu immikkoortumi siulianiittumi takuneqarsinnaasoq marsimiit decembarimut aalisarfiusartooq sivirusunngilaq, tassami aalisarnerup annersaa aggustimi pisarpoq. Aalisartut umiarsualivik qimallugu aalisarfigisartakkaminnut annguttarnissaminnik pisariaqartitsipput. Sikorsuit sumiiffimmut anngukkaangata tamanna siumut naatsorsoruminaattarpoq. Aalisakkat toqussanngippata asiussanngippatalu qassutit ningittakkallu akuttunngitsumik pisaaajartarnissaat pisariaqarpoq.

Ukiuunerani aalisartut arlallit sikumi aalisarnermik ingerlatsisarput. Ningittakkanik aalisarnissamut sikumi putuliortarput. Sermiligaami aalisartut sikumi aalisarnej ileqqorivaat, tamatumalu kingorna Kuummiunut qamuteralaat atorlugit pisaminnik assartuisarlutik. Taamaattorli siku ukiuni kingullerni angallavigiuminaassisimavoq, taamaasillunilu taamatut angalasarnej ulorianarnerulersimalluni. Malugeqquneqarpoq sikumi aalisartarnej Kalaallit Nunaata kimmuut avannaatuulli taamatut atorneqartiginngimmat, taamaammallu sikumi aalisarnej inerisaaffigissallugu piukkunnaateqarpoq.

Sikuusarnera sumiiffimmi najugaqartunuinnaq sunniuteqarnej ajorpoq; umiarsuit pilersuisuusut allatullu angallatit anginerusut illoqarfinnut nunaqarfinnullu tikissinnaanerit ajornarnerulertarpoq tikissinnaajunnaarnermillu kinguneqartarluni. RAL sikuq qanoq innera apeqqutaalluni Tasiilamut maajip qaammataani, kingusinnerpaamillu novembarip qaammataani tikittarpoq.²² Tamannalu isumaqarpoq piffissami qaammataani 5-ini Kuummiuni aalisakkerivimmiit aalisakkanik assartuinissaq periarfissaqarnej ajormat. Sumiiffimmi ukiuunerani aalisartoqarsimappat aalisagaq containerinut qerititsiviusunut inissinneqartartussaavoq.

Sikuusarnera allanngorartuurtuuvoq, taamaasillunilu siumut naatsorsoruminaatsuulluni. Taamaammatt ukioq naallugu aalajaatsumik aalisartoqarnissaanut taamatut pissusissamisoortumik akornuteqarnej allatut iliuuseqarfisallugu ajornakusoortuuvoq. DMI (Danmarks Meteorologiske Institut) Kalaallit Nunaannut immikkut ukkataqarpoq, tassani ilaatigut sikuq assinganik saqqummersitsisaramik. Tassani sikuq siammaqqanera allamullu nuuttarnera malinnaaffigissallugu periarfissaavoq. Tamanna aamma kangerlunni sinerissap qanittuinut atuuppoq. Taamaattorli sikuq qanoq silitsiginera takussallugu ajornartarpoq, tamannalu pingaaruteqarsinnaavoq aalisartup kangerluk atuarlugu qamuteralannik aalisakkanik assartuisinnaanerlutik nalilersussappassuk.

²¹ Tunumi illoqarfinni nunaqarfinnilu nukissiornermut imermullu pisinnaasat tukuniarukkit ilanngussaq 1 takuuk

²² Paasissutissanik pissarsivik: RAL.dk -<https://www.ral.dk/sejplaner/>

Tapiissuteqartarnermut aaqqissuussinerit pilersinneqarsimasut ineriartortitsinissamullu suliniutissat

Tunumi aalisarneq piniarnerlu pillugit Nassuiaat (2019)

Inatsisartuni 2018-mi inassuteqaat tunngavigalugu Tunumi aalisarneq piniarnerlu pillugit nassuiaammik avataaneersup suliaanik suliaqartoqarsimavoq. Nassuiaat 2019-imi saqqummersinneqarpoq. Nassuiaammili aalisarnerup ineriartortitsiffiunissaanut aaqqiissutissanik iluaqutaasinnaasunik ajoraluartumik suliaqartoqarsimanngilaq. Taamaakkaluartoq tassani Tunup ineriartortitsiffiunissaanik suleriaqqinnissamat innersuussutinik ilanngussisoqarpoq. Assersuutigalugu taamaallaat naatsorsuuserinermut missingersuusionermullu atugassaannaangitsunut, kisiannili aamma aalisarnermi atortunik pitsaanagerusunik amerlanerusunillu pissarsisinnaaneq eqqarsaatigalugu piginnaangorsaalluni pikkorissaanissanik pisariaqartitsineq nassuiaatigineqarpoq. Suleqatigiissitamik anguniakkanik assigiinngitsunik suliaqartussamik aammalu Tunumi sumut sammisumik ineriartortitsinissamat siunnersuusiortussamik pilersitsisoqassasoq aamma innersuussutaavoq, taakkulu pissutsinik piviusunik tunuliaqutaqassasut piumasarineqarpoq. Suleqatigiissitaq Tunumi ajornartorsiutinik periarfissanillu qitiutitsissaaq, qanorlu iliorluni periarfissat tamakku Tunumi inuttaasunut iluaqutinngorsinnaanersut suliaralugu. Suleqatigiissitaq Tunumi inunnik inuttaqartinneqassasoq aamma innersuussutaasimavoq. Tamatuma saniatigut kommuni Namminersorlutik Oqartussat suleqatigalugit tunitsiviit pilersinnissaanut imaluunniit tunitsiviit pioreersut nukittorsarnissaanut kiisalu Tunumut ESU-mit aningaasaliissutaasut amerlanerit illikartinnissaanut periarfissat suunersut misissuiffigineqassasut aamma innersuussutaavoq.

Innersuussutit tamakku piviusunngortinneqarsimapput, taakkunani suliniutissat ilaat immikkoortumi matumani ilanngunneqarsimallutik.

Inuussutissarsiutinut tapiissuteqartarnek- ESU

Inuussutissarsiutinut tapiissuteqartarnermut aaqqissuussinerit tunngatillugu Tunumut ukiuni kingullerni amerlasoorpassuarni tapiissuteqartarnek immikkut isiginiarneqarsimavoq. Aalisarnermik piniarnermillu inuussutissarsiutillit inuussutissarsiorderannik siuarsaaneq pillugu Inatsisartut inatsisissaat nr. 13, 3. december 2012-imeersoq naapertorlugu inuussutissarsiutigalugu umiatsiaaqqanut tapiissutinik tunniussisoqarsinnaavoq, taannalu maannakkorpiaq Qaanaap, Ammassallip aamma Ittoqqortoormiit pigisaanni kiisalu Kommune Kujallermi pisineri katillugit akiata 84 %-eraa (nunallu sinnerani 75 %-iulluni).

Umiatsiaaqqanut tapiissutinut atatillugu nammineq aningaasaliissutissat 16 %-t sinneruttut ajornartorsiutaasarnikuupput. Aalisartunut piniartunullu tapiissutisisunut Grønlandsbanken taarsigassarsitserusunngilaq, tassami taakku qularnaveeqqusiissutissanik soorlu pisassiissutinik niuerutigineqarsinnaasunik nammineq pigisanik (PNNP-nik) pigisaqanngimmata. Taamaammat Tunumi piniartut ilaat neriorsuummik Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfiup umiatsiaaqqanut tapiissutigisartagaannik atuisimangillat. Soorlu tabel 8-mi tullinnguuttumi takuneqarsinnaasoq umiatsiaaqqanut 29-nut tapiissutinik tunniussisoqarsimavoq, tassani 2015-imi umiatsiaaqqanut amerlanerpaanut tapiissuteqartoqarsimalluni, 2022-milu umiatsiaaqqanut 8-nut 6-nullu tapiissuteqartoqarsimalluni. Tasiilami umiatsiaaqqanut amerlanerpaanut tapiissuteqartoqarsimavoq, tassani inuit 12-it tapiiffigineqarsimammata, tullinnguullugulu Sermiligaaq, tassani inunnut 8-nut tapiissuteqartoqarsimammata, Kulusummilu inunnut 5-nut umiatsiaaqqanut tapiissuteqartoqarsimammata.

Tabel 8: ESU-mi aaqqissuussinermi Tunumut tapiissutit tunniunneqartut, 2014-2022

Tunumi 84%-imik tapiissutini tunniunneqartuni umiatsiaaqqat amerlassusaat			
Ukioq	Umiatsiaaqqat amerlassusaat:	Sumiiffik	KR
2014	2	Tasiilaq	645.468,00
	1	Sermiligaaq	
2015	4	Tasiilaq	1.762.695,00
	3	Sermiligaaq	
	1	Kulusuk	
2016	1	Tasiilaq	221.486,00
2017	1	Sermiligaaq	744.195,00
	1	Kuummiut	
	1	Ittoqqortoormiit	
2018	1	Kulusuk	680.905,00
	1	Sermiligaaq	
	1	Kuummiut	
2019	1	Sermiligaaq	487.851,00
	1	Ittoqqortoormiit	
2020	1	Sermiligaaq	476.309,00
	1	Kulusuk	
2021	1	Tasiilaq	234.985,00
2022	4	Tasiilaq	1.513.957,00
	2	Kulusuk	
Katillugit	29	Katillugit	6.767.851,00

Inuussutissarsiutigalugu aalisartut, inuussutissarsiutigalugu piniartut inuussutissarsiutigalugulu nunalerinermik ingerlataqartut aallarteqqinnissamut tapiiffiqineqartarnerat pillugu inatsisartut inatsisaat nr. 3, 21.maj 2004-meersoq malillugu aallarteqqinnissamut tapiissuteqartarneq aqunneqarpoq. Aningaasaliissutit tunniunneqartarput aalisarnermi, piniarnermi nunalerinermillu inuussutissarsiummik ingerlataqartut napparsimalernertik, silap pissusiinik pissuteqartumik ajornartorsiulernertik imaluunniit inuussutissarsiutiminnut tunngatillugu allatut

ajornartorsiulernertik pissutigalugu inuussutissarsiumminnik ingerlatseqqinnissaminut aningaasatigut periarfissaaruttunut.

Tabeli 9: Pilersitseqqinnissamut tapiissutit Tunumut tunniunneqartut, 2014-2022

Tunumi pilersitseqqinnissamut tapiissutit tunniunneqartut		
Ukioq	Tapiissutit amerlassusaat	KR
2014	1	24.796,00
2015	1	25.000,00
2016*	4	230.317,50
2017	2	29.126,30
2018	2	47.995,00
2019	0	0,00
2020	0	0,00
2021	1	24.495,00
2022	1	25.000,00
Katillugit	12	406.729,80

*Piteraq

Piffissami 2014-2022-mut inunnut 12-inut pilersitseqqinnissamut tapiissutinik katillugit 406.729,80 kr.-ninik tunniussisoqarsimasoq tabel 9-mi siulianiittumi takutinneqarpoq. Piterartarneranut atatillugu atortut aserornikut umiatsiaaqqallu iluarsaattarnissaannut taarsiissutitut tapiissutit annertunerpaat 2016-imi inunnut 4-nut akuerineqarsimapput. Piteraq Ukiuni allani pilersitseqqinnissamut tapiissutit assersuutigalugu aquuteralaat nutaat pissarsiarinissaannut aamma aquuteralaat asersimasut iluarsaattarnissaannut tunniunneqarsimapput.

Aningaasanut inatsimmi konto 50.01.20

2019-imi aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiinniarnernut atatillugu 2020-mi 2021-milu Tunumi, Qaanaami aamma Qimusseriarsuarmi aalisarnerup ineriartortitsiffiunissaanut suliniutissanut 1. mio. kr.-nit immikkut illikartinneqarsimapput. Aningaasat aningaasanut inatsimmi konto 50.01.20 aqputigalugu illikartinneqarsimapput, tamannalu isumaqarsimavoq aningaasat atortussanngortinnissaannut tunngavissat pitsaannerusut pilersinneqarsimammata, taakkulu qaamarsaaniarnernut, misileraalluni aalisarnernut, aalisarnerit misissuiffiginissaannut, pikkorissaanernut allatullu suliniutissanut ineriartortitsiffiusunut atorneqartussaapput. Pingaaruteqartoq tassaavoq suliniutikkut Tunumi (sumiiffinnilumi allani) aalisarneq ineriartortinneqassammat. Tamatuma saniatigut konto manna aqputigalugu aningaasanik qinnuteqartoqarsinnaavoq, taakkulu procentiliussaannarnut atornagit aningaasat tamarmiusut matussuserinissaannut atorneqassapput, soorlu aningaasanut inatsimmi kontumi 50.06.50-imi taamaattoq.

Inatsisartut 1 mio. kr.-inik illikartitsisoqassasoq toqqaqqissimavaat. Tunup aamma Kalaallit Nunaata Kujataata ineriartortitsiffiunissaanut 2023-mut aningaasanut inatsimmi konto. 50.01.20

2020-p kingorna suliniutissat makku tapiissutininik tunineqarsimapput.

Tabel 9: aningaasanut inatsimmi konto 50.01.20 aqqutigalugu tapiissutigineqartunut takussutissiaq 2020-2023*

Aningaasartai	Ukioq	Suliassat allaaserineri	Killiffik
1.000.000 kr.	2020:	Nukissiorfiit Kuummiuni tunitsivimmut aqqusersuummik nutaamik sanassapput, taamaasilluni suliffissuup tunisassiorsinnaanermi pisinnaasai annertusarneqarsinnaassammata.	Suliffissuaq 2022-mi upernaakkut iluarsarneqarpoq, massakkullu tonsinik arlalinnik tunisassiorsinnaanngorluni.
37.113 kr.	2021	Ittoqqortoormiunut ningittakkat	
379.309 kr.	2021	Tasiilami aalisarneq pillugu isumasioqatigiissitsineq Kommuneqarfik Sermersuumit ingerlanneqartoq.	Isumasioqatigiissitsineq 2022-mi ukiakkut ingerlanneqarpoq. Silap ajornera pissutigalugu kinguartinneqarsimavoq.
146.997 kr.	2022	Tasilaq - ningittakkat	Atortut tiguneqarsimapput
86.914 kr.	2022	Nuummi bundgarnersornermut pikkorissartitsineq	Nuummi aalisartunut arlalinnut ingerlanneqarsimavoq.
393.000 kr.	2023	Tasiilami eqqaanilu misileraalluni aalisarnermut atortut; ningittakkat, bundgarnit, amurtaatit, nipisanut qassutit saattusanullu pullatit.	Atortut tiguneqarsimapput
380.000 kr.	2023	Tasiilami aalisarneq pillugu isumasioqatigiissitsineq Tunu tamakkerlugu peqataaffigineqartoq, aalisarnermi ineriartortitsinissamut pilersaarutit saqqummiunneqarnerat pikkorissaanerillu. Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfimmiit ingerlanneqarpoq.	Naammassineqarpoq
	2023		

* Suliniutissat tamakku pillugit immikkualuttortat allat taakkunanilu killiffik ilanngussaq 2-mi nassaassaapput.

Kikkulluunniit aningaasanik pissarsisimasut suliniutinut nalilersuinernik Naalackersuisoqarfimmut tunniusseqqullugit qinnuigineqarsimapput. Aningaasat atortussanngortinnerat pillugu Naalackersuisoqarfik Naalackersuisunut aamma Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Ataatsimiititaliamut ingerlaavartumik paasissutissiisarsimapput. Suliniutissat tamakkerlutik suli sularineqarsimannngimmata paasissutissat amerlanerit tigusarnerat ilutigalugu tamanna ingerlaannassaaq.

Tunumi aalisarnerup ineriartortitsiffiunissaanut suleqatigiissitaq (AG TUNU)

Ineriartortitsinissamut sulineri takunnissinnaanerunissaq Tunumi aalisarnermut suliassaqarfimmut aallartinneqarsimasoq, kisiannili aamma siuariartorfiunerussatut anguniarneqartussa qulakkeerniarlugu Tunumi aalisarnerup ineriartortitsiffiunissaanut suleqatigiissitaq Naalackersuisunit 2022-mi aasaanerani pilersinneqarsimavoq.

Suleqatigiissitaq Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfimmiit aamma Kommuneqarfik Sermersuumi ilaasortaniit, KNAPK-p qullersaqarfianiit, KNAPK-p Tunumi immikkoortortaqarfianniit, najukkani aalisartuniit, Aalisartunut Piniartunullu Siunnersuisarfimmiit, Arctic Prime Fisheries ApS-miit aamma Royal Greenland A/S-miit aqunneqarpoq. Suleqatigiissitaq qarasaasiaq atorlugu pingasoriarluni ataatsimiissimavoq, tassani Pinngortitaleriffik ilaatigut Tunumi aalisarneq pillugu ilisimatuussutsikkut paasissutissanik pigisaminik saqqummiisimalluni. Tamatuma saniatigut ESU-mi tapiissutigineqartut iluanni periarfissat pillugit, aningaasanut inatsimmi konto 50.01.20 aqutugalugu suliniutinut tapiissuteqarnissamut periarfissat pillugit saqqummiisoqarsimavoq, minnerunngitsumillu Tunumi aalisarnerup ineriartortitsiffiunissaanut tunngatillugu unammisassat sorliit pigineqarnersut oqallisigineqarsimapput.

Tamatuma saniatigut sulinermut tunngatillugu Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik ilaasortanik ingerlaavartumik oqaloqateqartarsimavoq. Tassani ilaatigut oqarasuaatikkut attaveqarnerit aqutugalugit Tunumi aalisartunik qanimut attaveqartoqartarsimavoq.

Kommuneqarfik Sermersuup Tasiilami 2022-mi oktobarimi isumasioqatigiissitsineranut atatillugu ataatsimiinneq kiisalu Nuummi juni 2023-mi aalisartut piniartullu ilaannik ilaqarluni ataatsimiinneq ingerlanneqarsimapput. Tamatuma saniatigut ineriartortitsisoqarnissaanut pilersaarummut missingiut pillugu Tasiilami oktober 2023-mi aalisarneq pillugu isumasioqatigiissitsineq ingerlanneqarsimavoq.

Apersuiffissat atorlugit misissuinermiit inerniliussat

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik suleqatigiissitap sulineranut tunngatillugu Tunumi aalisartut akornanni apersuiffissat atorlugit misissuinerinik ingerlatsisimavoq. Misissuineq 2023-mi januaarimi ingerlanneqarpoq. Misissuinermi aalisartuni unammilligassat pisariaqartitalu paaserusunneqarsimapput. Aalisartut 14-it apersuiffimmik immersuisimapput, tamannalu pitsaasumik inerniliussatut isigineqarpoq, inerniliunneqartullu atorsinnaangortillugit aammalu ilaatigut tamanit atorneqarsinnaangortillugit. Inernerit makku takutinneqarput:

1. Inuussutissarsiuutigalugu aalisartut aamma inuussutissarsiuutigalugu piniartuupput.
2. Amerlanerpaartaat sivikinnerpaamik ukiuni 5-ini inuussutissarsiuutigalugu aalisartuusimapput. 2/14 kisimik ukiuni 1-mi inuussutissarsiuutigalugu aalisartuusimapput.
3. Inuit 14-iugaangata inuit marluinnaat qassutininik aalisartarput. Pingaarnertut ningittakkat oqummersat/amuartaatillu atorneqartarput.
4. Sikuusarnera silallu pissusaa aalisarnermi unikkallartarneranut amerlanertigut pissutaasarput. Ataasiakkat piniarneq takornariaqarnerlu pingaartinnerullugit nassuiaapput.
5. Aalisarnerup ineriartortitsiffiunissaanut unammilligassaq annerpaaq tassaavoq tunitsiveqarsinnaanermut periarfissat amigaataasarnerat. Soorlu Tasiilami Sermiligaamilu tunitsivinnut tunngatillugu. Tamanna 10/14 nalunaarutigineqarpoq. Tamatuma saniatigut unammilleqatigiinnerup (akinut tunngatillugu), angallatinik anginerinik pissarsiniartarnerup amigaataanerat aammalu sikuusarnera nalunaarutigineqarput.
6. Piffissani aalisarfiusinnaangitsuni tapiissuteqarnissamut periarfissanik aalisartut kissaateqarput.
7. Aalisartut amerlanerpaartaat isumaqarput ukiuni kingulliunerusuni aalisakkat amerlanerulersimasut anginerulersimasullu. Siunissami aalisakkat pissarsiariniartarnissaannut periarfissatik pitsaasutut isigivaat.

Inatsiseqartitsineq killilersuinerlu

Tunumi aalisarnermi ineriartortitsinissap pisariaqartinneqarnera, taamaasillunilu killeqartitsiviunngitsoq, inatsiseqartitsinermi akuerisaareerpoq. Massakkut inatsisigineqartuni,

Tunumi aalisarnermut tunngatillugu soqutiginaateqartut, inatsisit marluk ilaatinneqarput; ataaseq aalisarnermik killilersuiffiusut aamma aalisarnerup piniarnerullu inuussutissarsiutitut siuarsaaffiginissaannut tunngasut. Tamatuma saniatigut nalunaarutit arlallit atorneqarput, taakkunanilu aalisarnerit assigiinngitsut aalisarnermillu nakkutilliinerit killilersuinerillu.

Ataatsimut isigissagaanni Tunumi aalisartut Kalaallit Nunaata sinnera assigalugu inatsisinik taakkuninnga atuisussaapput. Taamaaliortoqarpoq illersorneqarsinnaasumik aalisarneq qulakkeerniarlugu aamma sinerissap qanittuani sumiiffik kilisaassuarnit qaangiilluni aalisarfigeqqunagu.

Aalisarneq pillugu inatsisartut inatsisaat nr. 18, 31. oktober 1996-imeersoq

Aalisarneq pillugu inatsit Kalaallit Nunaanni aalisartunut tamanut tunngavissatut inatsisaavoq. Aalajangersakkat immikkuualuttortallit ikittuinnaapput, paarlattuanillu immikkuualuttortanik aqutsineq nalunaarutit aqutugalugit pisarpoq.

Aalisarnermik piniarnermillu inuussutissarsiutillit inuussutissarsiонерannik siuarsaaneq pillugu Inatsisartut inatsisissaat nr. 13, 3. december 2012-imeersoq

Inatsimmi inuussutissarsiutugalugu angallatinik pissarsisarnissamut tapiissuteqarsinnaaneq periarfissinneqarpoq, massakkullu tamanna sumiiffinni Qaanaami, Ammassalimmi, Ittoqqortoormiini aamma Kommune Kujallermi pissarsiarineqartumut inerniliussap 84%-erivaa. Nunatta sinneranut tunngatillugu tapiissutigineqartut pissarsiarineqartumut inerniliussap 75%-iraa.

Aalisarsinnaanermut akuersissutit pisassiisutillu pillugit Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 47, 18. decemberimeersoq.

Sinerissap qanittuani aalisarsinnaanermut akuersissutit tunniuttarnissaannut piumasaqaatinut tunngatillugu (§8-10) Qaanaami, Tunumi Kujataaniluunniit najugaqarsimagaanni piumasaqaatinut immikkut akuersissuteqartoqarsinnaavoq, tassanilu allamik suliffeqarnissamut periarfissaqannginnera aalajangiisussaavoq.

Kommuneqarfik Sermersuumi bundgarnersorluni aalisarnermi maleruagassat

Ileqqoreqqusaq Kommuneqarfik Sermersuumi bungarninik sinerissap qanittuani saarullinniarnermut atorneqarpoq.

Kommuneqarfik Sermersuumi inuussutissarsiutugalugu qaleralinnik aalisarneq pillugu ileqqoreqqusaq

Qassutininik atuisarnermut tunngatillugu ileqqoreqqusaq Kommuneqarfik Sermersuumi sinerissap qanittuani inuussutissarsiutugalugu qaleralinniartarnernut atorneqarpoq. Kommunip sineriaata kangimut sammisortaa (Tunu) qassutininik qaleralinniartarnerup inerteqqutaaneranut ilaatinneqanngilaq. Kommuneqarfik Sermersuup sinnerani qassutininik atuinissaq inerteqqutaavoq. Tunumi aalisarneq aqutsinissamik pilersaarut aqutugalugu aamma malittarisassioneqarpoq.²³ Taakku aalisakkanut ataasiakkaarlugit suliarineqartarput. Aqutsinissamik pilersaarutit marluusut Tunumi sinerissap qanittuani aalisarnissamut immikkut pingaarutillit:

Kalaallit Nunaanni Atlantikup kapisilianik kapisilinniarniarnermi aqutsinissamik pilersaarut

Aqutsinissamik pilersaarut Kalaallit Nunaanni atlantikup kapisilianik aalisarnerup aqutsiffiunissaanut atorneqarpoq, taakkunungalugu ilaapput TAC-mik aalajangersaasarneq, aqutsiveqarfinnut TAC-p agguaanissaa allallu. Tunu nammineerluni pisassiisuteqarluni aqutsiveqarfiuvoq.

²³ Aqutsinissamik pilersaarut atuuttoq uani nassaassaavoq: naalakkersuisut.gl

Tunami avataasiorluni qaleralinniarnermi aqutsinissamik pilersaarut

Aqutsinissamik pilersaarut Tunumi qaleralinnik aalisarnerup aqutsiviginissaanut atorneqarpoq, soorlu sinerissap qanittuani qaleralinnut. Aqutsinissamik pilersaarummi TAC TAC-illu aqutsiveqarfinnut il.il. agguataariffiginera aalajangersarneqarput. Tassani Tunumi sinerissap qanittuani aalisarnermut ukiumoortumik pisassiissutissat illikartinneqartarput. Sineriammut agguaasoqartarpoq tamatumunngalu Tunup sineriaani Tunullu kangisissortaani avataasiorluni aalisarnermi qaleralik ataasiusutut naliliiffiqarsimanera pissutaavoq.

Tunami aalisarnermik ingerlatsisut

Kommuneqarfik Sermersooq

Tunu Kommuneqarfik Sermersuumut ilaavoq. Kommuni Tunumi amerlasuunik akisussaaffeqarpoq. Taakkununga aalisarnerq aamma ilaavoq. Tamakku ilaatigut najukkami kalaalimineerniarfintut, angallatinik iluarsaasarfintut, umiatsiaaqqat talittarfintut aammalu Tunumi inuussutissarsiutigalugu aalisarnerup ataatsimut ineriartortitsiffiunissaanut akisisussaapput. Taakku aamma Ittoqqortoormiini tunitsivissamik sanasimapput, taassumali ingerlannissaa ulloq manna tikillugu iluatsitsiffiusimangilaq. Kommuneqarfik Sermersooq kommunimi sinerissap qanittuani aalisarnissamut Immikkoortunut Pilersaarummik marsi 2021-mi suliaqarsimavoq, tassanilu tunngaviummik pisariaqartitat pitsanngorsarnissat qitiutinneqarsimavoq.

Aalisartunut Piniartunullu Siunnersuisarfik (KONFIFA- AAPISI)

Aalisartunut piniartunullu Siunnersuisarfik suliffeqarfittut siunnersuisarfiuvoq, taannalu aalisartunut piniartunullu siunnersuinernik pikkorissaanernillu tunniussaqqartarpoq. Siunnersuisarfik Naalackersuisunut ukiumoortumik angusassanut isumaqatigiissutaasoq tunngavigalugu siunnersuinernik assigiinngitsunik suliaqqartarpoq pikkorissartitsinissanillu neqerooruteqqartarluni.

Aalisartup KONFIFA-mut attaveqqartarnissaanik, suliassamullu aalajangersimasumut ikiorneqarnissamik qinnuiginnittarneranik tunngaveqqarpoq. Suliassanut siunnersuisarnerq akeqangilaq, pikkorissartitsinissanullu peqataasarnermut akiliuteqqartoqqartarpoq.

KONFIFA ukiumi suliassat nalilersuiffiginissaannut aammalu missingersuutit ukiut affakkaartumik malitseqartinnissaannut Naalackersuisunut ukiumoortumik nalunaaruteqqartarpoq.

Suliassat suliarisartagaat ilaatigut makkuupput:

- Aalisartunut suliatigut siunnersuinerit
- Tapiissutintut inuussutissarsiutinik siuarsaaffiusunut aalisartut qinnuteqaatissaannik allanillu suliaqqartarpoq
- Aalisarnerup ineriartortitsiffiunissaata iluani suleqatigiissitani attuumassutilinni peqataasartut
- Naatsorsuuserinermut ikiorneqarnerq
- Pikkorissaanernik ingerlatsisarnerq, soorlu missingersuusiortarnermut naatsorsuuserisarnermullu tunngatillugu
- Sulianut tapiiffigineqarsinnaasunut sulinerup uppersartarnissaa

Siunnersuisarfik kattuffimmi QAK-mi 2023-mi juulimiilli inissisimasimavoq.

Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutinik Nakkutilliisoqarfik (KANUAANA)

Namminersorlutik Oqartussat aalisarnermut piniarnermullu inatsisaasa malinneqarnissaat isumannaassallugu KANUAANA-p pingaarnertut siunertaraa, tassungalu atatillugu illugiilluni isumaqatigiissutit malittarisassiarineqartut naapertorlugit imaluunniit nunat tamalaat aqutsinissamut suleqatigiiffiini Nunatta peqataanera naapertorlugu imaluunniit aalisarnerup ingerlanneqarnissaa pillugu nunat tamalaat isumaqatigiissutaannut ilaalernermi.

KANUAANA allaffissornikkut nakkutilliinerup aamma aalisarnermut piniarnermullu toqqaannartumik nakkutilliinerup iluanni suliassanik arlalinni suliaqqartarpoq. KANUAANA aalisarnermut piniarnermullu misissuisartunik nakkutilliisartunillu arlalinnik sulisoqarpoq, taakkulu aalisarnermik toqqaannartumik misissuillutillu nakkutilliisuupput. Nakkutilliisut Nuummi, Sisimiuni Ilulissanilu nunap immikkoortuani allaffeqarlutik sulisarput. Nakkutilliisut aalisariutinut anginernut ilaallutik nakkutilliisarput. KANUAANA Ittoqqortoormiini aalajangersimasumik piniarnermut

nakkutilliisoqarpoq. Tamatumali saniatigut ingerlaavartumik nakkutilliisarneq pillugu paasititsiniaasoqartarpoq, tassani nakkutilliisut Nuummi allaffeqartut Tunumi nakkutilliinermik suliaqartarlutik. Nuumminngaanniit nakkutilliisartut angalasartut atorlugit Kujataa Tunumilu Tasiilaq nakkutigineqarput.

Suliassat pingaarnerit KANUAANA-p suliarisartagai ilaatigut makkuupput:

- Aalisariutit tunitsiviillu nalunaarutaasa, umiarsuarnut allattuiffiisa taakkualu tunisaasa nassiunneqartut ingerlaavartumik nakkutiginiisaat.
- Qaammataasamik tunngaveqarluni nakkutilleeriaatsit aalisariutit Kalaallit Nunaata imartaaniittut aamma angallatit nunat tamalaat imartaaniittut nakkutiginiisaat.
- Aalisarnerit kattuffinnut oqartussanullu attuumassutilinnut ingerlateqqinneqartartut pisassiisutitigut naatsorsuiffiginisaat. Naatsorsuinerit tamakku paasissutissanik nalunaarutineersuni, angallatit allattuineersunik, tulaassanik tunisanillu aallaaveqarput.
- Nakkutilliartorluni angalanerit aalisarnermut nakkutilliisuniit sinerissap qanittuani ingerlanneqartut kiisalu aalisarnermut nakkutilliisut angallatinut avataasiortunut ilaallutik nakkutilliineri kiisalu Arktisk Kommando suleqatigalugu paasititsiniaanerit.
- Aalisakkanik tunisassiat EU-mut avammut nioqqutigineqartussat pillugit kalaallit piniarnermut uppersaataasa uppersartarnerat.
- Naalagaaffiit umiarsualiviini nakkutilliinerit (Port State Control, PSC) aamma aalisarnerit inertequtaasut, malittarisassiorneqanngitsut nalunaarutigineqanngitsullu akiorniarnissaat (IUU) kiisalu ilaatigut Northwest Atlantic Fisheries Organization-imi (NAFO) aamma North East Atlantic Fisheries Commissionimi (NEAFC) nunat tamalaat suleqatigiinnerat.
- Nunat marluk isumaqatigiissutaat nakkutilliinermilu suleqatigiinnerit.

KANUAANA-p qullersaqarfia allaffissornermut nakkutilliisuusoq Nuummi inissisimavoq.

Aalisarnermut kattuffiit

KNAPK (Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat)

KNAPK Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat KNAPP-tut Nuummi ullormi 12. juni 1953 pilersinneqarpoq. Kingusinnerusukut KNAPP KNAPK-mut allangortinneqarpoq, soorlu ullumikkut taamatut taasaripput. KNAPK Kalaallit Nunaanni aalisartunut piniartunullu inuussutissarsiornikkut kattuffiuvoq annerpaaq. Kattuffik Nuummi qullersaqarfeqarpoq, Kalaallillu Nunaat tamakkerlugu 70-inik immikkoortortaqqarfeqarluni. KNAPK Tunumi 7-inik immikkoortortaqqarfeqarpoq: Tasiilaq, Kuummiut, Sermiligaaq, Tiniteqilaaq, Isortoq, Kulusuk aamma Ittoqqortoormiit.

Tamanna tunngavigalugu ilimagisariaqarpoq KNAPK-p nunap immikkoortuini immikkoortortanut attaveqaatai Tunumi aalisarnerup ineriartortitsiffiunissaani pingaaruteqarlutik suleqatigiinnissami peqataajumaartut. Kisiannili aamma Tunumi Kitaanilu immikkoortortaqqarfigisamik akornanni misilittakkanik avitseqatigiittarnissap pilersinnissaa eqqarsaatigalugu.

Takorluugaq anguniagassarlu

Takorluukkat

Ineriartortitsinissamik pilersaarummi takorluugaavoq, Tunumi imminut pilersortitsilertussamik suliffeqalersitsisussamillu aalisarnerup aningaasaqarnikkut, isumaginninnikkut ilisimatusarnikkullu attanneqarsinnaasumik ineriartortinneqarnissaata qulakkeerneqarnissaa.

Pingaarnertut anguniagassat:

Ineriartortitsinissamik pilersaarut qulingiluanik anguniagaqarluni suliarineqarpoq. Anguniakkat tamarmik piffissami pilersaaruteqarfiusumi 2024-2030-mi tigussaasunik suliaasaqarfiullutillu suliniuteqarfiussaput.

Anguniagaq	Suliniutit suliassallu	Piffissaq
Anguniagaq 1 Aalisarnerit misilittagassarsiornerit	➤ Tunumi aalisartut piniartullu aalisarnek pillugu workshoppertinneqarnissaat, assersuutigalugu nipisanut, saarullinnut sikukkullu aalisarnermut tunngatillugit ➤ ERFA-imi suleqatigiinnik Kitaani Tunumilu KNAPK aamma Kommuneqarfik Sermersooq suleqatigalugit aalisartut akornanni misilittakkanik avitseqatigiittoqartarnissaa qulakkeerniarlugu pilersitsineq ➤ Suliassanut atatillugu pikkorissaanerit, soorlu missingersuusiornermi, imaatigut isumannaatsuunissaq il. il.. UNIO allallut aqputigalugit eqqiluisaarnermik KONFIFA pikkorissaanerillu atorlugit	2023 + 2024 2024 2024 - 2030
Anguniagaq 2 Aalisarnissanut atortussanik pitsanngorsaanerit	➤ Tunumi ESU aqputigalugu tapiissutit annertusineqarnissaat, ilaatigut aalisartunut pitsaanerumik ilisimatitsissuteqartarnikkut ilitersuisarnikkullu ➤ Angallatitaarnissamut ESU aqputigalugu tapiissuteqartarnissaq eqqarsaatigalugu imminut aningaasalersornerup sinneri 16%-iusut pillugit aningaasaliissuteqarnissamut aningaaserivinnik oqaloqateqarneq ➤ Aningaasanut inatsimmi konto 50.01.20 sukkanerumik ineriartortitsinissamut atorneqarsinnaasooq aqputigalugu aalisarnermi atortussanut amerlanerusunut tapiissuteqarnissaq ➤ Aalisarnermi pissarsiaqarnerunissaq eqqarsaatigalugu tunitsivinnik ataqaatigiissaareqateqarnissaq	2024 – 2030 2024 - 2025 2023 – 2030 2023 - 2030
Anguniagaq 3 Tunumi aalisarnerit pillugit paasissutissanik ilisimasanillu pitsanngorsaanerit,	➤ Misileraalluni aalisarnermi ilisimalikkanik paasissutissanillu aalisartunut atugassanik siammarterinerunissaq, ➤ Aalisakkerivinni uuttortarneqarsimasunik ipiutaasartaanillu misissugassatut tigusanik katersisoqareerneratigut paasissutissanik katersaateqarnerulertoqarnissaa,	2024 – 2030 2024 - siumut 2024 - siumut

	➤ Ittoqqortoormiini Pinngortitaleriffimmik suleqateqarluni tunisaqarfiusimanngitsumi uuttortarneqarsimasunik katersineq il. il., ➤ Aalisarnerup ineriartortinneqarnera aalisarnermillu paasissutissat pitsaanerulersinneqarsimanerat pillugit ukiumoortumik nalunaarutit, ➤ Sumiiffiit aalisarfiusinnaasut sumiissusersiniarlugit aalisarnermik ineriartortitsinermit atatillugu ukiumoortumik immersugassanik apeqqutitalinnik misissuineq, ➤ Tunumi sineriammut qanittumi ilisimatusaatigalugu ukiumoortumik misissuisoqartarnissaanut aningaasanut inatsit aqutugalugu aningaasaliissutissanik immikkoortitsisoqartassaaq	2025 – 2030 2025 – 2030 2027 - siumut
Anguniagaq 4 Tunisisarnermik ineriartortitsinerit	➤ Royal Greenland A/S Tasiilami tunitsivimmik pilersitsinissaq ➤ Tunitsiviit amerlisinneqarnissaat taperserniarlugu amerlanerusunik aalisartoqalernissaa eqqarsaatigalugu tunitsivinnik ataqatigiissaareqateqartoqarnissaa, ➤ Kommuni peqatigalugu 2026 nallertinnagu Ittoqqortoormiini tunitsivimmik ammaasoqarnissaanut pilersarusiornissaq,	2023 - 2024 2023 - siumut 2023 – 2030
Anguniagaq 5 Tunumi aalisarnermut aqutsinikkut sinaakktissanik pitsanngorsaanerit	➤ Tunumi sineriammut qanittumi aalisakkanik tamanik aalisarnermik immikkut aqutsiveqarfeqassasoq, ➤ Aalisarnermik ineriartortitsineq taperserniarlugu pisariaqartitsineq naapertorlugu immikkut malittarisassaliorneq, ➤ Konto 50.01.20 aqutugalugu tapiissuteqarsinnaanerup isumannaarneqarnissaa, ilaatigut aalisarnermi atortut eqqarsaatigalugit, ➤ 2014-2023-mi misileraalluni aalisartitsinermik nalilersuineq, tassani aalisarnermi atugassarititaasut allanngortinneqassanersut eqqarsaatigalugu, ➤ Siku pillugu pissutsit aalisartunut ilisimatitsissuteqartarnissaa, DMI-mit sikoqarnera pillugu takussutissaasinnaavoq	2024 – 2030 Ingerlaavartumik 2024 – 2030 2023-2024 2025
Anguniagaq 6 Tunumi attaveqaatinik pitsanngorsaanerit	➤ Umiarsualivinnut tunngatillugu immikkoortunut pilersaarut 2017-2027 naapertorlugu Nunap immikkoortuata kangilliup pisariaqartitaanik nalunaarsuisarnissaa, ➤ Umiarsualivinnut tunngatillugu immikkoortunut pilersaarut 2017-2027 naapertorlugu Nunap immikkoortuani kangillermi umiarsualivinnik aserfallatsaaliillunilu nutarterinerit.	2023 2024 2025-2026

	➤ Tasiilami containerinut umiarsualiviup allilerneqarnissaa aamma Kuummiuni umiarsualiviup multi-purpose-tut atorsinnaangorlugu allanngortinneqarnissaa.	
Anguniagaq 7 Tunumi sinerissap qanittuani aalisarnerit imminnut akilersinnaanerusut	➤ Alisartut 2030-mi 40%-nik amerlanerulersimassasut, ➤ Qaqinneqartartut 2030-p tungaanut 30%-nik amerlineqarsimassasut, ➤ Aalisartut isertitaat 2030-mi 25%-nik amerlineqarsimassasut, ➤ Ukiut tamaasa anguniakkat siuliani pineqartut anguneqarniarnerat suliniutillu nalilersorneqartassasut	2023 – 2030 2023 – 2030 2023 – 2030 2024 - 2030
Anguniagaq 8 Aqutsisoqatigiinnik ineriartortitsinissamik pilersaarummik atuuttussanngortitsisussanik pilersitsineq	➤ Suleqatigiissitat (AG Tunu) ineriartortitsinermik pilersaarummik atuutsitsilertussatut akisussaaffilerlugit aqutsisoqatigiinnngortinneqassasut, ➤ Aqutsisoqatigiit ukiumut ataasiarlutik marloriarlutilluunniit ataatsimeeqatigiittassasut ukiumoortumillu Naalackersuisunut Inatsisartunullu nalunaarusiortassasut, ➤ Ineriartortitsinissamik pilersaarutip ingerlaneranik allannguutaasinnaasunillu nalilersuisarnissaq, ➤ Aqutsisoqatigiit pilersaarummik tamarmiusumik nalilersuissasut 2031-miillu siumut pilersaarutissamut nutaamut missingiummik suliaqassasut,	2024 2024 – 2030 2024 – 2030 2030
Anguniagaq 9 Tunumi sineriammut qanittumi aalisarnermi ineriartortitsilluni nutaaliorlunilu suliniutinik aallartitsinerit	➤ Aalisartut, kommuni aalisakkerinermillu suliaqartut allat anguniakkanik 1-7-inik tapersersuisut suleqatigalugit ineriartortitsinermi suliniutissanik annertunerusunik suussusersiniaanissaq.	2024

Suliniutit piviusunngortinnissaat

Anguniagaq 1- Misilittagassarsiornerit Aalisarneq

Anguniakkap ilaa/suliniutit	Piffissalersugaq
➤ Tunumi aalisartut piniartullu aalisarneq pillugu workshoppertinneqarnissaat, assersuutigalugu nipisanut, saarullinnut sikukkullu aalisarnermut tunngatillugit	2023 + 2024
➤ ERFA-mik suleqatigiinnik Kitaani Tunumilu KNAPK suleqatigalugu aalisartut akornanni misilittakkanik avitseqatigiittoqartarnissaa qulakkeerniarlugu pilersitsineq	2024

➤ Suliassanut atatillugu pikkorissaanerit, soorlu missingersuusiormi, imaatigut isumannaatsuunissaq il. il.. UNIO allallu aqqutigalugit eqqiluisaarnermik KONFIFA pikkorissaanerillu atorlugit	2024-2030

Anguniakkap tunuliaqutaa

Tunumi inuussutissarsiutigalugu aalisartorpassuit aalisarnejq saniatigut suliffigisarpaat. Tunumi piniartutut inuussutissarsiuteqartoqarneruvoq, taamaammallu Kitaanimiusulli ilisimasani kinguaariaanut ingerlatitseqqittarneq nalinginnaasuunani. Taamaallutik aalisartunngortut nutaat qanoq sumilu aalisartoqarsinnaaneraniq ilisimasaqartariaqarput. Tamatuma saniatigut inuussutissarsiutigalugu ullumikkut aalisartut pikkorissarnissaq pisariaqartippaat, tassani misilittagareriikkatik tunngavigalugit ingerlariaqqinnissartik anguniarlugu aamma sunniuteqarnerusumik isertitaqarneruleriartortumillu aalisarsinnaalernissaq anguniarlugu.

Aalisartunitaaq pikkorissartinneqarnerusarnissaq misilittakkanillu avitseqatigiinnerusarnissaq ugartorneqarsimapput. Aalisarnermittaaq inuussutissarsiuteqartunit aalisartut assersuutigalugu aalisakkanik isumaginninnerusinnaanerit eqqiluisaarnerusinnaanerallu ugartorneqarsimapput.

Suliassanut suliniutinullu nassuiaat

1.1 Aalisarnermut tunngasunik workshoppertitsineq

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfimmit illoqarfinit nunaqarfinit tamanit peqataatitaqartumik oktober 2023-mi Tasiilami aalisarnejq pillugu isumasioqatigiissitsisoqarpoq. Isumasioqatigiissitsinermit pingaarnertut siunertaasimavoq, ineriartortitsinissamik pilersaarutip saqqummiunneqarnissaa kiisalu tassunga atatillugu aalisartut tunniussaqaqarnissaat. Tamatuma saniatigut Inuussutissarsiutit ineriartortinnissaannut tapiissutitigut periarfissat, eqqiluisaarnermi pikkorissarneq aamma qaleralinniarnermut, saarullinniarnermut nipisanniarnermullu atatillugit pikkorissarneq pillugit saqqummiussisoqarpoq.

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfimmit tamatumunnga malitseqartitsilluni Tunumi 2024-mi workshoppertitsinissaq isumasioqatigiissitsinissarlunniit pilersaarutiginneqarpoq. Tamanna sumiiffimmi ingerlataqareersut qanimut suleqatigalugit ingerlanneqassaaq. Tamatuma saniatigut Pinngortitaleriffik atuisut ilisimasaat pillugit 2025-mi isumasioqatigiissitsissaaq.

Aningaasaqarneq: Workshoppertitsinissamut tapiissutit aningaasanut inatsimmi kontumit 50.01.20-mit matussuserneqassapput, Tunumi ineriartortitsinermit tapiissutit ilaattut. Aningaasanut Inatsimmi konto pingaarneq 50.01.20-miit 2023-mi isumasioqatigiinneq matussuserneqarpoq.

1.2 ERFA-imi suleqatigiinnik pilersitsineq

Misilittakkanik avitseqatigiittarneq suliassaqaqfiup iluani ineriartortitsillunilu ilisimasaniq avitseqatigiinnissamut sakkussutissatsialaavoq. ERFA-imi suleqatigiit (misilittagalittut suleqatigiit) attaveqatigiittarfiuvoq suliarnut tunngatillugu immikkut ilisimasaqarfusooq tunngavigalugu pilersinneqarsimasoq. ERFA-imi suleqatigiit ataatsimeeqatigiittarnissaat oqaloqatigiittarnissaallu aamma ilisimasaniq misilittakkanillu il. il. avitseqatigiittarnissaat siunertarineqarput. Ataatsimeeqatigiinnerni ataasiakkaani immikkut aalajangersimasumik sammisaqartoqarnissaa aalajangiunneqarsinnaavoq. ERFA-imi suleqatigiinni peqataasussat saniatigut avataanit

oqalugiartussanik aggersaasoqarsinnaavoq, avataanit aggersarneqartut suliamut tunngassuteqartunik saqqummiussisassapput.

Siunertaavoq KNAPK aamma Kommuneqarfik Sermersooq ERFA-imi suleqatigiit ineriartortinneqarneranni ataqatigiissaarisuussasut. KNAPK Nunarput tamakkerlugu najukkani immikkoortortaqaqfinnut aalisartunullu attaveqaataavoq, taamalu gruppinit taamatut ittunut tapersiinnissamut tunngavissaqarluarluni, tassa Tunumi aalisartut Kitaani aalisartunik misilittakkaminnik avitseqatigiissuteqarsinnaapput, soorlu assersuutigalugu nipisanniernerup ineriartortinneqarnera imaluunniit bundgarninik atuinerit pillugit.

Eqqarsaataavoq Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfik 2024-2025-mi ERFA-imi suleqatigiinnik atuutsitsilissasoq, KNAPK-lu kommunimik qanimut suleqateqarlunilu suliamik taassuminnga ingerlatitseqqiissasoq.

Aningaasaqarneq: ERFA-imi suleqatigiinnik pilersitsinissaq aningaasanut inatsimmi 2024-mi aamma 2025-mi konto 50.01.20 aqutugalugu aningaasaliiffiqineqassaaq, tamatuma kingornatigut KNAPK kommunilu aningaasartuutissanik matussusiissapput, ilaatigut aningaasanut inatsimmi kontumut 50.01.20-mut qinnuteqarnikkut.

1.3 Pikkorissarnerit naleqquttut

Tunumi aalisartut aalisarnermi ilinniartinneqartuarnissaat aamma ineriartuutaasussamik ilisimasaminnik nutarteriuarnissaat pingaaruteqarput. Missingersuusiorneq, imaatigut isumannaatsuunissaq sammisassallu suliamut attuumassuteqartut allat pillugit pikkorissaasoqartarnissaanik pisariaqartitsisoqassaaq.

KONFIFA aningaasanut inatsit aqutugalugu aningaasaliissuteqartarnikkut aalisartut pikkorissartinneqartarnissaannut akisussaasuvoq. Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni Uumasunut Nakorsaqaqarnermut Inuussutissalerinermullu Oqartussaqaqarfik (UNIO) Tunumi aalisartunik eqqiluisaarnermi pikkorissartitsisassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Aningaasaqarneq: Aalisartunut piniartunullu siunnersuisoqarfik (KONFIFA/AAPISI) ingerlatsineri iluani pikkorissartitsisassaaq. UNIO ingerlatsineri iluani pikkorissartitsisassaaq, ilaatigut aningaasanut inatsimmi kontomit 50.01.20-mit tapiiffiqineqarnermigut.

Anguniagaq 2- Aalisarnermi atortunik pitsanngorsaanerit

Anguniakkap ilaa/suliniutit	Piffissalersugaq
➤ Tunumi ESU aqutugalugu tapiissutit annertusineqarnissaat, ilaatigut aalisartunut pitsaanerumik ilisimatitsissuteqartarnikkut ilitersuisarnikkullu	2024 - 2030
➤ Angallatitaarnissamut ESU aqutugalugu tapiissuteqartarnissaq eqqarsaatigalugu imminut aningaasalersornerup sinneri 16%-usut pillugit aningaasaliissuteqarnissamut aningaaserivinnik oqaloqateqarneq	2024-2025
➤ Aningaasanut inatsimmi konto 50.01.20 sukkanerumik ineriartortitsinissamut atorineqarsinnaasoq aqutugalugu	2023 - 2030

aalisarnermi atortussanut amerlanerusunut tapiissuteqarnissaq	
➤ Aalisarnermi pissarsiaqarnerunissaq eqqarsaatigalugu tunitsivinnik ataqatigiissaareqateqarnissaq	2023-2030

Anguniakkap tunuliaqutaa

Atortut aalisarnerup iluatsinneqarnissaanut qitiulluinnarput. Aalisartuq isumannaatsumik angallassisinnaasumik pitsaasumik umiatsiaqassaaq kiisalu aalisarnernut assigiinngitsunut atugassani aalisarnermi eqqortunik atortoqassalluni. Tunumi aalisarneq siuarsimavallaanngimmat, aalisarnermut sakkunik atortunillu aalisarnerup ineriartortinneqarnerata tapertaqartinneqarnissaa pisariaqarpoq. Ilaatigut ESU-mit tapiissutit aqputigalugit umiatsiaaqqanut tapiissuteqartoqartareerpoq, nalinginnaasumik 75%-nik tapiissuteqartoqartaraluartoq Tunumi 84%-nik tapiissuteqartoqarsinnaavoq. Taamaakkaluartuq Tunumit qinnuteqartoqarpallaarsimangilaq kiisalu aalisartut piniartullu ilarpassui ESU-mit tapiissutisinissamut 16%-nut sinneruttunut aningaasaliisussarsisinnaasarsimangillat.

Tamatuma saniatigut aningaasanut inatsimmi konto 50.01.20 aqputigalugu aalisarnermi atortunut tapiiffiqineqarnissamik qinnuteqartoqarsinnaavoq. Kuummiuni tunitsivik Tasiilamilu Royal Greenland qummuattanik (kar) aalisakkanullu karsinik aalisartunut tunniussisarput. Taakku aamma pingaaruteqarput, atortut inuussutissanut isumannaallisaassutaasut atornerqarnerat amerlanerusunillu aalisartoqalernissaanut tapersiinnissaq eqqarsaatigalugit.

Suliassanut suliniutinullu nassuiaat

2.1 Tunumi ISU-mit tapiissutigineqartartut annertusineqarnissaat, matumani ilaatigut aalisartunut ilisimatitsissuteqartarnikkut ilitsersuisarnikkullu.

ESU-mit tapiissutaasartut aqputigalugit umiatsiaararsiniarnermi 84%-nik tapiiffiqineqarnissamut kiisalu Aallarteqqinnissamut tapiiffiqineqarnissamut periarfissat piumasaqaatillu eqqumaffiqineqarnerunissaat pisariaqartinneqarpoq. ESU-mut immikkoortortaarfik tassunga atatillugu malittarisassanik periarfissanillu pitsaanagerusumik paasissutissiisassaaq kiisalu KONFIFA peqatigalugu Tunumi aalisartunut ilitsersuinerusassalluni. ESU-mut immikkoortortaarfik Tasiilami aalisarneq pillugu oktober 2023-mi isumasioqatigiissitsinermut peqataatitaqarpoq, isumasioqatigiissitsinermi periarfissat piumasaqaatillu peqataasunut saqqummiunneqarput. Tamatuma saniatigut Tunumi paasissutissiisarneq pitsaanagerulersinniarlugu suliaqartoqassaaq.

ESU-mut immikkoortortaarfimmit aamma KONFIFA suleqatigalugu Tunumi aalisartunut ilitsersuisoqartarnissaanik eqqumaffiginnittoqarnerulerniarpoq. Tamatumunnga peqatigitillugu ESU-mut immikkoortortaarfimmit aalisartut 2030 nallertinnagu periarfissat malittarisassallu pillugit saqqummiussisoqaqqissaaq.

Aningaasaqarneq: Ukiut tamaasa aningaasanut inatsimmi konto 50.06.50 aqputigalugu aalisariutinut sineriammut qanittumi aalisartunut tapiissutissat aamma aningaasanut inatsimmi konto 51.01.04 aqputigalugu Aallarteqqinnissamut tapiissutissat immikkoortinneqartassapput. Taamaammat aningaasaliissutit taakku pineqartut Tunumi tapiissutinut ikorfartuutissanullu atornerqassapput.

2.2 Angallatitaarnissamut ESU aqputigalugu tapiissuteqartarnissaq eqqarsaatigalugu imminut aningaasalersornerup sinneri 16%-usut pillugit aningaasaliissuteqarnissamut aningaaserivinnik oqaloqateqarneq

Maannakkut malittarisassat malillugit, aalisartuq ESU-mit tapiiffiqineqassaguni assersuutigalugu umiatsiaaqqap nalingata 16%-ianik nammineerluni akiliuteqassaaq. Aningaaserivimmiilli aalisartumut aningaasanik pisariaqartitaanik taarsigassarsitsinissamut tamatigit piomassuseqartoqarneq ajorpoq, aalisartup isertitaqarnermigut nalilinnik pigisaqalersinnaanera qularnaatsumik oqaatigineqarsinnaanngimmat. Aalisartormi amerlanertigit nammineerluni aningaasaateqartanngilaq, taamaammallu taarsigassarsitinneqartarani. Ineriartortitsinissamik pilersaarummi matumani Tasiilamilu tunitsiviusussami suliniutinut allartinneqarsimasunut atatillugu aningaaseriviit Tunumi aalisarnerulertoqarnissaa anguniarlugu ineriartortitsinermut qanoq tapersiinnaanersut pillugu Namminersorlutik Oqartussanit oqaloqatigineqartariaqarput, ilaatigut ESU-mit tappiiffiqineqarnerusinnaanersut aallartinneqarnissaa eqqarsaatigalugu.

Tassunga atatillugu aamma aalisartut missingersuusiornermi pikkorissartinneqarnerat pitsaasumik sunniuteqassaaq.

Aningaasaqarneq: Aningaaserivinnik oqaloqateqarnikkut amerlanerusunik aningasaliissuteqartoqartarnissaa taamalu nalinginnaasumik ingerlatsinermut matussusiisoqartarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq. Oqaloqateqarnerup malitsigisaanik ESU-mit tapiissutinit matussusiisoqartarnissaa anguniarlugu Tunumi ESU-mit tapiissutit annertusineqarsinnaapput.

2.3 Aalisarnerup ineriartortinneqarneranut tapersuineq – Aningaasanut Inatsimmi konto pingaarneq 50.01.20 aqputigalugu

Aningaasanut inatsimmi konto 50.01.20 suliniutinut kontoovoq, aalisarnermik ineriartortitsilluni suliniutinut tapiissuteqarfusinnaasoq, tassunga ilanngullugit assersuutigalugu misileraalluni aalisarnermut Tununilu aalisartut arlallit tamatumingga atuisooreerlutik. Aalisarnermi atortut pillugit pikkorissartitsinermut atatillugu aalisarnermit atortunut tapiissutigineqartartut aalisartut ataasiakkaat sunniuteqarnerusumik aalisalersinnaapput taamalu aalisarnermi atortut piginerisigut piomasataatit nutaajunerusut naammassineqassallutik. Atortummi ilaatigut saniatigut pisaqartoorsinnaaneq aalisarnermilu atortunik annaasaqarsinnaaneq pinngitsoortissinnaavaat. Tamatuma saniatigut aalisartut aalisakkanik nutaanik aalisarlutik misileraanissaannut tamanna periarfissiissaaq, assersuutigalugu aningaasartuuteqarpallaarani nipisanniarsinnaaneq, taamalu Tununi assigiinngitsunik aalisarnerusoqarsinnaanera taperserlugu.

Aningaasaqarneq: Ilaatigut aalisarnermi atortunut tapiissuteqarsinnaanermut piffissami 2024-2030-mi ukiut tamaasa Aningaasanut inatsit aqputigalugu aningaasanut inatsimmi kontomut 50.01.20-mut immikkoortitsisoqartarnissaa pisariaqassaaq. Tunngaviatigullu Tunumi misileraalluni aalisarnermi atortut 20-25%-iisa atornerqartarnissaat anguniagaasariaqarpoq.

2.4 Aalisarnermi atortut tunitsivinnersut

Tunitsiviit aalisarnermi atortunik aalisartunut tunniussisareerput. Taakkuuppummi aalisakkamik pisiaqartussat, taamaammallu taakkuullutik aalisartup aalisarnermi atortunik sorlernik amigaateqarneranik ilisimasaqarnerpaasut imaluunniit aalisakkanik sorlernik pisiaqassanerlutik aalajangiisartut. Aalisakkat isumannaatsumik inissisimatinneqarnissaaq isumaginiarlugu tunitsiviit aalisarnermi atortunik, ilaatigut qummuattanik (kar) karsinilli aalisartunut tunniussisinnaapput.

Anguniagaq 3- Tunumi aalisarneq pillugu paasissutissanik ilisimasanillu pitsaannorsaanerit

Anguniakkap ilaa/suliniutit	Piffissalersugaq
➤ Misileraalluni aalisarnermi ilisimalikkanik paasissutissanillu aalisartunut atugassanik siammarterinerunissaq,	2024 - 2030
➤ Aalisakkerivinni uuttortarneqarsimasunik ipiutaasartaanillu misissugassatut tigusanik katersisoqareerneratigut paasissutissanik katersaateqarnerulertoqarnissaa,	2024-miit siumut
➤ Ittoqqortoormiini Pinnortitaleriffimmik suleqateqarluni tunisaqarfiusimannngitsumi uuttortarneqarsimasunik katersineq il. il.,	2024-miit siumut
➤ Aalisarnerup ineriartortinneqarnera aalisarnermillu paasissutissat pitsaanerulersinneqarsimanerat pillugit ukiumoortumik nalunaarutit,	2025 - 2030
➤ Sumiiffiit aalisarfiusinnaasut sumiissusersiniarlugit aalisarnermik ineriartortitsinermut atatillugu ukiumoortumik immersugassanik apeqqutitalinnik misissuineq,	2025 - 2030
➤ Tunumi sineriammut qanittumi ilisimatusaatigalugu ukiumoortumik misissuisoqartarnissaanut aningaasanut inatsit aqqutigalugu aningaasaliissutissanik immikkoortitsisoqartassaaq.	2027-miit siumut

Anguniakkap tunuliaqutaa

Aalisarneq ineriartortinneqassappat aalisakkatigut isumalluutit pinngortitamilu ataqatigiittoqarnera pillugit paasissutissanik katersisoqarnissaa pingaaruteqarpoq, tassani aalisakkanik aalisarneqarsinnaasunik aalisarneq ukkatariniarlugu, aammali ilisimasat paasissutissallu pitsaanerpaat tunngavigalugit nungusaataangitsumik aalisartoqartarnissaa qulakkeerniarlugu.

Ukiut arlallit ingerlaneranni assigiinngitsutigut misileraasoqartarlunilu aalisakkanik misissuisoqartaraluortoq, Tunumi sineriammut qanittumi aalisakkatigut isumalluutit suli ilisimasaqarfivallaanngilavut. Taamaammat Tunumi sineriammut qanittumi imminut akilersinnaasumik aalisarnerup ineriartortinneqarnera taperserniarlugu aalisartut uumassuserituullu ilisimasaannik paasissutissaataannillu annertusaanissaq pingaaruteqarpoq. Tamanna tunngavigalugu piffissamut ungasissumut aqqissuussaasumillu suliniuteqartoqarnissaa pisariaqartinneqarpoq.

Suliassanut suliniutinullu nassuiaat

3.1 Misileraalluni aalisarnermi ilisimalikkalik paasissutissanillu siammarterinerunissaq

Misileraalluni aalisarnerit ingerlanneqareersimasut eqqarsaatigalugit paasissutissat ilisimalikkallu katersorneqarsimasut aalisartunut siammarterneqartariaqarput, aalisartut aalisarnissamut pilersaarusernerminni aalisarnerminnilu taakkunanga atuisarniassammata. Tamanna tunngavigalugu Pinngortitaleriffik peqatigalugu ilisimasatsinnik videoliortoqarnissaa, qppersagaliortoqarnissaa allatigullu atortussanik sanasoqarnissaa pisariaqassaaq. Tamatuma saniatigut paasissutissat aalisartut workshoppertinneqarneranni saqqummiunneqarsinnaanerat eqqarsaatigineqarsinnaavoq.

Aamma tamatuma saniatigut ingerlatseqatigiiffiit misileraalluni aalisartitsinermut peqataasimasut angusaminnik nalilersuisarnissaat piumasaqaataalertariaqarpoq. Assersuutigalugu skema nalilersuinermi immersugassat aamma misissuiffigineqarsimasut assiliorneri aqutugalugit . Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit aalisarnerq tamakkerlugu nalilersuisoqassaaq, nalilersuinerlu tunumi aalisartunut avitseqatigiissutigineqassalluni, aalisarnerminni ilisimalikkaminnik nutaamik atuisinnaaqullugit. Misileraalluni aalisartitsinissamut atatillugu misileraalluni aalisarnerup najukkani aalisartut ilisimasanik nutaanik qanoq iluaquteqarsinnaanerat eqqarsaatigineqartariaqarpoq.

Aningaasaqarneq: Attaveqatigiinnissamut atortussanik suliaqarneq workshopertitsinerlu aningaasanut inatsimmi kontomit 50.01.20-mit immaqalu Pinngortitaleriffiup missingersuutaanit matussuserneqartariaqarput.

3.2 Aalisakkerivinnit misissugassatut tigusanik katersineq

Pinngortitaleriffik ullumikkut tunisaqarnermi paasissutissanik Kuummiuni tunitsivimmiit pissarsisarpoq. Tasiilami tunitsivissaq atuutsinneqalerpat paasissutissanik aamma tunniussisassaaq. Aalisakkeriviit tamatuma saniatigut uuttortarneqarsimasunik ipiutaasartanillu misissugassatut tigusanik katersillutillu Pinngortitaleriffimmut tunniussisassapput. Pinngortitaleriffimmit aalajangerneqartassaaq, misissugassat sorliit qanorlu tiguneqartassanersut. Misissugassat tiguneqarsimasut piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu aalisakkat misissuiffigineqartut qanoq amerlassuseqarnerannik nalilersuinermut atorneqartassapput. Pinngortitaleriffik tamanna pillugu aalisakkerivinnut ilitsersuusiussaaq.

Aningaasaqarneq: Misissugassatut tiguneqarsimasut tunniunneqarnerat aalisakkeriviit namminneq akilertassavaat. Pinngortitaleriffimmit piumasaqaataasutut misissugassatut tigusanik tigusaqartoqarsimanersooq ukiut tamaasa malitseqartitsilluni iliuseqarfigineqartassaaq.

3.3. Ittoqqortoormiit eqqaanni Pinngortitaleriffimik suleqateqarluni tunisaqarfiusanngitsumi misileraalluni aalisartitsisimanernit uuttortakkanik katersineq.

Ittoqqortoormiini ullumikkut aalisakkani tunisaqartoqarsinnaanngimmat, uuttortakkanik ipiutaasartaniillu misissugassatut tigusaqartarnissamut assingusumik iliuseqartoqarsinnaanngilaq. Aalisartut misileraallutik aalisarnerminnut atatillugu pisamik uuttortarsimanerannik ipiutaasartaannillu misissugassatut tigusaminnik Pinngortitaleriffimmut tunniussaqaarsinnaanerat aamma iluaqutaassaaq. Pinngortitaleriffik tamanna pillugu aalisartunut ilitsersuusiussaaq.

Aningaasaqarneq: Aalisartut misissugassatut tigusat nassiunneqarnerat namminneerlutik akilissavaat. Pinngortitaleriffiup aalisartunut ilitsersuuteqartoqarnissaa isumagissavaa.

3.4. Aalisarnermik ineriartortitsinermut aalisarnermillu paasissutissanut pitsaanerusunut tunngatillugit ukiumoortumik nalunaarusiat

Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit ukiut tamaasa nalunaarusiortoqartarpoq, aalisarnermik ineriartortitsineq pillugu paasissutissanik nutaajunerusunik kiisalu aalisarnermi paasissutissanik pitsaanerusunik imaqartunik, taakkua tamanut saqqummiunneqarlutillu aalisartunut kommunimullu tunniunneqartarput.

Nalunaarusiami ilaatinneqartussaapput aalisartut amerlassusiata ineriartornerat pillugu paasissutissat; tunisat amerlassusaat; ukiup siuliani paasissutissat sorliit katersorneqarsimanersut; aalisarnermi paasissutissanik pitsanngorsaanerup killiffia.

Aningaasaqarneq: Nalunaarusiornermi aningaasartuutitut isumalluutinullu atorneqartut Alisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfiup ingerlatsinermit aningaasaataanit matussuserneqassapput.

3.5. Sumiiffiit aalisarfiusinnaasut sumiissusersiniarlugit aalisarnermik ineriartortitsinermit atatillugu ukiumoortumik immersugassanik apeqqtitalinnik misissuineq

Tunumi aqutsisoqatigiit sumiiffiit aalisarfiusinnaasut sumiissusersiniarlugit aalisarfiusinnaasunilu pineqartuni paasissutissanik annertusaaffiusinnaasuni aammali ataatsimut isiginnilluni ineriartortinneqarsinnaasunik immersugassanik apeqqtitalinnik misissuinerit ukiut tamaasa ingerlattassavaat.

Aningaasaqarneq: Immersugassanik apeqqtitalinnik misissuinermit aningaasartuutigineqartut aningaasanut inatsimmi kontumit 50.01.20-mit matussuserneqassapput, Aalisarnermullu Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfimmi ingerlatsinermit nalinginnaasumik aningaasaatigineqartut sulinermit atatillugu piffissamut atorneqartumut aningaasartuutigineqartunut matussusiissutigineqassapput.

3.6 Tunumi ilisimatusaatigalugu misissuisoqarnissaa

2028-miit Tasiilap eqqaani sineriammut qanittumi ilisimatusaatigalugu misissuisoqalissaaq. Pinngortitaleriffik misissuititsissaaq, misissuinissamut pilersaarusiussaaq misissuinerinullu sinaakkutissanik aalajangersaassalluni. Misissuinissat ukiut tamaasa aaqqissuussaasumik ingerlanneqassapput, tassani tutsuiginartumik piffissaliinissat eqqarsaatigalugit. Aalisagaqassutsinik misissuinerit Tunumi sunik aalisarneqarsinnaasoqarneranik kiisalu aalisakkat suunerinik takutitsissapput.

Aningaasaqarneq: Pinngortitaleriffiup umiarsuani Sanna atorlugu immikkut ilisimatusarluni angalanernut aningaasartuuteqarnerulernissaanut aningaasaliissutissanik aningaasanut inatsimmut qinnuteqartoqartassaaq. Missingiunneqarput SANNA atorneqarneranut 2,3 mio/kr matussusersinnaagai aamma ilisimatuup misissuinermit peqataanera ukioq kaajallallugu sulinera, aalisarnermi ilisimasat annertusiartortissavaat, aalisartunik attaveqarnikkut misiligutissanillu katersuinikkut il.il

Anguniagaq 4- Tunitsivissatigut periarfissanik pitsanngorsaanerit

Anguniakkap ilaa/suliniutit	Piffissalersugaq
➤ Royal Greenland A/S-mik ataqatigiissaareqateqarluni Tasiilami tunitsivimmik pilersitsinissaa,	2023 - 2024
➤ Amerlanerusunik tunitsiveqartoqalernissaa	2023-miit siumut

ikorfartorniarlugu aalisarnermut amerlanerusut isertinnissaannut atatillugu tunitsivinnik ataqatigiissaareqatigiinneruneg	
➤ Kommuni peqatigalugu Ittoqqortoormiini tunitsivimmik ammaasoqarnissaanut pilersaarusiornissaq	2023 - 2030

Anguniakkap tunuliaqutaa

Aalisartut sunniuteqarluartumik aalisassagunik kiisalu sikoqarluartillugu tikiffissaminnut tikittassagunik tunitsivimmut qaninnerpaamut ungasippallaartumi aalisartassanngillat. Tasiilami kingusinnerpaamik 2025-mi aalisakkerivimmik nutaamik ammaasoqarpat, aalisartut pitsaannerusunik periarfissaqaleriissapput, taamaamat tunitsivissap nutaap sukkanerpaamik aallartinneqarnissaa eqqarsaatigalugu tunitsivissamik pilersitsinissamut tapersiinnissaq pingaaruteqarpoq. Aammali tunitsivinnik marluusunik ataqatigiissaareqateqartarnissaq pisariaqassaaq, tassani aalisartut amerlanerulernerisigut tunitsiviit marluusut piffissami ungasinnerusumi iminnut akilersinnaanissaat taperserniarlugu.

Taamaamat aamma Ittoqqortoormiini piffissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu tunitsivimmik ammaanissamut periarfissanik kommunip misissuinissaa pissusissamisoorpoq.

Suliassanut suliniutinullu nassuiaat

4.1 Tasiilami tunitsivimmik pilersitsinissaq eqqarsaatigalugu Royal Greenlandimik ataqatigiissaareqateqarneq Tasiilami tunitsivimmik pilersitsinissaq,

Tasiilami tunitsiviup nutaap sapinngisamik piaarnerpaamik tunitsiviulernissaanut Tunumi aalisarnerup ineriartortinnissaanut tamanna pingaarpoq. Taamaattumik tamanna pillugu Royal Greenland A/S-mik ataqatigiissarinissaq pingaaruteqassaaq.

Aningaasaqarneq: Tunitsivimmik pilersitsinermi ingerlatsinermilu aningaasartuutit Royal Greenland A/S-p nammineq matussusissavai. Taamaattumik aningaasanik immikkoortitsisoqanngilaq.

4.2 Amerlanerusunik tunitsiveqartoqalernissaa ikorfartorniarlugu aalisarnermut amerlanerusut isertinnissaannut atatillugu tunitsivinnik ataqatigiissaareqatigiinneruneg

Immikkut tunitsivimmik pilersitsisoqarpat pingaarpoq aalisartut pisallu amerlassusiisa qaffannissaat, taamaalillutik tunitsiviit marluullutik siunissami imminut akilersinnaalingikkunik taava kaaviiartitsisinnalerlutik. Taamaattumik pitsaasumik pilersaarusiortoqartariaqarpoq Tunumilu aalisarnermik ineriartortitsinermik qulakkeerininnerup tunitsivinnut marluusunut ikorfartuinissaanut tunitsiviit marluusut ataqatigiissarluarlugit.

Tassani taamaattumik ineriartortitsinermi pilersaarummi matumani aallartinneqartut suliniutit, kommunit suliniutaasa pilersaarutaasalu kiisalu tunitsiviit pilersaarutaasa suliniutaasalu akornanni sunniiveqatigiinnerit qulakkeerneqarnissaat pingaarpoq.

Tassani Tunumi akuersissutit atulersinnerisa annertunerusumik samminerisigut kiisalu attaveqatigiinnikkut piumasaqaateqarnikkut malittarisassaqaarnikkullu tunitsivinnut sulii annertunerusumik Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfik ikorfartuisinnaavoq.

Aningaasaqarneq: Naatsorsuutigineqarpoq suliniut taanna ingerlatsinermi aningaasat iluanniitineqartunik ataatsimiinnerni ataqatigiissaarinernillu annerusumik kinguneqassasoq. Aningaasaqarnikkut suliniutinut ikorfartuisoqarnissaa pisariaqartinneqassappat taakku aningaasanut inatsimmi kontomit 50.01.20-mit matussuserneqarsinnaapput.

4.3 Kommuni peqatigalugu 2026 nallertinnagu Ittoqqortoormiini tunitsivimmik ammaanissamut pilersarusiorneq Ittoqqortoormiini aalisarnermik ingerlatsisoqanngilaq, ilaatigut tunitsivissatigut periarfissaqanngimmat aamma Kuummiunut ungasippallaarluni.

Kommuni tunitsivimmik nappaanikuuvoq, attartortussarli amigaataalluni. Ittoqqortoormiini aalisarneq ineriartorpat (anguniagaq 3.3 takuuk) tunitsiviup qanoq ammarneqarnissaanut periutsit nutaat misissorneqarsinnaassapput. Sunik periarfissaqarneranik kiisalu illoqarfimmi aalisartoqarneranik misissuinissamut Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfik kommunimut ikiuussinnaavoq.

Aningaasaqarneq: Kommuni aningaasartuutinut matussusiissaaq, kisianni Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfimmi aningaasaliissutinik qinnuteqarsinnaalluni (aningaasanut inatsimmi 50.01.20).

Anguniagaq 5- Tunumi aalisarnernut aqutsinikkut sinaakutissanik pitsangorsaanerit

Anguniakkap ilaa/suliniutit	Piffissalersugaq
➤ Tunumi sinerissamut qanittumi aalisagaqatigiinnut tamanut aqutsivissat immikkoortut	2024 - 2030
➤ Aalisarnermik ineriartortitsineq tapersersorniarlugu pisariaqartitsineq naapertorlugu immikkut malittarisassaliorneq	Ingerlaavartumik
➤ Misileraalluni aalisarnermut 50.01.20 aqqutigalugu tapersersuinissamut periarfissanik qulakkeerinninneq, ilaatigut aalisarnermi atortunut atatillugu	2024 - 2030
➤ Aalisarnermi atugassarititaasunut atatillugu allannguuteqartitsisoqarnissaanut atatillugu 2014-2023-mi misileraalluni aalisartitsineramik nalilersuineq	2023 - 2024
➤ Sikuni pissutsit pillugit aalisartunut paasissutissiineq, sikut pillugit immap assiatigut - DMI	2025

Anguniakkap tunuliaqutaa

Aalisarneq ineriartussappat aalisarnerup maannakkut killiffianut aalisarnerup killeqartinginnissaa pingaarpoq. Inatsisit atuuttut Tunumi aalisarnermut aalisartunullu immikkut akuersinissamut arlalinnik periarfissiippat. Aalisarnerup ineriartornerani suli tamanna pisariaqassaaq aamma Tunumi sinerissamut qanittumi aalisagaqatigiit pillugit ilisimasanik annertunerusunik pissarsisassalluta.

Tassunga ilanngullugu aalisarnermik aqutsinermut atatillugu Tunumi sinerissamut qanittup Kitaanit allaanerunera misissorneqartariaqarpoq, taamaalilluni Tunu pillugu immikkut malittarisassanik pilersitsisoqarsinnaalluni.

Aamma akuersissutinik atulersitsinermut piumasaqaatiniit piumasaniillu immikkut akuersisoqartarnissaata ingerlatiinnarnissaa pingaaruteqarpoq, taamaalilluni amerlanerusut aalisarnermut kinguneqarluartumik isertissinnaallugit.

Suliassanut suliniutinullu nassuiaat

5.1 Tunumi sinerissamut qanittumi aalisagaqatigiinnut tamanut aqutsivissat immikkoortut

Tunumi sinerissamut qanittumi aalisarnermut immikkut aqutsiveqarfinnik pilersitsineq aalisarnikkut siunertaqarlunilu aqutsinikkut siunertaqarpoq. Tunu nammineq aqutsiveqarfinngorpat siunissami Tunumut immikkut pisassiisoqarsinnaavoq. Tamatuma saniatigut taakku aalisarneranni ineriartortinneqartumi aalisarnerit killilersornissaat pinngitsoortinneqarsinnaavoq. Aalisagaqatigiit Tunumiittut pillugit annertunerusumik paasisaqarneq naapertorlugu paasisanik nutaanik tunngaveqartunik sumiiffinnik nutaanik pilersitsisoqarsinnaavoq. Aqutsinikkut isigalugu namminerisamik aqutsiveqarfeqarpat Tunumut immikkut pisassiisuteqarnissaq ajornannginnerussaaq. Aamma nammineq sumiiffiini aalisarnermik nakkutiginninnissaq malinnaanissarlu ajornannginnerussalluni. Qalerallit eqqarsaatigalugit Tunumi sumiiffinnik immikkoortoqareerpoq. Tunumi saarulliit pillugit immikkut aqutsivimmik 2024-mi pilersitsisoqartariaqarpoq.

Aningaasaqarneq: allaffissornikkut suliniutit taamaattumillu aningaasaliisoqarnani.

5.2 Aalisarnermik ineriartortitsineq tapersersorniarlugu pisariaqartitsineq naapertorlugu immikkut malittarisassaliorneq,

Aalisarnerup ineriartortinneranut ikorfartuisinnaasumik Tunu pillugu immikkut arlalinnik maannakkut malittarisassaqaqartitsisoqareerpoq, tassunga ilanngullugu akuersissummik atulersitsinermut atatillugu piumasaqaatiniit piumasaniillu immikkut akuersisarnerit. Kisianni suliniutit assigiinngitsut atulersinnerisigut aalisarnerullu ineriartorneratigut suli immikkut malittarisassaqaqartitsinissamit ajornanngitsumik pisariaqartitsisoqalersinnaavoq, utaqqiisaasumik, aalisarnerup suli ineriartorteqqinnissaanut ikorfartuisumik. Tassani atulersitsinermi ukiumoortumik malinnaaneq qularnanngitsumik pisariaqartitsilernerni paasineqarsinnaassaaq.

Naalakkersuisut aamma Kommuneqarfik Sermersooq suliniutit ineriartornerullu atulersinnerinut ikorfartuinissamut pisariaqartitsilernernut malittarisassatigut tulluarsaanissamut taamaattumik piareersimassapput.

Aningaasaqarneq: allaffissornikkut suliniutit, taamaattumillu aningaasaliisoqarnani.

5.3 Aalisarnermut atortunut atatillugu misileraalluni aalisarnermut 50.01.20 aqqutigalugu tapersersuinissamut periarfissat qulakkeerqarneri

Tunumi aalisarnerup ineriartortinnissaanut aningaasanut inatsimmi kontomi 50.01.20-mi aningaasat suli qulakkeerneqarsimanissaat pingaaruteqartorujussuuvoq. Aningaasanut inatsimmi kontomi aningaasaliissutit nikerarsimapput ukiunilu immikkut sammineqartussanut aningaasanik immikkoortitsisoqartarsimanani, assersuutigalugu Tunumi Kujataanilu (2023), taava aningaasaliissutit 150-200.000 kr.-t taamaallaat akornanniissimapput. Taakku Tunumi pisariaqartitsinernut kiisalu suliniutissatut pilersaarutaasunut ikorfartuutigissallugit annikippallaarput.

Ineriartortitsinermut pilersaarut manna taamaattumik aningaasalersuinerup qulakkeernissaanut kiisalu ineriartortitsinermi pilersaarutip atulersinneranut ukiukkuutaartumik malinnaanissamut aamma aningaasat atornerqarnerinut atatillugu Naalakkersuisunut Inatsisartunullu allorarneruvoq pingaarutilik, aningaasat taamaalillutik siumut sammisumik qulakkeerneqarlutik. Aningaasat aningaasanut inatsimmi 2024-2030-mi qulakkeerneqarnissaat Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfiup akisussaaffigaa.

Aningaasaqarneq: Aningaasanut inatsimmi aningaasat ingerlatsinermut nalinginnaasumik ilaatilernerisa qulakkeernissaannut sulineq.

5.4. Aalisarnermi atugassarititaasunut atatillugu allannguuteqartitsisoqarnissaanut atatillugu 2014-2023-mi misileraalluni aalisartitsinermik nalilersuineq

Tasiilap Kujataanilu misileraalluni aalisarnerq 2014-imili ingerlanneqarsimavoq allanngorartumik iluatsitsiffiusarluni. Aalisarnermi siunertaq tassaavoq sinerissamut qanittumi aalisartut iluaqutigisinnaasaannik aalisarfissanik nutaanik nassaarnissaq. Aalisarnerup nalilersuiffiginera tulluarpoq, aamma aalisarnermut atugassarititaasunik piumasaqaatinillu nutaanik aalajangersaasoqarnissaa misissorneqarluni. Aalisarnerup siunertamik suli naammassisaqarsinnaanera qulakkeerneqarnissaa siunertarlugu taamaaliortoqarpoq.

Misileraalluni aalisarnerq Tunumi sinerissamut qanittoq pillugu ilisimasalik katersinermut suli ikorfartuipat pingaarpoq minnerunngitsumillu misileraalluni aalisarnermiit katersorneqartut ilisimasat najukkani aalisartunut ingerlateqqinneqarnissaat. Kisianni aamma misileraalluni aalisarnerq aalisarnerup sumiiffimmi ineriartortitsinermut sapinngisamik annerpaamik iluaqutaalluni.

Aningaasaqarneq: Nalilersuineq Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfimmit isumagineqarsinnaavoq ingerlataqartut attuumassuteqartut ilaatillugit. Taamaalilluni tamanna ingerlatsinermi aningaasanit nalinginnaasunik matussuserneqarluni.

5.5 Sikuni pissutsit pillugit aalisartunut paasissutissiineq, sikut pillugit immap assiatigut - DMI

Sikup issussusaata naliliiffiginissaanut atatillugu sumiiffiit aalajangersimasut pillugit sukumiisumik sikut pillugit nunap assiliornissaq ajornassanngitsoq DMI oqaaseqarsimavoq. Sikumi aalisarnermut ukiuuneranilu sikumi angalanermut atatillugu tamanna tulluassaaq. Tamanna ukiukkut sikumi angalasartunut aalisartumut inunnullu isumannaallisaassaaq. Siku qaammatini X angallannermut atornerqartarpoq. Sumiiffiit attuumassuteqartut najukkani aalisartut suleqatigalugit toqqarneqassapput.

Aningaasaqarneq: Sulinermut tassunga DMI akiliisussaassaaq, aamma paasissutissat taakku pissarsiarinissaanut tulluartunik qaammatini sapaatip akunneranut nalunaaquttap akunnerinik X-inik pisariaqartitsissalluni.

Anguniagaq 6-Tunumi attaveqaasersuutit pitsaanerit

Anguniakkap ilaa/suliniutit	Piffissalersugaq
➤ Umiarsualivinnut tunngatillugu immikkoortunut pilersaarut 2017-2027 naapertorlugu Nunap immikkoortuata kangilliup pisariaqartitaanik nalunaarsuisarnissaq,	2023

➤ Umiarsualivinnut tunngatillugu immikkoortunut pilersaarut 2017-2027 naapertorlugu Nunap immikkoortuata kangilliup pisariaqartitaanik nalunaarsuisarnissaq,	2024
➤ Tasiilami containerinut umiarsualiviup allilerneqarnissaa aamma Kuummiuni umiarsualiviup assigiinngitsunut ator neqarsinnaanngorlugu allanngortinneqarnissaa.	2025 - 2026

Anguniakkap tunuliaqutaa

Kalaallit Nunaat tamakkerlugu killeqartumik atassuteqaateqartoqarpoq, tamannalu pissutigalugu usit timmisartumik umiarsuarmillu taamaallaat assartorneqarsinnaallutik. Tamanna aamma Tunumut atuuppoq. Isorartunerujussuaq sikumilu pissutsit pissutigalugit attaveqaatit pissussissamisoortumik ilungersunartuupput. Tamatuma saniatigut usit timmisartumik nassiunnissaat akisoorujussuvoq. Umiarsuit angallatillu anginerusut Tunumi umiarsualivinnut tulaassisinnaaner at ajornannginnerussaaq, taamaalillunilu nunani tamalaani niuerfennut aalisakkanit tunisassianik nassarsinnaallutik, tassa tamatuma tunitsivitsigut periarfissanik ineriartortitsinermut ikorfartuissamat. Tamatuma saniatigut aalisakkerivissuit annertusineri inissamat pissutsinillu pitsaanerusunik pisariaqartitsilernissaat naatsorsuutigineqarsinnaassalluni.

Kalaallit Nunaanni umiarsualivinni atortut aserfallatsaaliorninerinik pitsanngorsaane millu sulineq Umiarsualiviit pillugit ingerlataqarfennut pilersaarut 2017-2027 tunngavigalugu aqqissuunneqarput. Namminersorlutik Oqartussat ataanni pilersaarusiornermut umiarsualivinnullu Ineqarnermut Attaveqarnermullu Naalackersuisoqarfik akisussaavoq. Tunu ingerlataqarfimmi pilersaarummi Nunap immikkoortuatut Tunutut nassuiarneqarpoq. Tamatuma saniatigut kalaallit nunaanni umiarsualiviit aserfallatsaaliorninerini kinguaattoorneq pillugu nalunaarusiamik 2021-mi Ineqarnermut Attaveqarnermullu Naalackersuisoqarfik suliaqarsimavoq.

Suliassanut suliniutinullu nassuiaat

6.1 Umiarsualivinnut tunngatillugu immikkoortunut pilersaarut 2017-2027 naapertorlugu Nunap immikkoortuata kangilliup pisariaqartitaanik nalunaarsuisarnissaq,

Nunap immikkoortuani Tunumi umiarsualiviit aserfallatsaaliorninerinut pitsanngorsarnerinullu atatillugu pisariaqartitsinernik nalunaarsuilluni sulineq 2023-p naalernerani qanoq ittuunerinik nalunaarsuiner mut atatillugu nalunaarusiami aallartinneqarpoq. Taanna Tunumi umiarsualiviit aserfallatsaaliorninerinik suliner mi alloriarneruvoq siulleq. Sulineq taanna aserfallatsaaliuiner mi suliner mut tunngavissiissaaq 2024-mi aallartinneqartussaaq. Ingerlataqarfimmi pilersaarummut atatillugu suliner mut tassunga 25,2 mio. kr-it immikkoortinneqarsimapput, naatsorsuutigineqarluni taamaallaat pisariaqartutigit aserfallatsaaliinernut naammassasut aamma pitsanngorsaane rnut nutarterinerinullu kissaataasinnaasunut naammassanatik.

Aningaasaqarneq: Umiarsualiviit pillugit ingerlataqarfimmi pilersaarummi pilersaarummik sulineq taamaattumik Ineqarner mut Attaveqarnermullu Naalackersuisoqarfiup ingerlatsinissamat pilersaarutaanut ilaapput.

6.2 Umiarsualivinnut tunngatillugu immikkoortunut pilersaarut 2017-2027 naapertorlugu Nunap immikkoortuata kangilliup pisariaqartitaanik nalunaarsuisarnissaq,

Umiarsualiviit pillugit ingerlataqarfimmi pilersaarummi alloriarneq tulleeq tassaavoq Nunap immikkoortuani Tunumi umiarsualivinnit nutarterinissaq 2024-milu ingerlanneqassalluni. Aalisakkerivissuarmut pisariaqartitsinernik 2024-mi qulaajaanerup sunik takutitsiumaarnera apeqputaatillugu aserfallatsaaliuineranut taamaallaat aningaasat qulakkeernissaannut sulisoqartariaqanngilaq, kisianni umiarsualivinni attuumassuteqartuni pitsanngorsaanernut. Ingerlataqarfimmi pilersaarut naapertorlugu tulluassaaq Tasiilami pissutsinik pitsanngorsaatissat misissornerqarpata, pingaartumik containerinut inissat annertusinissaasa pisariaqarnera, taanna taamaalilluni ingerlatat annertusinerinut ikorfartuisinnaalluni. Tamatuma saniatigut inassutigineqarpoq umiarsualivik assigiinngitsunut atornerqarsinnaasungorlugu Kuummiuni allanngortinneqarpat, taamaalilluni atortut pitsaanerulersillugit.

Aningaasaqarneq: Nunap immikkoortuani Tunumi umiarsualivinnik aserfallatsaaliineq pilersaarusionerqarsimavoq taamaattumillu Ineqarnermut Attaveqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmi missingersuusionerqarsimalluni.

6.3 Tasiilami containerinut umiarsualiviup allineqarnera aamma Kuummiuni umiarsualiviup assigiinngitsunut atornerqarsinnaasungorlugu allanngortinneqarnera.

Umiarsualiviit pillugit ingerlataqarfimmi pilersaarut 2017-2027-mi inassutigineqarpoq Tasiilami containerinut inissat allilerneqassasut, tassa inissaq tattoqiffiuleramat aallaaviatigullu Tasiilami ingerlatat annertusinissaannut inissaqanngimmat. Containerinut inissap allilerneratigut Tasiilami eqqaanilu aalisarnerup ineriartortinneranut ikorfartueqataassaaq minnerunngitsumillu Tasiilami tunitsivimmik pilersitsinikkut ingerlatat annertusinissaannut naatsorsuutigisamat.

Tamatuma saniatigut inassutigineqarpoq Kuummiuni umiarsualivimmi atortut pitsaaningortinneqassasut, tunitsivik pissutigalugu pitsaasumik ingerlatsisoqareerluni. Taamaattumik umiarsualiviup assigiinngitsunut siunertanut allanngortinneqarnissaa salliutinneqarpat tulluassaaq, periarfissat pitsaanerulerlutik kiisalu umiarsualivik siunissami aserfallatsaaliorneqartarluni.

Nunap immikkoortuanut ukiukkuutaartumik aserfallatsaaliuineranut immikkoortinneqarsimasut 25,2 mio. kr.-inut atatillugu pitsanngorsaanernut nutarterinernullu aningaasanik immikkoortitsisoqarsimangilaq. Aalisartunut piussutsit pitsaaningortinnissaat kissaatigineqarpat minnerunngitsumillu Tunumi aalisarnikkut ingerlataqarnerup annertusinissaa ikorfartorneqassappat ukiuni aggersuni suliniutit taakku marluk salliutinneqartariaqarput. Taamaattumik siunnersuutigineqarpoq suliniutit pilersaarusiornissaannut sulinerullu 2026-mi naammassinissaanut aningaasanik 2025-mi immikkoortitsisoqassasoq.

Aningaasaqarneq: Tasiilami containerinut inissap allilernissaanut Kuummiunilu assigiinngitsunut siunertanut umiarsualiviup allanngortinnissaanut 2025-imi aningaasanut inatsimmi immikkoortitsisoqassaaq taamaalilluni sulinerup naammassinissaanut aningaasat 2026-mi aningaasanut inatsimmi.

Anguniagaq 7- Tunumi aalisarneq imminut akilersinnaanerusoq

Anguniakkap ilaa/suliniutit	Piffissalersugaq
➤ Alisartut 2030-mi 40%-nik amerlanerulersimassasut,	2023 - 2030
➤ Qaqinneqartartut 2030-p tungaanut 30%-nik amerlineqarsimassasut,	2023 - 2030

➤ Aalisartut isertitaat 2030-mi 25%-nik amerlineqarsimassasut,	2023 - 2030
➤ Ukiut tamaasa anguniakkat siuliani pineqartut anguneqarniarnerat suliniutillu nalilersorneqartassasut	2023 - 2030

Anguniakkap tunuliaqutaa

Aalisarnerup ineriartortinnera pillugu anguniakkami tunngaviuvoq amerlanerusut aalisarnermik inuussutissaqalersinnaanerisigut Tunumi najugaqartunut atukkat pitsaanerulersinneqassapput. Pinngortitami isumalluutiniq iluaquteqarnikkut nammineq ilaqtallu pilersorsinnaanerit kalaallit kulturiannut tunngaviulluinnarpoq. Maannakkutut isikkoqartillugu aalisarnermiit ukioq naallugu isertitaqartut inuussutissarsiutigalugu aalisartut arlaannaalluunniit isigineqarsinnaanngilaq. Aalisarnermiit piniarnermillu isertitaqarneq pissusissamisuussaaq, kisianni aalisartut amerlanerulernissaannut aalisartullu ataasiakkaat annertunerusumik aalisalernissaannut sulisoqartariaqarpoq. Aamma Tunumi tunitsiviit marluk siunissamilu amerlanerusut ikorfartornerinut atatillugu anguniagaqarneq pingaaruteqarluni.

Peqatigisaanik ineriartortitsinissamut pilersaarutip iluatsitsiffiisa uuttornerisigut inernernik pitsaasumik uuttorneqarsinnaasunik peqarpat. Siunnersuutigineqarpoq assersuusiorffiusinnaasooq 2022-iussasooq. Taamaalluni 2022-mut atatillugu 2030-mi amerleriaatitut kissaatigineqartut anguneqarnersut uuttorneqarsinnaassallutik.

Ingerlatat suliniutillu allaaserineri

2030-ip tungaanut Tunumi aalisarnerup akilersinnaassusiata annertusinera pillugu anguniagaq anguneqarsimanersooq nalilersuiffigineqassaaq. Anguniagaq taanna ineriartortitsinermi pilersaarut kissaatigineqartumut sunniuteqarnera misissorsinnaallugu annertussusilerneqarsinnaavoq. Imminut akilersinnaassuseq qaffassimanersooq pillugu anguniagaq anguniakkat ilai uku aqqutigalugit naliliiffigineqassaaq:

7.1 Aalisartut amerlassusii 2030-mi 40 procentinik amerlisimassapput

7.2 Pisat 2030-p tungaanut 30 procentinik amerlisimassapput

7.3 Aalisartut aalisarnermiit isertitaat 2030-mi 25 procentinik amerlisimassapput

Uttuutit taakku 2022-mi kisitsisinut assersuunneqassapput, taakku ineriartitsinissamut pilersaarummi matumani nassaarineqarsinnaallutik. Anguniakkat qulaani allassimasut anguneqarsimaneriniq piffissami 2024-2031-mi ukiut tamaasa kiisalu 2030-mi anguniakkat angunissaat qulakkeerniarlugu suliniutinik nalilersuinerimik Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfik suliaqartassaaq.

Aningaasaqarneq: Nalilersuinerit Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfimmit suliarineqassapput, nalinginnaasumillu ingerlatsinermi aningaasanit matussuserneqarlutik. Naatsorsueqqissaartarfimmiit kisitsisinik aallernissamut aningaasanik pisariaqartitsisoqarsinnaavoq.

Anguniagaq 8- Aqutsisoqatigiinnik ineriartortitsinissamik pilersaarummik
atuuttussanngortitsisussanik pilersitsineq

Anguniakkap ilaa/suliniutit

- Suleqatigiissitat (AG Tunu) ineriartortitsinermik pilersaarummik atuutsitsilertussatut akisussaaffilerlugit aqutsisoqatigiinngortinneqassasut,
- Aqutsisoqatigiit ukiumut ataasiarlutik marloriarlutilluunniit ataatsimeeqatigiittassasut ukiumoortumillu Naalackersuisunut Inatsisartunullu nalunaarusiortassasut,
- Ineriartortitsinissamik pilersaarutip ingerlanerani allannguutaasinnaasunillu nalilersuisarnissaq,
- Aqutsisoqatigiit pilersaarummik tamarmiusumik nalilersuinissamut akisussaassapput aamma 2031-imut siumullu nutaamik pilersaarummut missingersuusiussallutik.

Anguniakkap tunuliaqutaa

Ineriartortitsinermut pilersaarut allanngortinneqarsinnaavoq, ineriartornermi sukkassutsimut piffissallu ingerlanerani ilungersunartunut takkussinnaasunut tulluarsarsinnaalluni. Taamaattumik piffissamut nutaamut taanna nutarternissaa anguniarlugu ineriartortitsinermi pilersaarut 2030-mi aamma naliliiffiqineqassalluni. Ineriartortitsinermi pilersaarut siunissamut ungasissumut tunngasuvoq suliniutepassuarnillu imaqarluni. Suliniutit suut aallartinneqarsimanerini aamma suut suliniutit imaluunniit isumalluutit allat naammasseqqaartariaqarnermik utaqqsariaqarneri pillugit ingerlaavartumik tulluarsaanissaq pisariaqassaaq.

Aamma suliniutinut ataasiakkaanut pisariaqartunut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu pisuussutinut pivusorsiortumik naatsorsuutigisaqarnissaq pingaaruteqarluni. Taakku saniatigut piniarnermiit aalisarnermut nuukkusinnaanernik suliniutit arlallit apeqqutaassallutik, imaluunniit minnerpaamik aalisarnerup piniarnerullu akornanni oqimaatigiinnermut ammaassissoqarluni. Taamaattumik ineriartortitsinermi pilersaarutip atulersinneranik aqutsisoqarnissaq malinnaasoqarnissaalu pisariaqartinneqarluni.

Suliassanut suliniutinullu nassuiaat

Ineriartortitsinermut pilersaarutip atulersinnissaa qulakkeerniarlugu siunnersuutigineqarpoq Tunumi aalisarnerup ineriartortinneranut suleqatigiissitaq (AG Tunu) aqutsisoqatigiinnut allanngortinneqassasoq, ineriartortitsinermi pilersaarutip atulersinnissaanut akisussaassasut. Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfik pingaarnertut akisussaassaaq aamma allattoqarnikkut aqutsisoqatigiinnut ikorfartuissalluni, kisianni taassuma iluatsinnissaanut aqutsisoqatigiit immikkut ilisimasaat atulersitsinermili ilaatinnaasat pisariaqassalluni. Aqutsisoqatigiit ukiumut ataasiarlutik-marloriarlutik ataatsimiittassapput aamma Naalackersuisunut Inatsisartunullu ukiumoortumik nalunaarusiortassallutik. Ineriartortitsinermut pilersaarutip 2030-mi naanissaa sioqqullugu ineriartortitsinermi pilersaarutip siunissaa pillugu nalilersuisoqassaaq. Nalilersuinermi anguniakkat aallartinneqarsimasut, suli taakku anguneqarsimangippata, suut allanngortittariaqarnerinut aamma isummertassapput. Aqutsisoqatigiit taamaallitut ineriartortitsinermi pilersaarutip 2031-miit siumullu nutarternissaanut akisussaallissapput.

Aningaasaqarneq: Ataatsimiinnerit amerlanerit internettikkut ingerlanneqarsinnaassapput taamaallunilu assartuinnermut minnerpaamik aningaasartuuteqarluni. 2030 sioqqullugu nalilersuinermut isumasioqatigiilluni naapissimanissaq iluaqutaassaaq. Tassunga aningaasat aningaasanut inatsimmi 50.01.20-mit matussuserneqassapput.

Anguniagaq 9- Tunumi sineriammut qanittumi aalisarnermi ineriartortitsilluni nutaaliornilu suliniutinik aallartitsinerit

Anguniakkap ilaa/suliniutit	Piffissalersugaq

➤ Ineriartortitsinermi suliniutit anginerusut paasineqarneri tapiiffignerilu aalisartut, kommuni anguniakkanik 1-7-imi ikorfartuisut ingerlataqartut allat suleqatigalugit.	2024

Anguniakkap tunuliaqtaa

Tunumi aalisarneq Kitaanut atatillugu annikitsuararsuuvoq. Sumiiffippassuit nammineq nunaqarfiullu pilersornerinut taamaallaat atorneqarsimapput. Tunumi inuussutissarsiutigalugu aalisarneq ineriartortinneqarusuppat misileraalluni aalisarnerup aalisarnermilu atortunut kiisalu ESU aqutugalugu tapiissutit saniatigut ineriartortitsinermi suliniutit anginerusut pisariaqartinneqassapput. Suliniutit taakku annertuutigut sumiiffinni aallartisarneqarlutillu ingerlanneqassapput, kisianni aningaasatigut allaffissornikkullu aallartisarnermi ikorsiisoqartarluni.

9.1 Ineriartortitsinermi suliniutit anginerusut paasineqarneri tapiiffignerilu aalisartut, kommuni anguniakkanik 1-7-imi ikorfartuisut ingerlataqartut allat suleqatigalugit.

Aallartinnermi aalisartut, kommuni ingerlataqartullu allat attuumassuteqartut suleqatigalugit ilungersunartut pisariaqartitsinerillu suunerisa paasineqarnissaat pisariaqarpoq, anguniakkani 1-7-imi anguniakkanut ikorfartuisinnaasut ineriartortitsinermi suliniutit anginerusut naleqquttut suunersut paasinarlugit.

Tamatumunnga aqutsisoqatigiit akisussaassapput. Tamanna ilaatigut apersuinermi immersugassat atorlugit aamma pikkorissartitsinerit isumasioqatigiinnerillu ingerlannerisigut pisinnaavoq. Kisianni aamma kommuni sumiiffinnilu KNAPK-mut sinniissut suleqatigalugit.

Aningaasaqarneq: Ineriartortitsinermi suliniutit paasineqarnissaannut atatillugu suliassatut naatsorsuutigineqartut Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoqarfimmi nalinginnaasumik ingerlatsinermi aningaasanit matussuserneqassapput. Pikkorissarnerit isumasioqatigiinnerillu ingerlanneqarneri aningaasanut inatsimmi 50.01.20-imiit aningaasanit matussuserneqassapput.

Ineriartortitsinermut suliniutinut tapiissutit aningaasanut inatsimmi 50.01.20-miit matussuserneqassapput.

Ilanngussaq 1 Illoqarfinni nunaqarfinnilu umiarsualiveqarnermut tunngasut, nukissiuutit imermillu pissarsisinnaanerit

Paasissutissat tullinnguuttuniittut paasissutissarsisarfiit assigiinngitsut aqutigalugit katersorneqarsimapput, taakkulu ukiunik arlalinnik pisoqaassuseqarsinnaapput. Paasissutissat nutaanerpaat misilillugu katersorniarneqarsimapput.²⁴ Paasissutissiissutigineqartut sapinngisaq malillugu nutarterniarneqarsimapput, taamaasillutik 2023-mut tunngatillugu atuussinnaassammata.

Ittoqqortoormiit

Innuttaasut: 353

Inuussutissarsiuutigalugu aalisartut piniartullu amerlassusaat: 0-miit 11-mut

Tunitsiveqarnermut periarfissat: Tassani puisit amiinik tunisisoqarsinnaavoq.

Neqaarniarfik/tunisassiornissamut atortut nassaassaapput.

Umiarsualiveqarnek:

- Talittarfik aalajangersimasoq mikinerusoq/puttasooq usingiaasarfik aserfallannikoq
- Kommuni puttasumik pitsanngorsaaniarpoq

Nukissiornermut imermillu tunngasut:

Innaallagissiorfimmi pisinnaasat atorneqanngitsut. Sanaartortitsisup nammineerluni pilersuineranut attaveqaatinut aningaasartuutunik akiliisussaassaaq.

Imeq imersuarneersoq pisinnaasaqarluartoq. Taamaattoq tunitsivimmik nutaamik sanasoqarniarpat erngup nukinganik nukissiorfik allilertariaqassaaq.

Tasiilaq

Innuttaasut: 1.904

Inuussutissarsiuutigalugu aalisartut piniartullu amerlassusaat: 34 aamma 29

Tunitsiveqarnermut periarfissat: Tassani puisit amii kisimik tunisaasinnaapput. Umiatsiaaqqamik aalisartut aalisariutillu anginerit pisaminnik Kuummiunut tunisiartortarput. Tasiilami kalaalimineerniarfik 2022-mi ammaqqinneqarpoq.

Royal Greenland A/S 2024-mi tunitsivissamik sananiarpoq.

Umiarsualiveqarnek:

- Umiarsualivik aalajangersimasoq, 2019-2020-mi iluarsarneqartoq
- umiarsualiviup pulammagiaani puttasut marluk, sunngiffimmi angallatillit inuussutissarsiuutigalugulu aalisartut taliffigisinnaasaat
- Amutsiveerassap tinugutsittarfiillu marluk sananissaat aallartinneqassaaq

---

²⁴ Paasissutissat Sinerissap qanittuani aalisarnermut Immikkoortunut Pilersaarummiit - umiatsiaaqqamik aalisartunut tunngaviummik atortussat, Kommuneqarfik Sermersooq, 3. marts 2021; Umiarsualivinnut Paasissutissat Immikkoortunut Pilersaarut 2017-2027, Naalakkersuisut oktober 2017, Kalaallit Nunaanni umiarsualivinnut iluarsaanikkut kinguaattoornerit pillugit Nalunaarussiaq 2021, Ineqarnermut, Attaveqaasersuutitut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfik 2021; Sarfaq imerlu pillugit paasissutissiinerit Nukissiorfimmeersut; Kalaallit Nunaat Kisitsisinngorlugu 2023 aqutigalugit pissarsiarineqarsimapput. Paasissutissiissutigineqartut sapinngisaq malillugu nutarteriffigineqarsimapput, taamaasillutik 2023-mut atuuttussanngussammata.

Nukissiornermut imermullu tunngasut:

Sarfaq erngup nukinganik nukissiorfimmeersoq. El-patronit atorlugit kiassaasoqartarmat innaallagissiorfimmi periarfissat allat pigineqarput. Taamaattoqarmat ukiuunerani aasaanerani pisinnaasat assigiinngillat, pingaartumik aasaanerani. Naallu innaallagissiorfimmi pisinnaasanik atorneqanngitsunik peqaraluartoq aalisakkanut suliffissuarmut anginerusumut inissaqassaganngilaq, taannami sarfamik annertuumik atuisussaassammat. Sanaartortitsisoq nammineerluni innaallagissamik nuutsitsisarfimmiit pilersuinermut attaveqaammut aningaasartuunik akiliisussaassaaq. Erngup nukinganik nukissiorfissamik allamik sananissamut imeq naammattoq pigineqarpoq.

Imeq imeqarfimmeersoq. Massakut imiliorfimmi pisinnaasanik peqartoqarpoq. Aalisakkanulli suliffissuaq anginerusooq pisinnaasat annertusinerannik pisariaqartitsissaaq.

Sermiligaaq

Innuttaasut: 189

Inuussutissarsiutigalugu aalisartut piniartullu amerlassusaat: 17 aamma 19

Tunitsiveqarnermut periarfissat:

Tassani puisit amiinik tunisisoqarsinnaavoq.

Umiarsualiveqarneq:

- Talittarfik/tikittarfik aalajangersimasooq mikinerusooq angallatit anginerusut uninngavigisinnaasaat, 2019-2020-mi iluarsarneqartoq
- Umiatsiaaqqat umiatsialiveeqqamut kisartinneqartarput
- Amoortaateqarfik
- Amutsiviup sanaartornissaa 2020-mi aallartittussatut ilimagineqarpoq.

Nukissiornermut imermullu tunngasut:

Innaallagassiorfeeqqaniit angallattakkanit innaallagiarneq. Aalisakkanik suliffissuarmik nutaamik sanasoqarniarpat suliffissuup allilernissaa pillugu Nukissiorfiup suliamik nalilersuinissaa pisariaqarpoq.

Imersuaq killilimmik pisinnaasaqarpoq. Erngup nukinganik nukissiorfik aalisakkanik suliffissuup pilersornissaanut pisinnaasaqanngilaq.

Kuummiut

Innuttaasut: 250

Inuussutissarsiutigalugu aalisartut piniartullu amerlassusaat: 26 aamma 16

Tunitsiveqarnermut tunngasut: suliffissuarmut Arctic Prime Fisheries-imit (APF) pigineqartumut aalisakkanut tunitsiveqarneq. Tunumi kisiartaalluni suliffissuaq.

Umiarsualiveqarneq:

- Talittarfik/tikittarfik aalajangersimasooq, 2019-2020-mi iluarsarneqartoq, taamaattorli umiarsuarnut angisuunut (assersuutigalugu Nanoq Arctica) tulaffigissallugu ikkappallaartoq
- Aalisakkanut puttasooq nunaqarfimmi aalisakkerivimmuut atasoq, 2019-2020-mi iluarsarneqartoq, sivisuallaanngitsumilli atuussinnaasoq
- Puttasooq, 2021/2022-mi aallartittoq
- Umiatsiaaqqanut umiarsualiviup itilisarnissaa, 2022 aallartittoq

Nukissiornermut imermullu tunngasut:

2022-mi aalisakkanik suliffissuarmut innaallagissap aqquataa nutaaq, suliffissarlu pisinnaasaminik annertusaasimavoq. Innaallagissiorfeeqqamiit angallattakkamiit, taannalu naammattumik pisinnaasaqarpoq.

Massakkut aalisakkanik suliffissuarmut taassumalu allilernissaanut sapusiami/imermik pilersuiniarnermi immikkut pisinnaasat. Erngup nukinganik nukissiorfik immikkut pisinnaasaqarpoq, pisinnaasanili malunnartumik alliliisoqarniarpat (soorlu umiarsuarniit anginerniit tunisisoqartillugu) tamanna erngup nukinganik nukissiorfimmi atortut ilaannik taarsersuisoqarnissaanik pisariaqartitsiffiussaaq.

Kulusuk

Innuttaasut: 226

Inuussutissarsiutigalugu aalisartut piniartullu amerlassusaat: 21 aamma **13**

Tunitsiveqarnermut periarfissat: Tassani puisit amiinik tunisisoqarsinnaavoq. Aalisakkanik panertitsivik pisoqaanerusoq pigineqarpoq, taannali aserfallassimavoq isaterneqarnissaminullu piareeqqalluni.

Umiarsualiveqarneq:

- Talittarfik/tikittarfik mikisoq aalajangersimasooq, 2019-2020-mi iluarsarneqartoq, kisiannili iluarsarneqaqqinnissaminik amigaaqartoq.
- Angallatit mikinerusut sinerissap qanittuani kisaqqasarput
- Ikaartarfik aalisakkanik suliffissuup eqqaaniittoq, isateriaannaq (imaassinnaavoq peerneqareersoq)
- Prami usingiaasarfik Mittarfeqarfimmit pigineqartoq, aserfallassimaqisoq

Nukissiornermut imermullu tunngasut:

Innaallagissiorfik innaallagissiorfeeqqanik angallattakkanik pilersorneqarpoq. Tamatuma saniatigut erngup nukinganik nukissiorfeeqqamik pilersitsinissaq pilersaarutaavoq. Taanna aalisakkanik suliffissuarmut nutaamut innaallagissamik atorneqanngitsumik tunniussinnaassaaq. Suliffissuaq aalisakkanik panertitsiviup pisoqqap inissisimaffiani inissinneqassappat innaallagissamik pilersuinissamut attaveqaammik nutaamik sanasoqartariaqassaaq. Pisinnaasat apeqqutaallutik nunaqarfimmi innaallagissiorfimmut pilersuinermit aqqummik sananissaq pisariartussaassaaq, taannalu ingerlatseqatigiiffiup/sanaartortitsisup nammineerluni akilissavaa.

Imersuarmi naammattumik pisinnaasaqarpoq. Erngup nukinganik nukissiorfik containerimi nukissiorfiuvoq, taannalu soorpianngitsumik tunniussaarsinnaavoq. Aalisakkanik suliffissuarmik nutaamik pilersitsisoqarniarpat erngup nukinganik nukissiorfik allilertariaqassaaq. Tamatuma saniatigut aalisakkanik suliffissuarmut nutaamut erngup aqqutissaanik nutaamik sanasoqartariaqassaaq, tassalu taanna aalisakkanik panertitsiviup pisoqqap inissisimaffitoqaani inissinneqassapput.

Tiniteqilaaq

Innuttaasut: 93

Inuussutissarsiutigalugu aalisartut piniartullu amerlassusaat: 1 aamma 3²⁵

---

²⁵2022-mi soqarsimangilaq, 2023-mili pingasuusimallutik.

Tunisisarnissamut periarfissat: tassani puisit amiinik tunisisoqarsinnaavoq.

Umiarsualiveqarnek:

- Talittarfik/angallateeqqanut puttasuliaq mikinerusq aalajangersimasorlu angallatit anginerusunut taliffigisinnaasaat suli aserfallassimanngitsoq
- Puttasuliaq 2021-meersoq
- Umiatsiaaqqat umiatsialivimmi kisaqqatinneqartarput.

Nukissiornermut imermullu tunngasut:

Innaallagassiorfik innaallagassiorfeeqqanik angallattakkanik pilersorneqarpoq. Aalisakkanik suliffissuarmik nutaamik sanasoqarniarpat suliffissuup allilernissaa pillugu Nukissiorfiup suliamik nalilersuinissaa pisariaqarpoq.

Imersuarmi killilimmik pisinnaasaqartoqarpoq. Erngup nukinganik nukissiorfik ukiuunerani imermik toqqorsiviuvuq. Taanna aalisakkanik suliffissuarmut naammattumik pilersuisinnaangilaq.

[Isertoq](#)

Innuttaasut: 63

Inuussutissarsiutigalugu aalisartut piniartullu amerlassusaat: 1 aamma 8

Tunitiveqarnermut periarfissat: Tassani puisit amii tunisaasinnaapput.

Umiarsualiveqarnek:

- Talittarfik/angallatinut puttasuliaq mikinerusq aalajangersimasorlu angallatit anginerusut taliffigisinnaasaat suli aserfallassimanngitsoq
- Umiatsiaaqqat imaannarmi kisaqqasarput.

Nukissiornermut imermullu tunngasut:

Innaallagassiorfeeqqanik angallattakkanik innaallagiaqarnek. Illumik qerititsivimmik nutaamik imaluunniit aalisakkerivimmik nutaamik sanasoqassappat suliffissuaq allilernerqassanersoq Nukissiorfiit nalilersortussaassavaat.

Imersuup pisinnaasai killeqarput. Imeqarfik tankeqarpoq ukiuunerani immertakkamik, taannalu aalisakkerivimmut naammangilaq.

Ilanngussaq 2 - Tunumi suliniutit 50.01.20 aqutigalugu aningaasalersorneqartut, 2020-2023

Ineriartortitsinissanut suliniutigineqartut aningaasanut inatsimmi konto pingaarneq 50.01.20 aqutigalugu aningaasalersorneqarsimapput, tassanilu aalisarnermik ineriartortitsineq pineqarsimatillugu ineriartortitsinissanut suliniutit tapiiffiginissaannut sukumiinerusunik tunngavissaqartitsisoqarpoq.

- 1) Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfik suliffissuarmut nutaamik attaviliisoqarnissaanut tapiiffigineqarnissaq pillugu qinnuteqaammik Arctic Prime Fisheries-imit 2020-mi tigusaqarsimavoq, taamaaliortoqarporlu attaviliunneqartoq Kuummiuni suliffissuarmut atorineqarsinnaassammatt, taamaasillunilu innaallagissamik atuinerit tamakkerlugu qaffaaffiginnaassammassuk. Ineqarnermut Attaveqaasersuutinullu Naalackersuisoqarfik isumaqatigereerlugu Naalackersuisoqarfik 1 mio. kr.-nirik aningaasaliiffigineqarsimavoq, aningaasallu taakku Kuummiuni suliffissuqarnermut attaveqaatinik Nukissiorfiit alliliinissaanut atorineqartussaassapput. 2021-mi attaveqaat innaallagissamut allattuiffimmik nutaamik ilallugu ikkunneqarsimavoq. 2022-p ingerlanerani suliffissuq tamarmi tunisassiornissamut atortunik nutaanik pigisaqalerpoq, taakkulu APF-ip nammineerluni aningaasalersorpai. 2022-mi ukiup affaani kingullermi suliffissuup illutaata iluani tunisassiorfiup nutaamik iluarsarneratigut piareertutut oqaatigineqarsinnaalerpoq.
- 2) 2021-mi piniartut marluk Sermiligaameersut bundgarninik tunineqarsimapput. Taakku 2022-mi bungarniminnik ikkussipput, kisiannili Kuummiuni suliffissuq iluarsaernerminik aallartisarsimammatt tamanna killeqartinneqarsimavoq, tamannalu aamma qanoq tunisaqartiginnaanerannut killiliivoq. Kisianni aamma septembarip qaammataani saarulleerpassuarnik pisaqarsimapput Kuummiunut tuniniagassaminnik. Tamatuma kingorna bundgarnitik marloriarlutik Kulusuup eqqaanut nuuttarsimavaat, tassanilu saarullit mikisut piasarsimavaat, ilaatigooariarlutillu saarullinnik anginernik pisaqartarlutik. Taakkua aalisarfissaq kingusippallaarsimasoq nalilerpaat, 2023-milu bungarnitik siusinnerusukut ikkunniarlugit aalajangersimapput.
- 3) Ittoqqortoormiini piniartuq ataaseq piniartut marluk allat peqatigalugit ningittakkanik atuinissamut qinnuteqarsimavoq, taakkualu illoqarfiup eqqaani aalisarnissamut periarfissaqarnerisooq paaserusussimavaat. Aalisarnermut Piniarnermullu Naalackersuisoqarfik piniartut Ittoqqortoormiit eqqaani misileraalluni aalisarnerat pillugu allakkiamik naatsumik assiliartalimmik tigusaqarsimavoq. Piniartut qaleralinnik kusanarluinnartunik pisaqarsimapput, paasisimavaallu Ittoqqortoormiit eqqaani illoqarfiup ungasinngisaani ilumut aalisakkanik nassaassaqartoq. Ningittakkatik naappallaarsimasut taakkua oqaluttuaraat, tassami qarsorsat immap naqqaniittut kisimik qaleralinnik pisaqarsimapput, qarsorsallu allat immap naqqata immallu qaavata akornanniittut aalisakkanik pisaqarsimanatik. Aalisarnermik sikukut ingerlanneqarpoq. Sikorsuit piniartut periarfissaannut, qaqugukkullu aalisarnerup ingerlattanissaanut, assut sunnuteqarput.
- 4) Piniartuq alla Sermiligaameersooq ningittagassaminik tiguserersimalluni nalunaarsimavoq, taakkulu qaleralinniarnermut atorineqartussaapput. Ajoraluartumik innaallagissiorfeeraq angallattagaq ajoqutilik Vonin-imit tiguneqarsimavoq. Taanna Nuummuk /Vonini-imut utertinneqassasoq isumaqatigiissutigineqarsimavoq, taakkualu suliarissavaat. Piniartuq amoorummik piniartuq alla peqatigalugu avitseqateqarpoq, taannalu amoorummik aamma peqalersimavoq. Sermiligaap eqqaani sumiiffimmi qaleralaqarpoq, isumaqatigiissutaasorlu

naapertorlugu Sermillip Kangerluani aalisarfissani nutaani aalisarnernik ingerlatsisoqarsimapput, taamaattorli Sermillip Kangerluata qinngorpasissortaaani nassittoortarsimapput, Sermiligaami aalisarnerni kangerlummi immap miluumasuunik assigiinngitsorpasuarunik pisaqartarsimallutik, kangerlummilu eqalussuarpassuaqartoq, taakkualu ningittakkanik aserortersartut, nalunaarutigisimavaat. Naggasiutigalugu oqarpoq eqalussuit arferillu amerlavallaarnerat pissutaalluni ukiuunerani siku putullugu aalisartarneq pilerinarnerusutut isikkoqartoq.

- 5) Qinnuteqartoq Tasiilameersoq 2022-mi amoorutitaarsimavoq Tasiilap eqqaani aalisarfiusartuni qaleralinniarnermi ningittakkat qaqqittarnissaanut atorineqartussamik. Taanna piffissani aalajangersimasuni motooriminik ajornartorsiuteqartarsimalluni nalunaarpoq, taamaammallu misileraanini sulii piviusunngortissinnaasimanagit. Tamatuma saniatigut taanna 2023-mi Tasiilap eqqaani piffissami siviisunerusumi arfernut uumasorsiuut peqatigalugit angalasarsimavoq. Taanna amoorumminik ukiap ingerlanerani atuilerniarluni nalunaarsimavoq. Qinnuteqartoq alla Tiniteqilaameersoq ningittagartaarnissaminut qinnuteqaatiminik akuerineqarsimavoq, kisiannili 2022-mi aalisarnerni piviusunngortinngitsoorsimavaa. Atortut Tiniteqilaami pisiariniarlugit pilersaarutigisimagaluarpa. Tamatumunnga napparsimalersimanini pissutigisimavaa, peqqisseqqissagunilu qinnuteqaqqinniarpoq.
- 6) 2023-mi aalisarnerni atortunut qinnuteqaatini ilaatigut pineqarput bundgarnit amoorutillu nutaaliaasut arlallit, ningittakkanut atortut arlallit, saattussanut pullatit amerlanerit nipisanullu qassutit amerlanerit. Aalisarnernut atortut taaneqartut Tunumut nassutereerput, aalisartullu atortunik nutaanik atuisarnertik pillugu ukiap ingerlanerani nalunaaruteqarumaarput.